

Moving to Indiana?

Contact Ray Dhaliwal @ 317-993-4987

Ray Dhaliwal
Real Estate Broker

Listing and Selling Homes in Indianapolis Area.
Good relations with all the well reputed leading Builders in the Area.
Specialized in Pre-Sale homes for Investment and Residential purposes.

Helpful in Easy and
Accessible Home Loans at
low Interest Rates.

CENTURY 21 SCHEETZ
RAYD@C21Scheetz.com

Twenty First Year of Publication

ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

Email: punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 21, Issue 51, December 19, 2020

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੇਲਨ: ਕੁੰਢੀਆਂ ਦੇ ਸਿੰਗ ਫਸ ਗਏ...

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉਠੀ ਹੋਏ ਦੀ ਲਿਹਿਰ ਫਿਲਗਲ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲੋਗਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੂਝੀ ਸੋਧਾਂ ਵਾਲੀ ਰਟ ਉਤੇ ਅੜ ਗਈ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਹੁਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸਾਨ, ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਿੰਖਾ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਸੇਕਾ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ, ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੈਠ ਕੇ ਮਸਲਾ ਨਿਬੇਤਨ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਖੇਤੇਨ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਘੜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ, ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਕੁਝ ਕਬਿਤ ਭਾਜਪਾ ਹਮਾਇਤੀ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵੀ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫਿਕਰ ਭਾਜਪਾ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵਾਲੇ ਸੁਬਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ

ਇਕ ਪਾਸੇ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬੈਰ-ਖਵਾਹ

ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇਣਾ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇਸੇ ਰਣਨੀਤੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਮਿਲੀ ਹਮਾਇਤ ਕਾਰਨ ਭਗਵਾ ਧਿਰ ਅੰਦਰੋਂ ਹਿੱਲ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਨਿਬੇਤਨ ਲਈ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਖਦਮਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਖੋਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਫਿਰ ਵੀ ਕਿਸਾਨੀ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਹ-ਸਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਕੇ ਨਿਬੇਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੱਲ ਮੁੜਣੀ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਵੇਲੇ ਲੰਘ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿ ਕੁਝ ਆਗੂ ਅੰਦਰ ਵੱਡ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਿਬੇਤ ਆਉਣ। ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਆਪ ਮੁਹਰੇ ਹੀ ਕਿਸਾਨੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੱਲ ਹੁਣ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੌਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸਖ਼ਤ ਸੁਨੋਹਾ ਦੇਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਸੌਂਪੀ ਢਾਢੇ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਵੱਡ ਦੇਵੇ। ਉਧਰ, ਇਸ ਮਸਲੇ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖ ਰਹੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਰ ਵੀ ਰਾਫ਼ਿ ਰੱਖਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਵੇਲਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਮਸਲਾ

ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਨਿਬੇਤ ਲੈਂਦੀ ਪਰ ਹੁਣ ਬਾਜ਼ੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਹੱਥ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਅੜੀ' ਅੱਗੇ ਝੁਕਣ ਦੇ ਸਿਵਾਏ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ।

ਅਸਲ ਵਿਚ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਅੰਦੇਲਨ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਵਰਗ ਵਿਚ ਉਠੇ ਇਸ ਰੋਹ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਸੁਰ ਹੋਇਆ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਇਸੇ ਕੜੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਚਾਰੇ ਇਹ ਵੱਡੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬੇਸਿੰਟਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ (ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 ਉਤੇ)

ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੌਦੀ ਦੇ 'ਨਿੱਘੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ' ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਨਵੀਂ ਇੱਲਿ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਉਠੀ ਹੋਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਮੌਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਫੌਰੇ ਪਾਉਣੇ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਨਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਕੱਢ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਭੁਜੇ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਇਸੇ ਕੜੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਡੀਅਨ ਰੇਲਵੇ ਕੈਟਰਿੰਗ ਐਂਡ ਟਰਿਜ਼ਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਆਈ. ਆਰ. ਸੀ. ਟੀ. ਸੀ.) ਨੇ 8 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ 12 ਦਸੰਬਰ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਕਰੋੜ ਈਮੇਲਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਨਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕੀਤੇ 13 ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਈ.ਆਰ.ਸੀ.ਟੀ.ਸੀ., ਰੇਲਵੇ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲਾ ਅਦਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ 47 ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਕਿਤਾਬਾਚਾ 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਨਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਬੰਧ' ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਫੈਲੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ 'ਲੋਕ ਹਿੱਤ' ਸੋਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬਚੇ ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹਨ।

ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਕੈਂਟਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੰਮ, ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਵੀਕਾਂਡ 'ਤੇ ਘਰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ। ਫੋਨ: 734-366-5300 ਜਾਂ 734-231-1871

Rajwinder Gill
(Your Real Estate Pro.)
MBA (Finance)
Red 1 Realty

"Serving All Your Real Estate Needs"

Columbus, Ohio is one of the fastest growing city in USA and With Best Schools.

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੋਲੰਬਸ, ਓਹਾਇਓ ਵਿਚ ਘਰ ਖਰੀਦਣਾ, ਵੇਚਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਨਵੈਸਟਮੈਂਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਫੋਨ: 740-621-4455

Email: Realtorgill1@gmail.com
Website: www.gill-realty.com

ਪ੍ਰੀਤੀਵੇਟ ਗੱਡੀਆਂ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਟਰੱਕ, ਲਾਈਫ਼ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸ਼ੋਰੇਂਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਬੌਬੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ।

(ਸੈਲ): 718-757-7809
ਫੋਨ (ਡਫਡਰ): 718-262-9700
(ਫੈਕਸ): 516-439-5418

ਗੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸ਼ੋਰੇਂਸ ਸਬੰਧੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੋ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ 'ਚ ਹਰ ਪਲ ਹਾਜ਼ਰ
120-20 101 Ave. S. Richmond Hill,
New York 11419

ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਚੁਫੇਰਿਊਂ ਆਲੋਚਨਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਜਾਣ ਦੀ ਫੇਡੀ ਮਹਿਸੂਸ ਦੀ ਚੁਫੇਰਿਊਂ ਆਲੋਚਨਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਪੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸਾਨ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਜਾਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਹਨ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਮਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਟਵੀਟ ਕੀਤਾ, 'ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਖੇਡੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ, ਕਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਏਜੰਟ, ਕਦੀ ਮਾਓਵਾਦੀ ਅਤੇ ਕਦੀ 'ਟੂਕੜੇ-ਟੂਕੜੇ ਗੈਗ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਅਨਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਾਰੀ ਮਜ਼ਾਹਰਾਕਾਰੀਆਂ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ?'

ਸਿਰ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਸੰਜੇ ਰਾਉਡ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਰਾਇਸਾਹਿਬ ਦਾਨਵੇਂ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਪਿੱਛੇ ਚੀਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹੋਂਦ ਹੈ, ਉਤੇ ਸਖਤ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿੱਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹੋਂਦ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ 'ਸਰਜੀਕਲ ਸਟ੍ਰੈਕਟ' ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੰਜੇ ਰਾਉਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਚੀਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹੋਂਦ ਹੈ ਤਾਂ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਚੀਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਉਤੇ 'ਸਰਜੀਕਲ ਸਟ੍ਰੈਕਟ' ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦੀ, ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਖ ਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਧਰਮ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦੱਸ ਕੇ ਢਾਹ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਟੁੱਟੁ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦੀ, ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਫਸੋਸ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਦੇਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਹੋ ਤੇ ਅੰਨ ਨਾਲ ਦੇਸ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਵਿੱਡ ਭਰਿਆ

ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਿਧਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਪਿਯੂਸ਼ ਗੋਇਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ 'ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀ' ਤੱਤਾਂ ਨੇ ਘੁਸਪੈਠੀ' ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ 'ਦੇਸ਼-ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ' ਲਈ ਸਲਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਡੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਖੇਡੀਬਾਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੀਹੋਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੀ। ਗੋਇਲ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੋਰਾਨ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਅਫਸੋਸ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਦੇਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕੀਤੇ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ: ਖੇਡੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੁਝ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਨਵੇਂ ਖੇਡੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਗੇ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਾਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹਨ ਪਰ ਤਿੰਨ ਖੇਡੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਡੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਕਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਾਂਗੇ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰੇਡ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸਾਹ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੈਰ-ਰਸਾਈ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਡੀ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਮਰ ਵਲੋਂ ਨਵੇਂ ਖੇਡੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੋਧਾਂ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਧਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੰਦਾਂ ਉਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਇਤਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ 'ਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਧਾਂ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਖਰੜਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 31 ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਆਪਣੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸਾਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਮੁੜ ਦੇਸ ਵਿਚ ਰੇਲ ਪਟਤੀਆਂ ਜਾਮ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕਿਸਾਨ ਘੱਲ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਕਿਸਾਨ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੰਲੀ ਆ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰਾਂ ਉਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਧਿਗ ਮਾਲ ਤੇ ਤੇਲ ਪੰਖ ਬੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪਿਆਇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ 15 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਅਲਟੀਮੇਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਮੁੜ ਰੇਲ ਰੋਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੰਦਾਦ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਹੁਣ ਪੂਰੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੌਰਚੇ ਦੇ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਕਿਸਾਨ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਦੰਲੀ ਆ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਜਾਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਾਡੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸਾਂਝੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਂਝਾ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਦਿੱਤੇ ਖੇਡੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਆਰਡੀਨੇਸ ਅਤੇ ਤਜਵੀਜ਼ਤ ਬਿਲਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਖਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਉਗਰਾਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਦਮ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ।

ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਠੋਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਆਵੇਗੀ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੰਦਾਂ ਉਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੰਦਾਂ ਉਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੰਦਾਂ ਉਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੰਦਾਂ ਉਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾ

ਮੇਦੀ ਨੇ ਮੁੜ ਗਏ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਸੋਹਲੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਨਵੇਂ ਪੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਤ ਲਈ ਜਾਣ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਿੰਚਿਦਰ ਮੌਦੀ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਮੰਡੀਆਂ ਦੇਣਾ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਵੱਲ ਸਿਆ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੌਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਬੰਧੀ ਸੋਧਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅੰਡਿਕਿਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਸਨਾਤੀ ਸੰਗਠਨ ਫਿੱਕੀ ਦੀ ਇਥੇ ਹੋਈ ਸਾਲਾਨਾ ਬੈਠਕ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, “ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਧੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।” ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਦ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸੈਸ਼ਨ

ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ
ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮੰਡੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਪਣੀ ਫਸਲ
ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਵਾਹੂ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
ਕਿਸਾਨ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਫਸਲ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ
ਬਾਹਰੀ ਪਿਗਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਨ।

આપણી સરકારી દે કિસાન પૈંખી કેમ ગિણાઉંદિએ મેદી ને કિહ કિ સરકાર ને ગેને ડેં ઈસાનોલ બણાઉણ નું ઉત્તમાહિત કીડા હૈ। ઇસ ઈસાનોલ નું પૈટરલ વિચ મિલાઉણ નાલ ભારત દી તેલ દરામદરી ઉંઠ નિરભરતા ઘટેગી અતે કિસાનો નું ઉન્હાં દીઓ હમલા દા લાહોવંદ ભાા મિલાગા। ઉન્હાં કિહ કિ કિસાનો નું તરનાલોજી મિલેગી અતે મારકીટ જેન્બ પર્સિન કોણ ના કાંગ મિસેણા। મારકીટી

ਤਕ ਧੁਰੂ ਚ ਹਣ ਦਾ ਲਹਾ ਸਿਲਗਾ ਸਨਅਤਾ
 ਖੇਤਰ ਦੀ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ 'ਚ ਸੀਮਤ ਭਾਗੀਦਾਰੀ
 ਤੋਂ ਨਾਖਸ਼ ਪ੍ਰਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਨਅਤਾ ਨੂੰ ਇਸ
 ਸੈਕਟਰ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣ ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼
 ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ
 ਮੰਡਭਾਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਨਅਤ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ
 ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ
 ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
 ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਟੋਲਿਆ ਹੈ।

‘ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ’ ਦਾ ਦੇਸ਼ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੇਗੀ ਭਾਜਪਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ/ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਅੰਦੇਲਾਨ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪਾਸਾਰ ਅੱਤੇ ਫਾਇਦੇ ਗਿਆਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ 'ਚੌਪਾਲੀ' (ਸੱਥਾਂ) ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚਣ ਦਾ ਵੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀ ਸੁਤਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਇਸ ਲੜੀ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਿਲਣੀਆਂ ਤੇ

ਜਨਤਕ ਇੱਕਠਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਕਾਬਲੇਗੌਰ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਸੌਂਡੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਤੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਧਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਦਰਸ਼ਿਕਾ ਤੋਂ ਮੰਤਰੀ ਪਿਉਸ਼ ਗੋਇਲ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਵਾਦ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦਾ ਦੱਸਤਾਨਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਮਹਾਂਪਾਲ ਪਾਲ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਦਰ

ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਲਈ ਗਲਤ
ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ
ਨਹੀਂ: ਰਾਜਨਾਥ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਲਈ ਗਲਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਧਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਕਿਸਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਲੇਖੇ ਦੁਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਤਾਂ ਨੂੰ ਮਾ ਖਤਰ ਦਸਤਿਆ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਵਿਚਾਰ
ਵਾਟਾਂਦਰੇ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਿਆਰ
ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸੈਕਟਰ
ਹੈ ਜੋ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਮਾਤ੍ਰੇ ਅਸਰ ਤੋਂ
ਬਚਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਸਾਡੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ
ਖਰੀਦ ਠੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਗੋਦਾਮ ਭਰੇ ਹੋਏ
ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕਰੇ ਵੀ ਖੇਤੀ ਸੈਕਟਰ ਲਈ ਗਲਤ
ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ।

Matrimonials

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted suitable match for US citizen Grewal boy 33, 5'-9" tall from Fresno, California; has a computer degree. Bride's family send bio to groom directly at what's app +1 (510) 512-8055

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Wanted suitable match for green card, Sikh Khatri, pretty girl, 35, 5'-5", MBA (India) MS (USA), working MNC in NY upstate. Divorced issueless. Looking for an educated Sikh Boy who working in USA E-mail: singhfdb@gmail.com or W/app +1-913-742-1102

Wanted suitable match for US citizen Sikh Khatri girl, 34 yrs, 5'-4", B. Pharmacy (India), Doctorate of Pharmacy (USA), MBA (USA), working full time inpatient Pharmacist in Michigan. Divorced, no children. Looking for an educated Sikh boy who resides in USA. Caste no bar. Please email/text, Ph: 1-262-506-4748, sukhmanpreet007@gmail.com

Visit us on the web:
www.punjabtimesusa.com

ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤੀ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ

ਨਵੀਂ ਇੱਲੀ: ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੰਦਰੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮੰਗ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ (ਐਮ. ਐਸ. ਪੀ.) ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ, ਵਿਵਾਦੀ ਸੀਰੀਜ਼ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਜਾਣ ਦਾ ਬਦਲ ਦੇਣ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀ ਗਈ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇੱਤੀ ਤਜਵੀਜ਼ 'ਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬਿਜਲੀ (ਸੇਂਧ) ਬਿਲ 2020 ਨਹੀਂ ਲਿਆਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇੱਤਾਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਪੁਰਾਲੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਂ ਦਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ 'ਚ ਸਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਰਵਰ, ਕੁਕ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ

ਦੀ ਲੜ ਹੈ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ (ਓਹਾਇਓ) ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਇੰਡੀਆਨ
ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਾਸਤੇ ਸਰਵਰ, ਕੁੱਕ ਤੇ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।
ਵਾਜਬ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹਲਤਾਂ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 513-203-6315

Punjab Times

Established in 2000
21st Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email: punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Editor:
Amolak Singh Jammu
Asst. Editors:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Baljit Basit
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Major Kular
California
Shiara Dhindsa
661-703-6664
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395
Circulation
Harbhajan Singh
917-856-5229
Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 105 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛੱਪੇ
ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ
ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ
ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛੱਪੇ
ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ
ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ
ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਘਟ ਕੇ 6.93 ਫੀਸਦ ਹੋਈ

ਨਵੀਂ ਇੱਲੀ: ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਸਮਾਨ ਸਸਤਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚੁਨ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਘੱਟ ਕੇ 6.93 ਫੀਸਦ ਉਤੇ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ (ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ.) ਦੇ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਖਪਤਕਾਰ ਮੁੱਲ ਸੁਚਕ ਅੰਕ (ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ.) ਆਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਚੁਨ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਤੂਬਰ 'ਚ 7.61 ਫੀਸਦ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਅੰਕਤਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੰਬਰ 'ਚ ਖੁਰਾਕੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਘਟ ਕੇ 9.46 ਫੀਸਦ ਰਹੀ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ 11 ਫੀਸਦ ਉਤੇ ਸੀ। ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੀਤੀਗਤ ਦਰਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉਤੇ ਪ੍ਰਚੁਨ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਦੋ ਫੀਸਦ ਦੇ ਘਾਟੇ-ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ 4 ਫੀਸਦ ਤੱਕ ਰੱਖਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਨੀਤੀਗਤ ਦਰਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਕਰੋਨਾ ਟੀਕਾਕਰਨ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੇਨੇਲਡ ਟਰੰਪ ਅਤੇ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਾਈਕ ਪੈਸ਼ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਕੁਝ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦੇ ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਵੈਕਸੀਨ ਦਾ ਟੀਕਾ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦਕਿ ਇਸ ਦੀ ਜਨਤਕ ਵੰਡ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੇਵਲ ਮਹਾਰਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਕਾਮਿਆਂ, ਨਰਸਿੰਗ ਹੈਮਜ਼ ਤੇ ਸੰਭਾਲ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੈਕਸੀਨ ਨਰਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਵੀਂ ਫਾਈਜ਼ਰ ਵੈਕਸੀਨ ਮੁੱਲਕ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਦਮ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਦਾ ਫੈਲਾਅ ਰੋਕਣ ਲਈ ਚੁਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟਰੰਪ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਣੇ ਕਈ ਜਾਣੇ ਪਾਜ਼ੀਟਿਵ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੇਲਨ: ਕੁੰਢੀਆਂ ਦੇ ਸਿੰਗ ਫਸ ਗਏ...

(ਸਫਾ) ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ

ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਜ਼ਰੂਰ ਆਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਵਰਗ ਵਿਚ ਬੇਚੇਨੀ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਸੀ ਕਿ ਖੇਤੀ ਵਧਾਰ ਤੋਂ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਵੱਡੇ ਵਧਾਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਖੇਤੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਿਤੇ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਂਗੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੰਡੀਆਂ ਦਾ 5 ਦਹਾਕਿਆਂ ਦਾ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਖੇਰੰ-ਖੇਰੰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨਾਂ ਵੱਛਣ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਉਹ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿੰਦੇ-ਕਰਮ ਉਤੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਇਤਕਾਜ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਦਬਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖਸ ਤੌਰ ਉਤੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਧੇਰੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਵੱਡੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਠੋਕਾ ਖੇਤੀ ਸਬੰਧੀ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਝੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ 'ਚ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਅਸਮਰੱਥ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਨਵੇਂ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਨਾਲ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸੁਨੇਹਾ

ਨਵੀਂ ਇੱਲੀ: ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ ਮਨਵਾਉਣ ਲਈ ਇੱਲੀ ਦੇ ਸਿੰਘ, ਟਿਕਰੀ, ਗਾਜ਼ੀਪੁਰ ਅਤੇ ਪਲਵਲ ਬਾਰਡਰ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਬਾਵਾਂ ਉਤੇ ਅੰਦੇਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਕ ਰੋਜ਼ਾ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਪਰ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 32 ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੌਦੀ ਨਾਲ ਜੁਡੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਬੇਬਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਸਵੇਰੇ 8 ਤੋਂ ਸਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਿੰਘ ਬਾਰਡਰ ਉਤੇ ਮੌਦੀ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਵਰਤ ਤੇਤਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸਿੰਘ ਬਾਰਡਰ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ' ਦੇ ਜਾਕਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਗੁੰਜ ਪੈਂਧਾ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੂਕੜਤੰਤੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿੱਗਰ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਤਿੱਖੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕਾਦਸ਼ ਜਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਝੁਕਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮੁਲਕ ਦੇ ਕਈ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਆਕਸਫੋਰਡ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਸਟਾਫ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਢੰਡੇ

ਲੰਡਨ: ਬੁਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਉਥੀ ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਫੈਕਲਟੀ, ਬਾਕੀ ਸਟਾਫ਼ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਖਿਲਾਫ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਰੋਸ ਮੌਕੇ ਕਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਥਾਨੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਤ੍ਰ ਅਸਰ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣੀਆਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸਵਰੇ ਬਹੁਰ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਜਮਹੂਰੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਗਮ ਮਨਾਇਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ 100 ਸਾਲਾ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਅੰਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਮਗਰਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਚੜ

ਸਿਕਾਗੇ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਤੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਰੈਲੀ

ਸਿਕਾਗੇ (ਬਿਊਰੋ): 'ਸਿਕਾਗੇ ਐਨ. ਆਰ. ਆਈ. ਫਾਰ ਫਾਰਮਰਜ਼' ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਸਾਉਥ ਏਸ਼ੀਅਨ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿਆਂ ਨੇ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਕਤਾਕੇ ਦੀ ਠੰਡ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤੀ ਬਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ। ਵਧੇਰੇ ਬਿਚ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਯਥ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਰੈਲੀ ਦੀ ਵਾਗਡੇਰ ਸੰਭਾਲੀ। ਪੂਰਾ ਤਸੱਲੀਯੋਗ ਪਲਾਨ ਤੇ ਇੰਡੀਆਨ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੇ ਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਕਿੱਤੇ ਵਿਚ ਫਲੋਂ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ

ਵਿਚ ਨਾਇਨਸਾਫ਼ੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਅੱਗ ਭੜਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇੱਲੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ 'ਤੇ ਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਗਹਾਰ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਪੂਜੀਪਤੀਆਂ ਦਾ ਆਮ

ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਪੱਗਾ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਚੁੰਨੀਆਂ ਲਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਡੱਲਿਆਂ 'ਤੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਹਰੇ ਕਿਸਾਨੀ ਰੰਗ ਦੇ ਰੀਬਨ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਰੈਲੀ ਦੀ ਸੂਰਾਤ ਕਰੀਬ ਇਕ ਵਜੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੀਟਨ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਪੂਜੀਪਤੀਆਂ ਦਾ ਆਮ

ਛੁੱਲਾਂ ਸਮੇਤ ਸਟੈਂਡਾਂ 'ਤੇ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਕੁੱਲਰ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਟੋਟਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਸੱਜਣਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਿਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿਰਫ਼ ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਸਤਿਤ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹੱਕ ਦੀ ਜੰਗ ਹੁਣ ਇਕੱਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਚ ਉਹ ਕਿਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਬਤਾ ਕੁਝ ਸਿਖ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੈਲੀ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਤਭੇਦ ਭੁਲਾ ਕੇ ਤਹਿਮਲ ਨਾਲ ਸਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੁਝ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ

ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਨਾਇਨਸਾਫ਼ੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਫਲੋਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਵੇਂ ਜਾਨ-ਧੜ ਦੀ ਬਾਜੀ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਦਸੰਬਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਵੈਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇੰਡੀਅਨ ਅਮੈਰਿਕਨ ਮੁਸਲਿਮ ਕੌਸਲ ਦੀ ਅਮੀਨਾ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਜਮਾਤ ਇਸ ਅਨਿਆਏ ਖਿਲਾਫ਼ ਪੁਰਾ ਸਮਰਥਨ ਦੇਵੇਗੀ। ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਭਜ਼ਾਪ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਿਰਕਪ੍ਰਸਤੀ ਰਵੇਣੀਆਂ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾਇਆ।

ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਕਰੋਨਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ

ਇਨਸਾਨ ਨਾਲ ਸਰਾਸਰ ਪੱਕਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਸਲ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ, ਇੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਸਲ, ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਬਾਰ ਕੌਸਲ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਹਿੱਤ ਕਰਾਰ ਦੇਣ 'ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਸਿਕਾਗੇ ਦੇ ਡਾਊਨ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਦੇ ਘੰਟੇ ਹੋਈ ਰੈਲੀ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤੇ ਜੋਸ਼ ਭਰਪੂਰ ਸੀ। ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਨੇੜਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਸਕਾਨਾਸਿਨ, ਇੰਡੀਆਨ, ਮਿਸੀਗਨ ਤੇ ਓਹਾਇਓ ਤੋਂ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਡਰ ਕਰ ਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਘੱਟ ਸੀ, ਪਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਵਧ

ਸਿੱਘ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੰਤ ਜੈਕਾਰੇ 'ਤੇ ਜੈਕਾਰੇ ਵੱਜਣ ਨਾਲ ਉਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਗੂੰਜ ਉਠੀਆਂ। ਰੈਲੀ ਸਿਕਾਗੇ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਇਮਾਰਤ ਫੈਡਰਲ ਪਲਾਜ਼ਾ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਵਿਹਤਾ ਇਕੱਠ ਨਾਲ ਪੁਰਾ ਭਰ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਜੈ ਜਵਾਨ, ਜੈ ਕਿਸਾਨ', 'ਨੋ ਫਾਰਮਰਜ਼, ਨੋ ਫੂਡ', 'ਕਿਸਾਨ-ਮਜ਼ਦੂਰ ਏਕਤਾ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ', 'ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ', 'ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਹਿ' ਆਦਿ ਜੈਕਾਰੇ ਪੂਰੇ ਜੋਸ ਨਾਲ ਵੱਜਦੇ ਰਹੇ। ਨੇਤੀਓਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਤੇ ਕਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਲਈ ਹਾਰਨ ਵਜਾਏ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਿਹਤ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਠੰਡ ਕਰਕੇ ਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤਖ਼ਤੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਜਾਨਾਂ ਗਵਾ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਮਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ

ਸਿਆਟਲ 'ਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰਾ

ਸਿਆਟਲ: ਇਥੋਂ ਦੀ ਸਪੋਸ ਨੀਡਲ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਿੰਨ ਨਵੇਂ ਬਿਲ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਕਾਲਾਂ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਈਕਰੋਸੈਂਟ, ਬੋਈਂਗ, ਐਮਾਜ਼ਾਨ, ਸਟਾਰਬਕ ਕਾਫੀ, ਟੀ-ਮੋਬਾਈਲ ਤੇ

ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਵਿਚ ਉਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ-ਕੜੀਆਂ ਨੇ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਆਟਲ ਦੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਏਕਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀ।

ਕਰਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੀ ਅਮੀਰਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਆਟਲ ਦੇ ਮੁਜਾਹਰੇ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਏਕਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀ।

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ (ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਇੱਕ ਵਿਖੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਮਾਰੂ ਜ਼ਬਰ ਵਿਚੁਧ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਸਾਲ ਰੈਲੀ ਕੱਢ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ

ਅਦਾਕਾਰ), ਬੌਬ ਖਹਿਰਾ, ਬੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਾਵੀ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਬਾਸੀ, ਜਾਂਚਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਪਾਬਲਾ, ਐਰਕ ਸਿੰਘ, ਅਸੀਸ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਿਸੀਪਲ ਰਣਦੀਪ ਧਾਰਨੀ, ਬਲਵਿੰਦ ਕੌਰ ਫੰਟੂ ਅਤੇ ਹੈਮਿਲਟਨ ਕਾਊਂਟੀ ਕਲਰਕ ਆਫ ਕੋਰਟ ਆਫਾਤਾਬ ਪੁਰੇਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਐਮ. ਪੀ. ਤੇ ਹੋਰ ਬੁਲਾਰੇ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀਬਾਤੀ ਨਾਲ ਜੁਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਸਮੱਚੇ ਲੋਕ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ

ਵਿਰੋਧੀ ਆਰਡੀਨੈਸ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰੈਲੀ ਦੀ ਸਟੇਜ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕੁਮਾਰ ਪਵਨਦੀਪ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਜੋ ਰੇਦਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਕਾਰ ਸੌਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਹੀਕਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ।

ਇਹ ਰੈਲੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਵੈਸਟ ਸੈਟਰ ਦੇ ਯਨੀਅਨ ਸਕੁਏਅਰ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ। ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਸਾਹਿਰਾਂ-ਡੇਅਟਨ, ਕੋਲੰਬਸ, ਲਈਵਿਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜੋ ਰੇਦਾਰ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਆਰਡੀਨੈਸ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਰਾਜ, ਅਨੋਲ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ, ਹਰੀਸ ਵਰਮਾ (ਫਿਲਮ

ਇਸ ਮੌਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਵਲੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਟੀ. ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਦਿਖਾਅ ਪਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚੁਧ ਗਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਡੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਫਿਰਕੂਪੁਣੇ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਰੁਝਾਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅੰਦੇਲਨ ਵਿਚ ਗਲਤ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਸਿੰਠੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ

ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਰੋਸ ਮੁਜਾਹਰਾ

ਕਲੀਵਲੈਂਡ, ਓਹਾਇਓ (ਬਿਊਰੋ): ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਏਰੀਏ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਰ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਲਨ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਆਲੋ-ਦੁਆਲੋ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇੱਕਠਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਲੰਬਸ ਅਤੇ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਇਕਠਨ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਕਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ, ਅੋਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਸਮੇਤ ਹਜ਼ਾਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਪੋਸਟਰ, ਬੈਨਰ ਅਤੇ ਲੋਗੋਂ ਫੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਾਰ

ਰੈਲੀ ਦੇ ਸੁਰੂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਕਾਰ ਰੈਲੀ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਸਭ ਨੂੰ

ਮਾਸਕ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਸੋਸਲ ਡਿਸਟੈਂਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਕਾਰ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ

ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕਾਰ ਰੈਲੀ ਸੋਲਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਤਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਡਾਊਨ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀ। ਸਾਰੇ ਰੁਟ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪੋਸਟਰ ਲਹਿਰਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਬੈਨਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣਾ ਸੁਨੋਹਾ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਕਾਰ ਰੈਲੀ ਵਿਚ 500 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਰਾਂ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਠੰਡੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਸਮੂਲੀਅਤ ਸਦਕਾ ਇਹ ਕਾਰ ਰੈਲੀ ਅਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਣ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਸੁਚਾਰੂ ਸੁਨੋਹਾ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 19 ਦਸੰਬਰ 2020

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰੁਖ

ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੇਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਰਵੱਦੀਆ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਪ੍ਰਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਵਿਦਰ ਮੌਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਨ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਸ਼ਾਹ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤ ਸਸੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤਹਿਤ ਹੀ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ 303 ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਤਾਂ ਨੋਟਬੰਡੀ ਅਤੇ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਡੂੰਘੀ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਡਾਵਾਂਡਲ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਅਸਰ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਪੈ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਖ਼ਬਰਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਰਨ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਿਲਾਈਸ ਦੇ ਜੀਓ ਸਿਮ ਛੱਡਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਸੇਕ ਲੱਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫਿਕਾਇਤ ਟੈਲੀਕਾਮ ਰੈਗੁਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਿਟੀ ਕੇਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਵਣਜ ਅਤੇ ਸਨਾਅਤ ਚੰਬਰ (ਐਸੋਸੈਚਨ) ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਰਨ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ 3000-3500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਪਾਰ ਦਾ ਘਾਟਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਬਿਨੇ, ਕੜਕੇ ਦੀ ਠੰਡੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸਾਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਇੱਲੀ ਬਾਰਡਰਾਂ ਉਤੇ ਡੋਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੋਹ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਦਰਾਵਾੜਾ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਆਪ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਸ੍ਰੀ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜੋੜਮੇਲ ਦੌਰਾਨ ਲੱਖਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਜੂਝ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਇੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ਉਤੇ ਸੜਕਾਂ ਉਤੇ ਬੱਤੀਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿਵਸ ਵੀ ਸੰਗਤ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ ਉਤੇ ਮਨਾਇਆ ਪਰ ਕੇਂਦਰੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਕੰਨ 'ਤੇ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਵੀ ਚੁੰਅ ਨਹੀਂ ਸਰਕ ਰਹੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਲਮਕਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬੋਤਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਪਾਟੋਧਾੜ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਹੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮੰਚ ਬਣਨ ਵਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਧਾਰਮਕ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਰੰਗਤ ਦੇਣ ਵਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਪੰਥਕ ਬਣੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਏਕੇ ਉਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ 32 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਜਿਸ ਮੁਕਾਮ ਉਤੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਲੈ ਗਏ ਹਨ, ਉਥੋਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨ ਦਾ ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਇਆ ਹਰ ਜਿਉਤਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁੱਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਬੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹੀ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਜਿਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਟੱਕਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਬੇਕਿਰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਨਿੱਘਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਏਕੇ, ਸਬਰ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਲੰਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਮੇਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਤੇ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਣ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ-ਕੁਚਾਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਹੀ ਸਹੀ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੈਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਠਿਆ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨਵੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਬਣ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਿਉਤੇ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਚੱਲਦੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਉਤੇ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਤੇ ਕੁਦਰਤ ਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਲਈ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਜੁੜ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਭੁਮਿਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬੋਲਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਵਡਿਆਈ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸਾਨ ਹੁਣ ਕੜਾਕੇ ਦੀ ਠੰਢ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਬਾਰਡਰਾਂ ਉਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਬਤ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਰ ਚਾਲ ਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਪਛਾੜਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੁਣ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹਮਾਇਤ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਜੋ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਵਡਿਆਈਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਉੱਤੇ
ਪਹੁੰਚਿਆਂ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ
ਸਹਿਜ ਹਨ, ਸਰਕਾਰ ਹੈਰਾਨ-ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਹੈ।
ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰਾਹ ਵੀ ਸਧਾਰਣ ਹੈ ਤੇ ਸੋਧ
ਵੀ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ
ਰਾਹ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਕੀ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਉਹਨਾਂ
ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀ ਨਾਲ ਵੀ
ਲੈਸ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੀ ਧਰਤੀ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਹਲ ਨਾਲ ਵਾਹ ਕੇ ਉਸ
ਵਿਚ ਨਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਡੱਡਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਪਗਢੀਂਡੀ।

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਉਹਨੇ
ਕਿਧਰ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਗੋਰਖਧੰਦੇ ਵਿਚੋਂ
ਨਿੱਕਲਣ ਦਾ ਰਾਹ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਮੌਜੂਦੇ ਦੀ ਮੌਹਰੀ ਧਿਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ, ਬਲ ਤੇ ਸੁਰੂਪ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੋਕ ਵੀ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੌਜੂਦੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਦਿਆਂ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਝੱਜੋਤ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਨੀਂਦ ਵਿਚੋਂ ਜਗ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਲਈ ਖੇਤੀ ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿਰਫ ਕਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਰ ਤੇ ਨੌਕਰੀ, ਆਦਿ ਹੋਰ ਸਭ ਕਿੱਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਤਮ ਮੰਨਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਬੀਅ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਠੀ ਭੋਏਂਦੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੀ ਉਪਜ ਵਿਚ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਦੇ ਭਾਗ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਹਨ, "ਹਾਲੀ-ਪਾਲੀ ਦੇ ਭਾਗੀਂ, ਆਪਣੇ-ਪਰਾਏ ਦੇ ਭਾਗੀਂ, ਰਾਹੀਂ-ਪਾਂਧੀ ਦੇ ਭਾਗੀਂ, ਮੰਗਤੇ-ਫਕੀਰ ਦੇ ਭਾਗੀਂ, ਡੰਗਰ-ਵੱਛੇ ਦੇ ਭਾਗੀਂ, ਚਿੜੀ-ਜਨੋਰ ਦੇ ਭਾਗੀਂ,....!"

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਨੀਂਹਾਂ ਸਰਬਕਾਲੀ ਮਹਾਨ ਪੰਜਾਬੀ, ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨੇ ਪੱਕੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਚਾਰੇ ਕੁਟਾਂ ਵਿਚ ਢੁਰ-ਢੁਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ, ਅਨਿਗਣਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ, ਅਨੇਕ ਮੱਤਾਂ-ਮੱਤਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਗੋਸ਼ਟਾਂ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਪੀਠੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਛਾਣ ਕੇ ਉਹ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉਤੇ ਪੁੱਜੇ ਸਨ ਕਿ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਅੱਗੋਂ ਖੇਤੀ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫਲਸਫਾ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸੰਗੀਆਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਦ੍ਰਿੜੁ ਕਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਲ ਦੀ ਹੱਥੀ ਕਰ ਘੜੀਆਂ-ਪਲਾਂ ਲਈ ਛੜ

ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਖਾਈ ਸਰਗੋਂ ਬਾਕੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਹੱਥੀਂ ਹਲ ਵਹਿਆ, ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਜੀਵਨ ਜੀਵਿਆ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਬੇ ਨੇ ਵੰਡ ਕੇ ਛਕਣ ਦਾ ਪਾਠ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਅੰਨ ਜ਼ਰੂਰਤਮੰਦਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਰੀਤ ਚਲਾਈ ਜੋ ਲੰਗਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਅੱਜ ਦੀ ਪਾਟੇਧਾਤ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਤੇ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਬਣਦਿਆਂ ਚਹੁੰ ਕੂਠੀ ਵਡਿਆਈ ਖੱਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਲਈ ਖੇਤੀ ਕਿੱਤਾ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਦੀਨ-ਈਮਾਨ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਟੇਕ ਇਸ ਝੂਠੀ ਆਸ ਉਤੇ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਭੜਕ ਕੇ ਪੱਥਰ ਮਾਰਨਗੇ, ਕਾਰਾਂ-ਬਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੀਸੇ ਤੋਡਨਗੇ, ਅੱਗਾਂ ਲਾਉਣਗੇ ਤੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਚਾਹੁਣ ਦਾ ਸੌਕਾ ਦੇਣਗੇ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਦਾ ਨਾਇਕ ਸੇਰ-ਬਖੀਤਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸੰਗਲ, ਅੱਗਾਂ, ਮਾੜੁਬਲ, ਪਰਬਤ, ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਡੋਲ ਵਧਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਪੜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਂਤ ਰਹਿਦਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਖੱਟਰੀ ਰੱਕਾਂ ਨੂੰ ਲਿਤਾਤ ਕੇ ਸਿੰਘੂ ਹੱਦ ਉਤੇ ਜਾ ਪਤਾਅ ਕੀਤਾ। ਖੱਟਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਸਾਨਦਾਰ ਪੱਖ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਜ਼ਾਰਪਣ ਹੈ, ਓਨਾਂ ਹੀ ਕਦਰਜ਼ੋਗ ਪਹਿਲ ਸਾਂਤਮਈ ਵਿਰੋਧ ਹੈ। ਨਾਗਪੁਰੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਰੰਗ ਹੋਏ ਖੱਟਰ ਨੂੰ ਸਾਂਦਿਦ ਸਾਂਤਮਈ ਰਹਿ ਕੇ ਅੰਗੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਵਹਿਸ਼ੀ ਫਾਂਗਾਂ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬਾਗ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪੇਂ ਲ੍ਹਹੂ ਤੇ ਮਿੜ ਦੇ ਖੋਡੇ ਵਿਚ ਰੇਲ-ਗੱਡੀ ਦੇ ਪਹੀਏਂ ਰੋਕ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦੇ ਸਾਂਤਮਈ ਸੁਰਮਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਕੁਝ ਢੂਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਨਾ ਸਮਝ ਸਕਿਆ ਕਿ ਹਫਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਰਜਨਾਂ ਬਾਵਾਂ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਇਸ ਮੌਰਚੇ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਇਕ ਵੀ ਅਸੁਖਾਵੀਂ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ! ਇਉਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੋਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਖੱਟਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਵਿਉਂਤਾਂ ਧਰੀਆਂ-ਧਰਾਈਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਿੰਘੁ ਹੋਦ ਉਤੇ ਪ੍ਰਹੁੰਚ ਜਾਣ
ਮਗਾਰੋ 'ਇਸ ਜੁੱਗ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਣਨੀਤੀ-ਭਾਤਾ'
ਅਮਿੱਤ ਸ਼ਾਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਉਹਨੇ ਬੜੇ
ਪਿਆਰ-ਦੁਲਾਰ ਨਾਲ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ
ਭਰਾ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਕੰਨੀ ਉਤੇ ਬੁਰਾਤੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ
ਵਿਚ ਪੁੰਚਣ ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਰ
ਸੁਖ-ਆਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ
ਰਣਨੀਤੀ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ-ਬੁੱਧ
ਭੋਲੇ ਪੰਛੀ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਸੌਚ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ
ਰਹੀ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਗੁੜੀ ਚਾਲ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ
ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਪੁਲਸੀ ਘੋਰਾਬੰਦੀ ਕਰ
ਕੇ ਉਥੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕਿਤੇ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ
ਤੇ ਉਥੇ ਬੰਧਿਆਂ ਦਾ ਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦਬਾਅ
ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੁਰਾਤੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਨੂੰ
ਬੱਚੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿਖੇ ਪੇਂਡਿੰਟ ਸਾਡੇ

ਖੁਲ੍ਹਾ ਜਲ੍ਹ ਆਖ ਕੇ ਆਮਤ ਸ਼ਾਹ ਦਾ
ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਚੁਸਤ-ਚਲਕੀ
ਠੁੱਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ
ਸੰਗਲੀਆਂ ਵੀ ਖੇਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਭਾਰਤੀ
ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੁਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਸੈਲੱਦ ਦੇ
ਮੁਖੀ ਅਮਿਤ ਮਾਲਵੀਆ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੇਲਨ
ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ
ਜਤਿਆ ਆਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ।
ਵਿਉਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਿੰਘ ਰੱਦ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਸ਼ਾਹੀਨ
ਬਾਗ ਆਖ ਕੇ, ਉਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ
ਕਹਿਣ ਵਾਂਗ ਇਥੋਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ

ਪਰਚਾਰ ਕੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ
ਉਤੇ ਦੇਸ-ਧਰੋਹੀ ਹੋਣ ਦਾ ਠੱਪਾ ਲਾ ਕੇ ਮੌਰਚੇ
ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਪਸ਼ਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਗੋਦੀ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ
ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਮਝ ਕੇ ਇਹ ਰਾਗ ਅਲਾਪਣਾ ਸੁਰੂ
ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਵਚਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰੇਨ ਲਈ
ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਕ ਚਹੇਤੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ
ਮਾਂਵਾਂ-ਦਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦਿਹਾੜੀ ਲੈ ਕੇ
ਆਈਆਂ ਸਾਹੀਨ ਬਾਗ ਦੀਆਂ ਦਾਦੀਆਂ ਹੋਣ
ਦੀ ਗਲ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਰਮ
ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਨੇਕ ਸਰਤਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਚੀਨ
ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਦੱਸ ਦੀ ਧਰਤੀ ਬਚਾਉਣ
ਲਈ ਜਾਨ ਤਲੀ ਉਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸਰਹੱਦ ਦੀ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਪੂਰਾ ਭਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਹ 32 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਖੇਤੀ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਲਿਆਂਦੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਡਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਫੁਜੇ ਬੰਨੇ, ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਰੋਹ ਨੂੰ ਜੋ ਹੁਣ ਮੁਲਕ ਭਰ ਵਿਚ ਫੈਲਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਾਬੋਤਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਰਤੇੜ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। 10 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਵਸ਼ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਡਟੀ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਏਕਤਾ)-ਉਗਰਾਹਾਂ ਨੇ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਡੱਕੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਲੇਖਕਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ, ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਕੁਨਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ। ਇਸ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕੁਝ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਸਵਾਲ

ਮੌਜੂਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਕ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਰਕਾਰ ਆਰ.ਐਸ.-ਬਾਜ਼ਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਬਾਹਨਾਂ ਲੱਭ ਲਿਆ। 10 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਏਕਤਾ)-ਉਗਰਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਿਸਾਲ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ 'ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰ ਦਿਹਾਂ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਕੱਢ ਲੋਕ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਤੇ ਮੰਚ ਉਪਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਲੇ ਬੈਨਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸਹਿਰੀ ਨਕਸਲੀ' ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੰਦਿਨੀ ਸੁੰਦਰ, ਡਾ. ਨਵਸਰਨ ਕੌਰ ਸਮੇਤ ਉਥੋਂ ਬੁਧੀਜੀਵੀ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਤੱਬਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਭੀਮਾ-ਕੋਰੋਗਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਆਰ.ਐਸ.-ਬਾਜ਼ਪਾ ਦੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਏਜੰਡੇ ਦਾ ਪਰਾਦਾਫਾਸ ਕੀਤਾ।

ਦਿੱਲੀ ਜਿੱਥੇ ਸੰਘ ਬਿਗੇਡ ਦੇ ਦਹਿਜ਼ਤਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਕਾਰਨ ਜਾਗਰੂਕ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਇਕ ਡਰ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੈ, ਵਿਚ ਲੋਕ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਲਈ ਹਾਅ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਦੀ ਗੁੰਜ ਨੇ ਹੈਂਕੜਬਾਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ। ਹਿੰਦੂਤਵ ਅਤੇ ਕਾਰਘੋਰੇਟ ਗੱਠਨੋਟ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਲੋਂ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਮੀਡੀਆ ਸਮੇਤ ਆਰ.ਐਸ.-ਬਾਜ਼ਪਾ ਦੇ ਕੁਲ ਪ੍ਰਚਾਰਤਾਨ ਨੇ ਸੰਘ ਪਾਤ-ਪਾਤ ਕੇ ਚੀਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਮੰਗ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ 'ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀ ਅਨਸਰ' ਵਤ ਗਏ ਹਨ। ਉਲਟਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਅਤੇ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਆਰ.ਐਸ.-ਬਾਜ਼ਪਾ ਦਾ ਆਈ.ਟੀ. ਸੈਲ ਅਤੇ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਇੱਕੋ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਦੋ ਪਾਸੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨਾਲ ਹਿੰਦੂਤਵ ਰੰਗ 'ਚ ਰੰਗਣਾ, ਭ੍ਰਾਮੀ-ਪੁਜਨ ਵਰਗੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਰਸਮਾਂ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਮੋਟ ਕਰਨਾ, ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਰਵਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਦੇ ਮਨਪਸੰਦ ਫੈਸਲੇ ਸੁਣਾਉਣਾ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਜੁਨ੍ਹੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹਬੰਦ ਲੋਕਪੱਖੀ ਸਖਸੀਅਤਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਦੇਸ਼ਯੋਹ ਹੈ।

ਕਮਿਊਨਿਸਟ, ਨਕਸਲੀ, ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ, ਅੰਬੇਡਕਰਵਾਦੀ, ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ,

ਟਿੱਕਰੀ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਫੜੀ ਬੈਠੇ ਲੋਕ।

ਗੱਲ ਕੀ ਹਰ ਕੋਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਲੈਣਗੇ।

ਜੇਲ੍ਹਬੰਦ ਦੇ ਦਰਜਨ ਅਜੀਮ ਸਖਸੀਅਤਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦੀਆਂ ਮੁਹਤਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਦਾਗੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਮੋਸ਼ੀ ਤੱਲਣੀ ਪਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਆਤਮਸਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਉਹ ਭਗਵੀਂ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਚੰਤਰਦੇ ਜਾਬਰ ਅਤੇ ਫਿਰਕ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਕਲਮ, ਕਲਾ ਅਤੇ ਬੋਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿਧੜਕ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਲਾਟੀਏ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਰਾਵਰਾ ਰਾਓ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਈਬਾਬਾ, ਗੌਤਮ ਨਵਲਖਾ, ਡਾ. ਅਨੰਦ ਤੇਲਦੁੰਬੜੇ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੁਧਾਰਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਖਧਾਰਾ ਮੀਡੀਆ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਸਲੇ ਹਨ; ਲੇਕਿਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਛਿਕਟੋਟ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੌਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਲੋਕ-ਦੁਸ਼ਮਣ ਏਜੰਡੇ, ਵਿਰੁਧ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਗਵੀਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਅਵਾਮ ਅੰਦਰ ਬੇਤ੍ਤਾ ਭੰਬਲਭੁਸਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਐਸਾ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਰ.ਐਸ.-ਬਾਜ਼ਪਾ ਦੀ ਖਸਲਤ ਨੂੰ ਉਸਾਗਰ ਕਰਕੇ ਪਛਾਣ ਨਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸਿੰਘ ਮੌਰਚੇ ਵਾਲੇ ਆਗ ਸੱਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਛਾਏ ਜਾਣ ਵਿਚ ਉਲੜ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਟੈਂਟ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਉਪਰ ਗੱਲ ਕਰੇ, ਕਥਿਤ 'ਘੁਸਪੈਠ' ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਹੱਕ ਖੁਦ ਸੋਚ

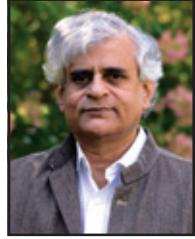
ਸਿਰਫ ਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਘਾਣ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਸਗੋਂ। ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਘੋੜ ਦੁਸ਼ਮਣ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇਕੱਕਿਤ ਟੇਕ ਪਾਟਕ-ਪਾਊਂ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਡੱਡੇ ਦੇ ਰਾਜ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ ਰਜਾ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਉਪਰ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ 'ਸਹਿਰੀ ਨਕਸਲੀ' ਦਾ ਹਉਂਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਾਸੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕੇ ਅਵਾਮ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਕਾਰਨ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਗਵੀਂ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਧੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਹਕੂਮਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੁੱਖ ਮੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਕਿਸਾਨ ਮੇਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਮੰਗ ਪੁਰੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਧੱਲੇ ਨਾਲ ਉਠਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਗਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ 13 ਸੰਤੰਬਰ 2018 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜਨਤਕ ਜਮਹੂਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਢਾਲ ਬਣ ਕੇ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੁਜਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ ਮਨਾਈ ਜਾਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹੋਵੇਂ ਵਿਚ ਆਪਾਧਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਣਾਉਣਾ। 30 ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਬਿਆਨ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਬੀ.ਕੇ.ਯੂ.' (ਏਕਤਾ)-ਉਗਰਾਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਅਲੈਨਨਾਂ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਹਕੂਮਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਂ ਦੇ ਨਿਖੇਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬੋਧਨ ਤੋਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਤਰੀਕੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਜੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੰਤੰਬਰ 2018 'ਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਏ ਉਪਰੋਕਤ ਐਲਾਨਨਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਸਹੀ ਪਾਊਣ ਵਾਲੀ ਭਾਜ਼ਪਾ-ਆਰ.ਐਸ.-ਬਾਜ਼ਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਤੇ ਬਿਲ ਲਿਆਉਣ ਸਮੇਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਇਹ ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ...

"ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਇਹਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇਮ ਜਾਂ ਫਰਮਾਨਾਂ ਤਹਿਤ ਨੇਕ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਕਲਾਧੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਬਦਲੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਫਸਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਦਾਵਾ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੋਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ।"

ਇਹ ਹੈ ਕਿਸਾਨੀ ਉਪਜ ਵਧਾਰ ਤੇ ਵਣਜ (ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਤੇ ਸਹਾਇਤਾ) ਕਾਨੂੰਨ-2020 ਦੀ

ਪੀ. ਜਾਗਤ ਸਿੰਘ

ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਹਨ? ਯਕੀਨਨ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਬਦਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਉਪਰ ਹਨ। 'ਨੇਕ ਨੀਅਤ' ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਤੀ ਛੋਟ ਹੱਦ ਬੰਨੇ ਟੱਪ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਨੇਕ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ 'ਚ ਖੜਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਵੀ ਪੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਗੁਨਾਹ (ਬਿਨੋ ਸੱਕ ਨੇਕ ਨੀਅਤ ਨਾਲ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਕਰਨੇ ਹਨ।

ਜੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਨੁਕਤਾ ਤੁਹਾਡੀ ਪਕੜ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿ ਧਰਾ 15 ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੋਈ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ: "ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੀਵੀਨੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਵਾ ਜਾਂ ਅਰਜੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਨਿਭੇਤਾ ਹੈ।"

ਨੇਕ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹ 'ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਲੋਕ' ਕੋਣ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ? ਇਕ ਇਸ਼ਾਗਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਜੋ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਲਬਾਂ 'ਤੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਲਈ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸੌਖ (ਇਜ਼ੀ ਬਿਨੋਸ)।

"ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਵਾ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ", ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੋਈ ਗੈਰ ਲਭਕਾਰੀ ਗਰੁਪ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾਗਰਿਕ (ਕਿਸੇ ਨੇਕ ਜਾਂ ਬਦ ਨੀਅਤ ਨਾਲ ਵੀ) ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇਗਾ।

ਬਿਨੋ ਸੱਕ, 1975-77 ਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ (ਜਦੋਂ ਸਿੱਧਮ ਸਿੱਧਾ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਬਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ) ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੋਈ ਲਈ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਅਥਾਰਿਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੋਰ ਨਾਗਰਿਕ ਇਸ ਦੀ ਮਾਰੂ ਹੋਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅੱਗਰੇਜ਼ੀ ਉਲੱਥੇ ਵਿਚ ਅਫਸਰਸਾਹੀ (ਹੋਠੇ ਦਰਜੇ ਦੀ) ਨੂੰ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਕੇਂਦਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਚਾਰਜੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ।

ਅੱਜ ਪੀ. ਸਾਈਨਾਥ ਕਿਸੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁਖਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਉਹਨੇ ਬਤੌਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪੇਂਡੂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ। ਉਹਨੇ ਦੇਹਾਤ ਦੀ ਆਰਥਕ ਨਾਬਹਾਗਰੀ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਠੋਕ-ਬਜਾ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਡੇਰੇ ਕਾਰਜ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਵੱਕਾਰੀ ਮੈਗਸੈਸੇ ਇਨਾਮ ਵੀ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਣਾਏ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਚ ਵਰਗ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਤਾਜ਼ਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਇਸ ਤੋਂ ਹੱਕੀ-ਬੱਕੀ ਹੋਈ ਦਿੱਲੀ ਬਾਰ ਕੌਸਲ ਨੇ ਪ੍ਰਾਣ ਮੰਤਰੀ ਨਾਰੰਦਰ ਮੌਦੀ ਨੂੰ ਚਿੰਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ: ਕਿਸੇ ਦੀਵਾਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਾਲਸੀ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੇ ਢੰਚੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚਲਾਇਆ ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਦਿੱਲੀ ਬਾਰ ਕੌਸਲ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਸਨਾਤਨੀ ਹੋਣੇ ਵਾਲੇ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਦਿੱਲੀ ਬਾਰ ਕੌਸਲ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਸਨਾਤਨੀ ਹੋਣੇ ਵਾਲੇ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਜਾਂ ਲੋਕਸਾਹੀ ਨਾਲੋਂ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਚਿੰਚ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੁਰਸ਼ੀ ਹੈ। ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਬਾਰੇ ਜੇ ਕੋਈ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ ਤਾਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਮੀਡੀਆ ਵੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਬਾਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਵਿੱਖਿਆਂ ਵੀ ਇਸ ਮੁਲਕ ਦਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸਭ ਤੋਂ ਧਨਾਵਾ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੀਡੀਆ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਬਾਰ ਕੌਸਲ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਸਨਾਤਨੀ ਹੋਣੇ ਵਾਲੇ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਇਕ ਹੋਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਜ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਦੁਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਖਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਚ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਭਿਆਲੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦਾ ਸੁਹਿਰਦ ਯਤਨ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਆਮਦਨ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵਜ਼ਮੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ; ਤੇ ਇਹ ਜਿਹੇ ਸੁਧਾਰ

ਸਮਾਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਵਿਡ-19 ਦੇ ਭੰਨੇ ਤੇ ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਦਬਕਾਏ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਅਸਰਦਾਰ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਥਦਾਂ 'ਚ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਸਾਇਟ ਫਿਰ ਛੇਤੀ ਕੀਤਿਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਰਮਾਇਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੈਕ ਅਪਣੇ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਹਿਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ '1991 ਦੇ ਸੁਧਾਰਾਂ' ਵਰਗ ਦੂਜਾ ਪਲ, ਤਿੱਬੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਉਣ, ਫਿਲੋਂ ਹੈਸਿਲਿਆਂ, ਮੁਸੀਬਤ ਤੇ ਅਫਰਾ-ਤਫ਼ਰੀ ਤੋਂ ਲਾਹ ਉਠਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਉਣ, ਤਿੱਬੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਉਣ।

ਸੰਪਾਦਕੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ 'ਤੇ ਖਾਸ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਮਰਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਇੰਨੀ ਕੁਰਖਤਗੀ ਨਾਲ ਦਰਕਿਨਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦਾ ਹਰ ਕਿਸਾਨ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਕਿਸਾਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸਵਾਮੀਨਾਥ ਰਿਪੋਰਟ ਸੰਦੇਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਭਾਜਪਾ, ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਹੱਤ ਲੱਗੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਣ ਦਫ਼ਨਾਏਗਾ।

ਹਾਂ, ਯਾ

ਕਿਸਾਨ ਮੈਰਚੇ ਦਾ ਦਬਾਅ ਤੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਹਕੀਕੀ ਹੈਸੀਅਤ

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਉਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਉਹ
ਕਿਸਾਨ ਮੌਰਚਾ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੌਰਚੇ
ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਸੁਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ
ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਤੀਜ਼ੇ ਹਫ਼ਤੇ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ
ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ। ਕਈ ਪਤਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣ
ਪਿਛੋਂ ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਤੁਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ
ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਮਤ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ
ਵੀ ਇੱਕਦਮ ਵੱਧ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਕੇ ਐਡਵਾਂਸ
ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ
ਰੋਕਾਂ ਤੇਤਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜਥਾ
ਬਣ ਕੇ ਉੱਭੇਂ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਉੱਤਰ
ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਟਿਕੈਤ ਦਾ
ਕਿਸਾਨ ਜਥਾ ਆਣ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤੇ
ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਪਿਛੋਂ ਦੂਸਰਾ
ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇ ਆਣ
ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਬਾਰਡਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੱਗੇ
ਕਿਸਾਨ ਮੌਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ
ਗਏ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਹਰਾ ਤੌਰ
ਉੱਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮੌਰਚੇ ਬਾਰੇ
ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਰਹੀ, ਪਰ
ਅੰਦਰ-ਖਾਤੇ ਇਸ ਮੌਰਚੇ ਨਾਲ
ਨਿਪਟਣ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਿਲਾਂ ਸੋਚਦੀ
ਰਹੀ ਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਮੌਰਚੇ ਦੇ ਆਗਾਮੀਆਂ
ਨਾਲ ਪੰਜ ਕੁ ਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵੀ ਲਾ ਲਗੀਆਂ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ
ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਕੀਕੀ
ਹੈਸੀਅਤ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ
ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੰਤਰੀਆਂ
ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ
ਦਸੰਬਰ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਏਦਾਂ
ਦਾ ਆਇਆ, ਜਦੋਂ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਨਾਨਿਦਰ ਸਿੰਘ
ਤੇਮਰ ਨੇ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਪੱਖੀ ਸਟੈਂਡ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ
ਜਿਹਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ
ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਸਮਝਦਾ

ਪਿਛੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਸੰਸਦ ਅਰਥਾਤ ਵਿਸਟਾ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਤੇ ਸ਼ੁਸ਼ੇਪੇਜ਼ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ 10 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਡਰੀ ਨਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਤਮਾਮ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਿਆਸਾਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਰਾਮ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਆਪਣੇ ਸਬੇਧਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮੀਲ-ਪੱਥਰ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤੀਅਤਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਸੁਰੂਆਤ ਸਾਡੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀ

ਐੱਬਾਸ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ

ਰਵਾਇਤਿਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਹਿਮ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਸੰਸਦ ਦੀ ਇਸ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨਾ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਆਪਣੀ ਅਜਾਦੀ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ 75 ਸਾਲਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਨੇਗਾ, ਤਦ ਸਾਡੀ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਇਮਾਰਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਦਰ ਜਾਂ ਸੱਧੁ ਹੋਰ ਕਥ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਉਕਤ ਨਵੀਂ ਸੰਸਦ 'ਤੇ ਲਗਭਗ 971 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਉਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਇਸ ਨਵੇਂ ਸੰਸਦ ਭਵਨ 'ਚ ਲੱਕ ਸਭ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਲਗਭਗ 888 ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਭ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ 326 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਦੇ ਹਾਲ 'ਚ ਕੁਲ 1224 ਮੈਂਬਰ ਇਕੱਠੇ ਥੈਣ ਸਕਣਗੇ। ਇਹ ਇਮਾਰਤ ਲਗਭਗ 64,500 ਵਰਗ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਚਾਰ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਨਵੇਂ ਭਵਨ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ
ਕੰਮ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ 75ਵੀਂ ਵਰ੍ਗੇਂਡ ਤਕ
ਪੁਰਾ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਨਵੀਂ
ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਦੇ
ਮੈਸਰਸ ਐਚ. ਸੀ. ਪੀ. ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ
ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟਡ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ
ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਟਾਟਾ
ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੁਰੀ
ਇਮਾਰਤ ਸੈਂਟਰਲ ਵਿਸਟਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ
ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਤੋਂ ਇੰਡੀਆ

ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਗੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਭਾਰੂ ਰਹੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖੇਤਰ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੁਚੀ ਵਿਚ ਰੱਖੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮੇਂ, ਪਰ 8 ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਭਾਰਤ-ਬੰਦ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਅਗਲੀ ਕਹਾਣੀ ਲੈ ਆਏ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਾਲੀ ਸੂਚੀ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਪਿਉਸ਼ ਗੋਲਿਅਦ ਦਾ ਬੈਠਣਾ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਰੇਲ ਲਾਈਨਾਂ ਰੋਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਰੇਲਵੇ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਇੱਕ ਧਿਰ ਹੈ, ਪਰ ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਉਸ ਢੀ ਭੁਮਿਕਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ।

ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ 9 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਪਰ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਉਸ ਲਿਸਟ ਮੁਤਾਬਕ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚੀ ਮੁਤਾਬਕ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਵਪਾਰ ਵੀ ਦਰਜ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ, ਫਸਲ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਏਥੇ ਪਿਉਸ਼ ਗੋਲਿਅਦ ਰੇਲਵੇ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਵਪਾਰ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਚਰਚਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇ ਅਡਾਨੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਮੀਡੀਆ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਨਾ ਉਹ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਫਸਲ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਫੂਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵੱਲ ਖਰੀਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਸਟੋਰੇਜ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਠੇਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਦੋ ਵਾਰ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਫਲਾਣਾ-ਫਲਾਣਾ ਦੋ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜ਼ਿੰਦਰ ਪਨੂ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਨਵੇਂ ਸੰਸਦ ਭਵਨ ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ

ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ

ਗੇਟ ਤੱਕ ਫੈਲੇ 13.4 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਮੇ ਰਾਜਪਥ
ਉਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਭਵਨਾਂ ਦੀ ਮੁੜ-
ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਜਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਸਦ
ਭਵਨ 1921 'ਚ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ
ਲਗਭਗ 6 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅਰਥਾਤ 1927 'ਚ
ਬਣ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਜਾਇ
ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ
ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ, ਡਾ.
ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ
ਨਾਹਿੰਦਰ ਮੌਦੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬੈਠਨਦੇ ਆਏ ਹਨ।

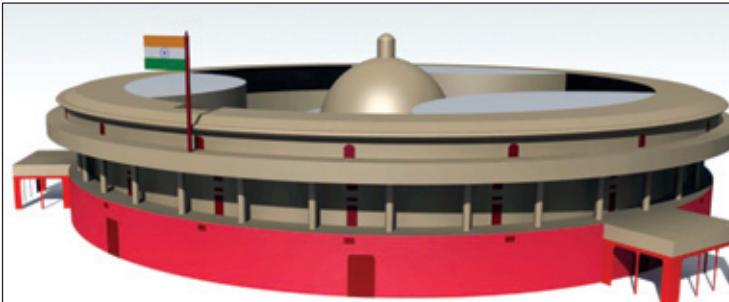
ਉਕਤ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦੇ
ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਣ ਉਪਰੰਤ ਦੇਸ਼
ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਨੀਤਕ
ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ
ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ
ਵੱਖ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵੇਖਣ
ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ
ਹਨ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸਾਉਂਡ
ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ
ਅਦਾਕਾਰ ਅਤੇ ਮੱਕਲ ਨਿਧੀ
ਮਯਯਮ (ਐਮ. ਐਨ. ਐਮ.)

ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਨਾਰੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਾਧਾਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਇਕ ਟਵੀਟ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘ਜਦੋਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਕੰਬ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਾਸਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੱਧੀ ਆਬਾਦੀ ਭੁੱਖੀ ਹੈ, ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗੁਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤੁਸੀਂ 1000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੰਸਦ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੋ? ਮੇਰੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਚੁੱਣੋਂ ਗਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਵਾਬ ਦਿਓ।’

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਮਲ ਹਾਸਨ ਨੇ ਬੀਤੀ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਮਦਰਾਸਿ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਦੀ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਅੱਧਾ ਭਾਰਤ ਭੁੱਖਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਨੌਕਰੀਆਂ ਗੁਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸੰਸਕਤ ਭਵਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਟਵੀਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਚੀਨ ਦੀ ਮਹਾਨ ਕੰਧ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਦੀ

ਨੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਾਂ ਦਾ ਸਥਾਨਕ ਵਿਕਾਸ
ਫੰਡ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਧਿਰ ਉਹ
ਸੰਸਦ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜਾਂ
ਰੁਪਏਂ ਖਰਚ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸੋਸਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਰਹਿੰਦਾ ਲੋਕ ਵਹੀਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਹਾਲੈਂਡ ਦੀ ਸੰਸਦ ਦੀ ਇਮਾਰਤ 13ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਬਣੀ ਸੀ, ਇਟਲੀ ਦੀ ਇਮਾਰਤ 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਇਮਾਰਤ 1645 ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਇਮਾਰਤ 1870 ਵਿਚ ਬਣੀ

ਰਾਖੀ ਲਈ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸੰਸਦ
ਭਵਨ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹੋ ? ਮੇਰੇ ਮਾਣਯੋਗ
ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜੁਆਬ ਦੇਣ।

ਦੁੱਸੇ ਪਾਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੌਮੀ ਬੁਲਾਰੇ ਅਤੇ
 ਸ੍ਰੀ ਅੰਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ
 ਮਨੀਸ ਤਿਵਾਡੀ ਨੇ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ
 ਵਕਤ ਸੈਟੰਰਲ ਵਿਸਟਾ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਸੌਚ
 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਦ ਦੇਸ਼ ਗੰਭੀਰ
 ਆਰਸ਼ਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ
 ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਨ ਦੇ
 ਭੁਲਖੇ ਤੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉਪਰ
 ਸਵਾਲ ਕਰਦੀਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ

ਬਈ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਸਦ ਭਵਿੰਨ
ਨੂੰ ਅੱਜ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਕਾਫ਼ੀ ਜਾਂ ਨਕਾਰਾ
ਘੱਟਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਕਰੋਨਾ ਕਾਰਨ
ਰਹੇ ਲੋਕ-ਡਾਊਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਬੈਂਦੀ
ਅਤੇ ਜੀ. ਐਸ. ਟੀ. ਜਿਹੇ ਲਈ ਗਲਤ ਫੈਸਲਿਆਂ
ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਦੇਸ਼ ਅਚਕਕ ਪੱਧੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਝੰਬਿਆ ਪਿਆ ਹੈ; ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫੋਕੀ
ਸ਼ਹੁਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਤ ਇੰਮਾਰਤ
‘ਤੇ ਭਾਰੀ ਰਕਮ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਵਹੀਦ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਗਰੀਬ ਤਬਕੇ ਨੰ ਗੱਲੀ, ਕੱਲੀ, ਜੱਲੀ

ਦੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ; ਮੱਧ ਵਰਗ ਨੌਕਰੀਆਂ ਹੋਂਥੇ
 ਤ੍ਰਾਹ ਤ੍ਰਾਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਗੱਲੇ
 'ਚੋਂ ਭਾਨ ਗਿਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ 22 ਕਰੋੜ ਦੇ
 ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਅੰਨ ਖਾਧੇ ਬਿਨਾ ਭੁੱਖੇ ਹੀ
 ਸੌਂ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਸੜਕਾਂ
 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਲਤਾਈ ਲਤ
 ਰਿਹਾ ਹੈ-ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਜੋ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ
 ਵਲੋਂ ਟੈਕਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਕਰੋਤ੍ਰਾਂ ਰੂਪਏ
 ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਫੋਕੀ ਸ਼ੁਹੁਰਤ ਲਈ ਢੂਕ ਦੇਵੇ, ਫਿਰ
 ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰੱਬ ਹੀ ਰਾਖਾ ਹੈ!

ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ 'ਚ ਨਵੇਂ ਸੰਸਤ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ
ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਮਤੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੇਸ਼ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਰਥਕ ਸੰਕਟ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ
ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸਾਨ ਪਿਛਲੇ ਢਾਈ ਤਿੰਨ
ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ
ਕਰਾਉਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਧਰ, ਪੋਹ ਦੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ
ਰਾਤਾਂ ਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਕੱਟਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਨ ਅਤੇ
ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਕਤ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ
ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਅਮਰੀਕਾ, ਜ਼ਰਮਨੀ ਵਰਗਾਂ, ਸ
ਹਾਲੈਂਡ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਆਦਿ 'ਚ ਰੋਸ
ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜੋਤੇ ਫੜਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਅਮਰੀਕਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਆਦਿ ਦੇ
ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਗਾਤਾਰ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ
ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆ ਰਹੇ
ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੰਨਦਾਤਾ ਕਰੇ ਜਾਣ
ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ
ਹਕਮਰਾਨਾਂ ਦਾ ਅਣਸੁਣਿਆ ਕਰਨਾ ਯਕੀਨੀਨ
ਕਿਸੇ ਤੁਸਾਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ
ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਮੰਦਿਰ ਸਮਝੌਤਾ ਜਾਂਦੇ ਸੰਸਤ ਭਵਨ
ਦਾ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਕੀ ਉਚਿਤ ਸੀ!
ਜਾਇਦ ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਠਿਹਰਾਇਆ ਜਾ
ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਿਬੇ ਅਸੀਂ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼
ਕਰ ਜਮਹੱਰੀਅਤ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ
ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਦੇਸ਼
ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਰਵੇਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਯਕੀਨਨ ਇਹ
ਸਭ ਕੁਝ ਜਿਸੇ ਸਾਡੀ ਜਮਹੱਰੀਅਤ 'ਤੇ ਸਵਾਲ
ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ
ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਧੁੰਦਲਾ ਕਰ
ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੋ ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ
ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨ ਦੀ, ਨਾ ਕਿ ਭਾਵਨ
ਰਹਿਤ ਖਾਲੀ ਇਸਾਰਤਾਂ ਉਸਾਰਨ ਦੀ!

ਸ਼ਹਾਦਤ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ

ਦਸੰਬਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਅਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ; ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਚੰਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਦਤਾਂ ਕਾਰਵਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬਖਿਸ਼ਸ਼ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਵਿਰਸ਼ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਠੰਡੇ ਸੱਖ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਨੂੰ ਡੱਡਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜਾਦਿਆਂ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਤੋਂ ਵਿਛੋਤਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜਾਦਿਆਂ-ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਪੁੱਧਰ ਵਿਚ ਲਤਦਿਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜਾਦਿਆਂ-ਬਾਬਾ

डा. गुरनाम कौर, कैनेडा

ਯੱਥੁ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਕਾਲੇ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਮੌਰਛਿਆ 'ਤੇ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਿਥਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਮਹਿਸੂਸ ਆਪਣੀ ਖਾਤਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਉਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਸਰਬੋਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਜਿਉਂਦਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਲੋਤ ਪਵੇ ਤਾਂ ਸਹਾਦਤ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜੀਵਨ ਦਰਸ਼ਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੱਤੀ ਹੋਈ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ਸੀ; ਮਨੁੱਖੀ ਇਨਸਾਫ਼, ਬਹਾਗਰੀ, ਸਵੈਮਾਣ, ਆਜਾਦੀ, ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਜਿਉਣਾ ਸਿਖਾਇਆ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ-ਚਿਤਨ ਵਿਚ ਤੁਂ ਮਰਨ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹਾਦਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਅਤੇ ਸੱਚ ਅਰਥਾਤ ਸਫਲ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਹਤੇ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਵਾਣ ਹੋ ਕੇ ਮਰਦੇ ਹਨ, ਇਨਸਾਫ਼ (ਧਰਮ) ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਰਨ ਸਫਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਮੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਚੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਸੱਚੀ ਇੱਜਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਇੱਜਤ ਕਮਾ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਮਾਣ, ਆਪਣੀ ਇੱਜਤ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਪਰਵਦਗਾਰ ਨੂੰ ਲਾਸਾਨੀ, ਸਰਵਵਿਆਪਕ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੌਤ ਦਾ ਭੈ ਦੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਇੱਕ ਪਰਵਦਗਾਰ ਦੇ ਭੈ 'ਚ ਕਿਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਰਭਉ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦਾ ਭੈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਦਾਇਤ ਇਹ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਚਾ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਸੰਜਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ,

ਮਰਣੁ ਮੁਣਸਾ ਸੁਰਿਆ ਹਕੁ ਹੈ
ਜੋ ਹੋਇ ਮਰਨਿ ਪਰਵਾਣੇ॥

મુરે સેઈ આગૈ આખીઅહિ
દરગહ પાવહિ સાચી માણો॥

ਦਰਗਹ ਮਾਣੁ ਪਾਵਹਿ ਪਤਿ ਸਿਊ
ਜਾਵਹਿ ਆਗੈ ਦੁਖੁ ਨ ਲਾਗੈ॥
ਕਰਿ ਚੇਕ ਸਿਆਵਨਿ ਰਾਂ ਵੱਲੁ ॥

ਕਾਰ ਇਕੁ ਪਿਆਵਾਹ ਤਾਂ ਫਲੁ ਪਾਵਾਹ
ਜਿਤੁ ਸੇਵਿਐ ਭੁਉ ਭਾਗੈ॥
ਉਚਾ ਨਹੀਂ ਕਹਣਾ ਮਨ ਮਹਿ

ਰਹਣਾ ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਜਾਣੋ॥
ਮਰਣੁ ਮੁਣਸਾ ਸੁਰਿਆ ਹਕੁ ਹੈ

ਜੋ ਹੋਇ ਮਰਣੁ ਪੰਚਾਣੇ॥ (ਪੰਨਾ 579-80)

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ
ਅਪਰੈਲ 1621 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਅਤੇ
ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ, ਛੇਵੱਟੀ ਨਾਨਕ ਜੋਤਿ ਦੇ ਗੁਰਿ
ਵਿਖ ਹੋਏਇਆ। ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਮੌਰੀ-
ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ

ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਵਾਲੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜੀਵਨ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੰਗੇ ਲੈ ਜਾਂਦਿਆਂ, ਸੰਤ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਸੁਸੇਲ ਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਪਹਿਨੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਤੌਰ ਬਹਾਦੁਰ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ ਤਿਆਗ ਮੱਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਜੀਵਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਬੀਠਿਆਂ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਸਤਰ ਅੰਤੇ ਸਸਤਰ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਮਾਖੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਫਾਰਸੀ ਆਦਿ ਬੋਲੀਆਂ ਦੀ ਉਚੇਚੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ; ਘੋੜ-ਸਵਾਰੀ, ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਤਲਵਾਰਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਪ ਦਿੱਤੀ।

ਦੇਖ ਰੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਕਰੀਬ 1672 ਈ. ਵਿਚ
ਗੁਰੂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਪਸ ਅਨੰਦਪੁਰ ਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਅੰਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬਿਗਾਜਮਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜਕਾਲ ਵਿਚ ਮੁਗਲ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਬਰ ਪਰਜਾ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਾਲਕ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ 9 ਸਾਲ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਅਨੰਦਪੁਰ ਆਪਣੀ ਫਰਿਆਦ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸਮਾਨ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਅੰਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਇਸ ਜੁਲਮ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ,

ਜਾਨ ਅਤੇ ਮਾਲ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪਏ, ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ, ਉਥੇ ਹੀ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਵਡੀਰਾ ਸਹਿਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜ਼ਲੀਲ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਆਲਮੀ ਤਬਾਹੀ ਦੀ ਰੋਕਬਾਮ ਲਈ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੁੱਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਵਰਗੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ। ਸੰਨ 1948 ਵਿਚ 10 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ, ਨਿਆਉ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਸਾਝੇ ਯਤਨਾਂ ਰਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਨਾਬਹਾਬਰੀ ਅਤੇ ਦੁਸਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 10 ਦਸੰਬਰ ਸੰਸਾਰ

ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦੇ ਸੁੱਤੇ ਕਿਸਾਨ

ਸਤੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦੁਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਸ਼ਹਾਦਤ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਬਰਾਬਰੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਵੈਮਾਨ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਸ਼ਹਾਦਤ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹਨ, ਸਭ ਦਾ ਸੰਮਾ ਉਹ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀਣ ਅਤੇ ਥੀਣ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਕੀਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਨੂੰ ਧਿਆਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਸੱਚ ਲਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-
ਖਸੁੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ
‘ਸੀਹ’ ਅਤੇ ‘ਕੁਤੇ’; ਧਾਰਮਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ
ਕਰਦਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਖੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ
‘ਜਗਤ ਕਾਸਾਈ’ ਕਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ
ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੂੰ ‘ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਵ’ ਕਹਿ ਕੇ ਵਿਰੋਧ
ਕੀਤਾ। ਮਲਕ ਭਾਗੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ
ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਚੂਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ
ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ
ਲਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ
ਸਾਹਮਣੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਵੀ
ਰੱਖਿਆ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਢਰਾਉਂਦਾ ਹੈ,
ਅਤੇ ਨਾਹੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ,

ਭੈ ਕਾਹੁ ਕਉ ਦੇਤ ਨਹਿ
ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੁਨਿ ਰੇ ਮਨਾ
ਗਿਆਨੀ ਤਾਹਿ ਬਖਾਨਿ॥ (ਪੰਨਾ 1426-27)

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ
ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਜਾਂਦਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜ ਕੇ ਗਰੀਬਾਂ,
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ, ਜੁਲਮ ਸਹਿ ਰਹੇ
ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਬਰਾਂ ਨਾਲ ਟੋਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ
ਬਣਾਇਆ।

ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਆਲਮੀ ਜੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ
ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਘਾਣ
ਹੋਇਆ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ

ਪੱਧਰ ਤੇ ‘ਹਿਊਮਨ ਰਾਈਟਸ ਡੇ’ ਕਰਕੇ
ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇੲਲੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਾਹਗਾਹਾਂ 'ਤੇ ਇੰਲੀ ਦੁਆਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 32 ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ, ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਉਤਰਾਖੰਡ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਭਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੀਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੋਕਾਂ ਲਈ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ

ਮੰਤਰੀ ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਡੰਗ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਦੀ ਗੁਜਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਦੁਸਰੇ ਡੰਗ ਦਾ ਭੋਜਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਕੰਮ ਆ ਸਕੇ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਕੀਕੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਸੋਚਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿਚ ਭੁਗਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਹ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਪੱਤੇ-ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਜਾਗਿੜ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਆਪ-ਮਹਾਰੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ ਹਨ।

ਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਧੰਗ ਵੀ ਹਨ। 10 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਵਸ ਮਨਯੋਗ ਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸਾਨ ਧਰਨੇ 'ਤੇ ਬੇਠੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਦਿਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਖਤੀਆਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ 52 ਰਜੇ ਵੀ ਕੈਦ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 52 ਰਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਸਰਤ ਵੀ ਨਾਲ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚੋਲੇ ਦੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਫੜ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਚਲੇ ਜਾਣ। ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ 52 ਕਲੀਆਂ ਵਾਲਾ ਚੌਲਾ ਮੰਗਵਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਫੜ ਕੇ ਉਹ 52 ਰਜੇ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਮੁਖ 'ਬੰਦੀ ਹੋਵ ਗਰੂ' ਪਿਆ ਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 30 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਕੁੱਡਲੀ ਅਤੇ ਟਿੱਕੀ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ, ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਕਤਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਦੇਗ ਵਰਤਾਈ ਗਈ। ਵੱਡੇ ਸਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ 21 ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋਤ ਮੇਲ ਚਮਕੌਰ ਸਹਿਬ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ

“ਉੜਤਾ ਪੰਜਾਬ” ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ “ਜੁੜਤਾ ਪੰਜਾਬ”

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਛੇਵਾਂ ਦਰਿਆ; ...ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਮਿਲੀ ਭੁਗਤ ਨਾਲ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜੋਰ 'ਤੇ;...ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਤੋਂ ਕਰੋਤਾਂ ਦੇ ਨਸੇ ਬਹਾਮਦ; ਇਕ ਵਾਰ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਲੈਣ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਸਹੁੰ ਖਾ ਕੇ ਕਹਿ ਰਿਹਾਂ ਕਿ ਇਕ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਨਸੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ; ਪਹਿਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਵਰਤਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਵਿਚ ਵਧਾ; ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈਨ ਬੰਦ ਕੀਤੀ; ਸਰਕਾਰ ਨਸੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਫੱਤ ਰਹੀ, ਛੋਟਾ ਮੌਟਾ ਨਸਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫੱਤ ਰਹੀ ਹੈ—ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸੁਰਖੀਆਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਸੇ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਸੇ ਲਈ ਪੈਸੇ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਮਾਂ-ਪਿਛ ਨੂੰ ਜਖਮੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਛਾਪੀਆਂ ਹੀ ਹੀ ਹੀ ਹੀ :

ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ
ਫੋਨ: 604-369-2371

ਖਬਰਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਲਗਦਾ ਹੈ, ਤੰਦ ਨਹੀਂ ਤਾਣੀ ਹੀ ਉਲੜੀ ਪਈ ਹੈ। ਮਾਂ-ਪਿਛ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਛਿੱਡ ਦੀ ਗੱਲ ਦੋਸ਼ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੋਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹਿਬਤਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬ ਹਿੱਤੇਸੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਇਖਾਉਂਦੀ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਇਕ ਫਿਲਮ ਵੀ ਬਣੀ ਸੀ, “ਉਤਤਾ ਪੰਜਾਬ”।

ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾ, ਬੱਧੀਜੀਵੀ, ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ, ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਜਿੰਮੇਦਾਰ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬੁਰਈ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦੁਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ! ਚੰਗੇ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਭੇਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਬੱਚੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਣ।

ਪਰ ਅੰਚਾਨਕ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਖ਼ਰਾਂ
ਵਿਚ ਇਕੋ ਦਮ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ
ਬਖ਼ਰਾਂ ਦਾ ਨਾ ਛਪਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੂਚਕ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਨਸੇ ਇਕੋ ਦਮ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਨਸੇ
ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਨਸੇ
ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ
ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੜਨ ਲਈ ਇਕ
ਠੋਸ ਮੁੰਦਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸਾਨੀ
ਅੰਦਰਲਨ। ਜੇ ਅੰਜ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ
ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹ-
ਲਿਖ ਕੇ ਵੀ ਜਿੱਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਹਲੇ ਰਹਿਣ ਪੈਂਦਾ
ਹੈ, ਘਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ
ਸਣ੍ਹਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਪਣੇ
ਚੌਗਰਦੇ ਪ੍ਰਤੀ, ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਸੀ
ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਰੋਹ, ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਨਫਰਤ ਦੀ
ਭਾਵਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਦਾ

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ

ਸਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਗਲਤ ਪਾਸੇ ਪ੍ਰੋਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਸਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਖੀਰ ਮਨ ਅਜਿਹੇ ਭੈਤੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲੇ ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ ਬਚਲਾ ਲੈਂਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪੈਂਦਾ ਹੋਈ ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ; ਪਰ ਇਹ ਭੋਲੇ ਪੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲ ਦੱਲ ਵਿਚ ਫਿਸਿਆ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਕਿਵੇਂ

ਪੱਖੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਤਾਰੀਫ ਹੋਈ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਇਹ ਸਖਤ ਕਦਮ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਵਰਨਾਂ ਕੌਣ ਸਰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ ਚਾਹਵੇਗਾ? ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀਆਂ ਕੁੱਝ ਵੱਲ ਛਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਇਦ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੋਕ ਮੌਰਚਾ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਪੁਲ ਨਹੀਂ ਬੰਨਣੇ ਜਾਂ ਰੰਦੇਂਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਨਤਾ ਦੀਆਂ ਆਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕਰਕੇ ਭੰਡਣ ਹੋਣੀ, ਸਗੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅੱਗੇ ਆਂਹਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਮੌੜੇ ਨਾਲ ਮੌਛਾ ਚੱਟ ਕੇ ਬਤੁਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਲਤ ਕਿਉਂ ਲੱਗੀਂ? ਦੁੱਧ-ਮੱਖਣ ਦੇ ਸੌਕੀਨ, ਚੱਟੋਂ ਦੇ ਮਗਰਾਂ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗ ਗਏ? ਭਾਰੀ-ਭਾਰੀ ਸਦਕਰ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਭੰਡ ਬੈਠਕਾਂ ਲਾ-ਲਾ ਜੁੱਸੇ ਵਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਿਵੇਂ ਵੰਨ-

ਖਾਲਸਾ ਏਡ ਵਲੋਂ ਮਸਾਜ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਇਹੋ ਨਹੀਂ, ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ
ਮਦਦ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨ ਹਰ ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਏ। ਧਰਨੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ
ਦੇ ਨੋਤੇ ਹੀ ਵਾਸ਼ਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲਾ ਕੇ
ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੱਪਤੇ ਧੋਣੇ ਸੁਰੂ ਕਰ
ਦਿੱਤੇ। ਸਮੱਸਿਆ ਆਈ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ
ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ ਕਿਵੇਂ ਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।
ਆਸ-ਪਾਸ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ
ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਨਿਭਾਈ, ਪਰ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ
ਸੀ। ਇਥੇ ਫਿਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੇ ਕੰਮ
ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਹਰਿਆਣੀ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ
'ਤੇ ਲਾਏ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ
ਪੈਨਲ ਲਾਹ ਲਿਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਰਾਲੀ ਵਿਚ
ਰੱਖ ਕੇ ਮੋਬਾਈਲ ਚਾਰਜ ਦਾ ਕੰਮ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ
'ਤੇ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਲਈ ਉਹ ਵੱਡੇ ਬੈਟਰੇ
ਚਾਰਜ ਕਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣਾ
 ਸੀ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ; ਪਰ ਜੋ ਲੱਖਾਂ
 ਦੀ ਭੀਡ਼ ਨੇ ਲੱਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਘੇਰਾ ਪਾ
 ਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਕਈ ਹੋਰ
 ਇੱਤਜਾਮ ਵੀ ਕਰਨੇ ਪੈਂਧੇ ਸਨ। ਲੰਗਰ ਲਈ
 ਰਾਸ਼ਨ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ
 ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੱਕਤਾਂ, ਗੈਸ, ਚੁੱਲ੍ਹੇ
 ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਤਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਲਈ
 ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਕੇ ਸੇਵਾ
 ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਵੀ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ
 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਥ
 ਵਟਾਇਆ। ਐਥੇ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨ
 ਵਿਚ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਨੇ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ
 ਛੱਡੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਾ
 ਹੋਵੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰਖਿਆ। ਇਸ

ਸੁਵੰਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਕੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ
ਮੁੱਠ ਬਣ ਗਏ? ਸੁੱਖਾਂ ਸੁੱਖ ਕੇ ਲਈ ਭਜੀਗੀਆਂ
ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਸਿਹਰੇ ਸਜਦੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਰੀਚ ਦਿਲ
'ਚ ਪਾਲੀ ਬੈਠੇ ਮਾਂ-ਪਿਛਿ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ
ਭੇਟ ਚੜ੍ਹੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਥਥਾਂ ਦੇਖਣ ਦੇ
ਕੁਲਹਿਣੇ ਦਿਨ ਦੇਖਣੇ ਪਦੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਤਾਰਿਆਂ
ਪਿਛੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਕਤੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋਤ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ
ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ? ਸੰਯੁਕਤ
ਪਰਿਵਾਰ ਟੁੱਟਣ ਲੱਗੇ, ਸਿਸ ਕਰਨ ਜ਼ਮੀਨਾਂ
ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਘਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ
ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ
ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ
ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਪੱਖਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਨਿਰਾਸ
ਹੀ ਕੀਤਾ। ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਹਲੇ ਫਿਰਨ
ਲੱਗੇ। 'ਅਪਣਾ ਕੋਈ ਕੰਮ-ਧੰਦਾ ਕਰ ਲਓ',
ਸਿਹਾ ਕਹਿਣਾ ਅਸਾਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ!

ਵਿਹਲਾ ਮਨ, ਸੈਤਾਨ ਦਾ ਘਰ। ਕੁਝ ਮਾਡੇ
ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਨਿੰਜੀ ਮੁਢਾਦ ਖਾਤਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ
ਕਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪੱਖੋਂ
ਅਵੇਸਲੀ ਹੀ ਰਹੀ। ਵਿਹਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਹਿਜੇ ਹੀ
ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਗਏ। ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰੀ
ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੇਠਲੇ
ਪੱਧਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੁਖ ਹੱਥ ਰੰਗੇ। ਬੈਣ!
ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਅੱਜ ਦਾ ਮੁੱਖ
ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਢੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ

। ਮਰਦ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ ਧਰਨਿਆਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਘਰੋਲੁ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਟਕ-ਦੂਜੇ ਦੀ ਲੋਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਰ ਜੁਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੱਸ-ਨੂੰਹ, ਦਰਾਣੀ-ਜਠਾਣੀ ਮੁੰਹ ਜਿਹੜੇ ਵਿੱਗੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਠੀਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੀਰੀ ਵੀ ਘਰ ਦੇ ਹੀ ਜੀਅ ਬਣ ਗਏ ਨਾ। ਧਰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਭੱਤਚਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਚਿ-ਨੀਚ ਵਾਲਾ ਦਾ ਭਾਵ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਰਗ ਦੀ ਹੀ ਹਮਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਹੀ ਭਰਪੁਰ ਸਮਰਥਨ ਮਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ 'ਜਪਾ ਦੇ ਕੱਟਤ ਸਮਰਥਕ ਹੀ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਭਾਰਤੀ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਸਬਦੀ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਮਾਇਕ ਇਮਦਾਦ ਵੀ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਵਰਤੋਂ
ਉਈ ਦੁੱਧ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਤਾਂ ਆ ਹੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ,
ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੇਸੀ ਘਿਉ ਦੀਆਂ ਪਿੰਨੀਆਂ
ਹੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ
ਕਿ ਠੰਡ ਵਿਚ ਅਲਸੀ ਦੀਆਂ ਪਿੰਨੀਆਂ
ਇਦੇਮੰਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਭੜਾ-ਘੜ ਇਹ ਪਿੰਨੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾ
ਹੀਆਂ ਹਨ। ਘਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣਦੇ ਹੁੰਦੇ
ਹਨ ਕਿ ਸਾਂਝੇ ਕੰਮ ਲਈ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਹੱਥ
ਟਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਅਜ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ
ਥਾ। ਗੈਸ ਸਿਲੰਡਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ। ਵਿਸ਼ਵ
ਸਿੱਧ 'ਖਾਲਸਾ ਏਡ' ਦੇ ਰਵੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ
ਟਲ ਨਾਲ ਸਹਾਇਤਾ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ
ਗਲੇ ਐਸ। ਪੀ. ਸਿੰਘ ਉਬਾਰਏ ਨੇ ਵੀਹ ਟਨ
ਕੇ ਰਾਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਕੰਬਲ, ਤਿੰਨ
ਜ਼ਾਰ ਚੱਪਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਮਾਨ ਭੇਜਿਆ
ਥਾ। ਮਸਿਦਿਆਂ 'ਚੋਂ ਲੰਗਰ ਬਣ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ,
ਜੇਹੇ ਜਾ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ।

ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨ
ਕਰਗ ਨੂੰ ਸਾਇਦ ਇਸ ਗੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁਚੇਤ
ਕੀਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁੰਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ
ਕਸੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੀ
ਕਾ-ਮੁੱਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਲ-ਤੋਪਾਂ ਅਤੇ ਅੱਥਰੂ ਗੈਸ ਦੇ ਗੋਲਿਆਂ
ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਕਿਉਂ
ਉਤੇਜਨਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕੋਈ ਗਲਤ ਨਾਹਰਾ
ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹਰਕਤ
ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ। ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਵਾਰ
ਖਾਲਿਸਤਾਨ' ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲੱਗਿਆ, ਪਰ ਬਾਅਦ
ਵਰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਰਤੀ
ਨਸ਼ਰ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ
ਚੁਚਾ ਸ਼ਾਂਭਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸ਼ਾਰਤ
ਹਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ
ਗਲ ਨਾ ਆ ਜਾਵੇ।

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਵਰਤਾਓ ਤੋਂ ਇਹ
ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਭਾਵੇਂ
ਗਰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ
ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਜਾਵੇ
ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ
ਲਈ ਆਪਣਾ ਟਿਲ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ
ਸਾਡੀਆਂ ਰਿਕੰਮੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਲਤ
ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਤੇ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ
ਦੀ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਰੀ ਕਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ
ਨਸ਼ਿਆਂ ਵੱਲ ਧੋਕਿਆ ਗਿਆ।

ਜੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਘ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ
ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੋਹਰਾਨ
ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਨੌਜਵਾਨ
ਲੜਕੇ-ਲੜਕੀਆਂ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਰਦਾਂ-ਔਰਤਾਂ
ਸਭ ਦਾ ਹੀ ਭਰਪੁਰ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਿਆ।
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ
ਨੈਟਵਰਕ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਆਮ
ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਮਿਲਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ
ਤੇ ਲੱਗਿਆ ‘ਨੇਸ਼ਨੀ’ ਵਾਲਾ ਠੱਪਾ ਬਹੁਤ ਹੱਦ
ਅੱਕ ਫਿਰਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੰਡਲਾ ਮਾਰੀਏ ਇਸ
ਪ੍ਰਤੀ ਤੱਤੂ ਮਿਟਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ
ਨੈਟਵਰਕ ਨੇ ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ
ਅੱਕ ਨੂੰ ਹਲੂਣਾ ਦੇ ਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਨੇਤੇ ਲਿਆਂਦਾ
ਹੈ, ਇਹ ਨੇਤੱਤਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣੀ
ਗਈ ਹੈ। ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ‘ਉਡਤ ਪੰਜਾਬ’ ਨਾਲੋਂ
ਸੁਝਡਾ ਪੰਜਾਬ’ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ।

ਅਰਦਾਸ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਸੁੱਚੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਸ਼ਬੀਹ, ਸੁਭ-ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਅੰਤਰੀਵ ਦੀ ਅੰਬਰੀ ਪਰਵਾਜ਼।

ਅਰਦਾਸ, ਰਾਹ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ, ਪਾਕੀਜ਼ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ੀਬ ਅਤੇ ਸੱਚੀਆਂ ਸੱਧਗਾਂ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਤੇ ਅੰਗਤਾਈ।

ਅਰਦਾਸ, ਮਨ ਤੋਂ ਮਨ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸਬੰਧ। ਅੰਦਰ ਵੱਸਦੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਛੁਹਣਾ।

ਅਰਦਾਸ, ਆਤਮਿਕ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚੋਂ ਉਗਮੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੁਹਜ-ਸਰਗਮ ਅਤੇ ਇਸ ਸਰਗਮ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤਕ ਧੂਨ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਦੀ ਰਹਿਮਤ।

ਅਰਦਾਸ ਬੇਲਾਗਤਾ, ਬੇਨਿਆਜੀ, ਬੇਲਿਹਾਜੀ, ਬੰਦਗੀ, ਬੰਦਿਆਈ ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ, ਜੋ ਸਰਬੋਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਕਾਮਨ ਕਰਦੀ।

ਅਰਦਾਸ, ਸਵੈ ਤੋਂ ਪਰ ਤੀਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ। ਨਿੱਜੀ ਲੋੜਾਂ, ਥੋੜ੍ਹਾਂ, ਘਾਟਾਂ ਅਤੇ ਕਮੀਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰਤਮੰਦ, ਲੋਡਵੰਤੇ ਜਾਂ ਗਰੀਬ-ਗੁਰਬੇ ਦੀਆਂ ਅਸੀਂਸਾਂ ਨੂੰ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਵਾਇਣ ਦੀ ਲੋਚਾ।

ਅਰਦਾਸ, ਨਫ਼ਾਸਤ, ਨਿਆਰਾਪਣ, ਨਿਰਮਾਣਤਾ, ਨਿਰਮਲਤਾ ਅਤੇ ਨਿੱਗਰ ਸੋਚ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ। ਰੁਹ ਦਾ ਗੀਤ, ਜੋ ਸਿਰਫ ਫੱਕਰ ਲੋਕ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ।

ਅਰਦਾਸ, ਆਤਮਾ ਵਿਚੋਂ ਉਗਮਦਾ ਅੰਤਰ-ਸੰਵਾਦ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸੁਬਦ ਦੀ ਰਹਿਨਮਾਈ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ ਹੁੰਦੀ।

ਅਰਦਾਸ ਮਾਸੂਮ, ਕੋਸਲ, ਪਾਕ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਵਿਚੋਂ ਉਡੈ ਹੁੰਦੀ। ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਜਲੋਆ ਹਰੇਕ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਚਾਨਣੀ ਦਾ ਛਿੜਕਾ ਅਤੇ ਠੰਹੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਵਿਚ ਨਿੱਘ-ਤੌਂਕਣੀ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸਮਾ।

ਅਰਦਾਸ, ਅਰਥ ਤੇ ਆਸਥਾ ਦੀ ਅੰਬਰ-ਅੰਗਤਾਈ। ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਅਨਾਇਤ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਭਰਪਾਈ। ਅਰਦਾਸ ਵਿਚੋਂ ਉਗਮਦਾ ਸਾਹਾਂ ਸੰਦਲ ਗੀਤ ਅਤੇ ਸਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਰੰਗ ਨੂੰ ਮਾਣਨ ਦੀ ਗੀਤ। ਅਰਦਾਸ ਖਾਲਾਬਾਥ ਤੇ ਖ਼ਬਤ ਦਾ ਰੱਖਦੀ ਸਦਾ ਖਿਆਲ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਰੰਗਤਾ ਸੰਗ ਛਿਆਲ।

ਅਰਦਾਸ, ਸਾਰੇ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਦੇ ਕਬੂਲ ਹੁੰਦੀ। ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਕੁ ਪਾਕ ਰੂਹਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਆਤਮਿਕ ਉਡਾਣ ਵਿਚੋਂ ਅਸੇਧ ਤੇ ਅਸੁੱਧ ਸੋਚਾਂ ਨੂੰ ਪੁਖਤਗੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਕੇ, ਕੁਝ ਚੰਗੇ ਸੋਚਾਂ ਅਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਤਮੰਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ।

ਅਰਦਾਸ ਸਿਰਫ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਚਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਜਾਂ ਸਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰੀ ਜਾਂਦੀ। ਦਰਾਸਲ ਅਰਦਾਸ ਤੋਂ ਮੁਕਤਾ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਜਦ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਬੇਗਾਨਗੀ, ਨਫ਼ਰਤ, ਈਰਖਾ, ਕੁੱਤਣ, ਕੁੜ, ਕਪਟ ਦਾ ਨਾਮ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਆਦਾਤ ਪ੍ਰਾਤਾਰੀਆਂ, ਮਸਦਾਂ ਗੰਬੀਆਂ, ਭਾਈਆਂ ਜਾਂ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਉਮੈ, ਨਿਜਪਸਤੀ ਅਤੇ ਖਦ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰੀਬ ਹੋਣ ਦਾ ਗਰੂਰ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਕਿਉਂ' ਆਸ ਰੱਖੋ ਕਿ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਅੰਦੀ ਅਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਗਦੀ।

ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੰਗ-ਰੂਪ, ਤਰੀਕੇ, ਤਰਜੀਹਾਂ, ਤਦਬੀਰਾਂ ਅਤੇ ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ। ਅਰਦਾਸ ਕਿਸ ਲਈ, ਕਿਹੜੇ ਮਕਸਦ, ਕਿਹੜੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ, ਕਿਸ ਸਾਹਵੇਂ, ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਨੇ?

ਅਰਦਾਸ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਅਸਲੀ ਅਰਦਾਸ ਤਾਂ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਸੁੱਚੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਲਈ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੁੱਭ-ਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਾਨਿਏ ਰੱਖਦਾ।

ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜੋ ਅਰਦਾਸ ਲੋਚਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਅਰਥ ਪਤਾ ਨੇ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ। ਦਰਾਸਲ ਅਰਦਾਸ ਹੱਥ ਤੇ ਹੱਥ ਧਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਰਦਾਸ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸਾਰੂ ਬਿਹੜੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਬਣਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸਾਰੂ ਬਿਹੜੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਬਣਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਪਰਿਦਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਅਸਮਾਨ ਕਰੋ ਨਾ ਸੁੱਘੜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਫਾਹੀਆਂ ਨਾ ਗੱਡੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪਰਾਂ ਵਿਚ ਕਰੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਾਨਿਏ ਰੱਖਦਾ।

ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਆਸਥਾ

ਡਾ. ਗਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ ਆਪਣੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਸੈਲੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਕਾਵਿ ਰੰਗ ਇੰਨਾ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰਤਕ ਹੈ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾ! ਪਿਛਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬਾਪ ਦੀ ਵੱਡਿਆਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਪ ਉਹ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਛੱਡਗੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਛੱਡ ਹੁੰਦਾ। ਬਾਪ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਬਿਰਖ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਛਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਪਾਂ ਠਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਆਗੋਸ਼ ਵਿਚਲੇ ਨਿੱਘ ਨਾਲ ਸਰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇਲੀਆਂ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ।” ਹਥਲੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਭੰਡਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਮੌਲਦੀ ਰਹੇ। ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਅੰਨਦਾਤੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ, ਅਮੀਰਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰੀਵਤਾ ਬਖਸ਼ਣ ਦੀ ਸੋਝੀ ਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇ।... ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਕਿ ਹਰ ਮਨ ਨੂੰ ਸੁਭ-ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਗੁੜੜੀ ਮਿਲੇ, ਹਰ ਸੋਚ ਵਿਚ ਸੂਰਜਾਂ ਦੀ ਦਸਤਕ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਸੁਹਜ ਵਿਚ ਸਬਦ, ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਸਕੂਨ ਦੀ ਸੁਗਮਤਾ ਸਰਸਰਾਵੇ।

ਹੋ ਰਹੀ ਆਸਥਾ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਛੁਕਣ ਦਾ ਨਾਮ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਹੌਸਲੇ ਤੇ ਗਿੰਮਤ ਨੂੰ ਆਤੀ ਬਣਾ ਕੇ, ਨਵੇਂ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸਾਨਦੇਹੀ ਕਰੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦੀਆਂ ਉਸ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਕਸ ਉਕਰਨ ਦਾ ਸੁਰਫ਼ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇ।

ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲੀਤ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਲਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਅਧਰਮ ਬਣਾਇਆ ਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ-ਧਰਮ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਸਲ ਮੌਲਦੀ ਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਜਾਗਰੀ ਜ਼ਮੀਰ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਲਟਕੀ ਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਝੀਆਂ ਵਲਗਣਾਂ ਵਿਚ ਆਜਾਦ ਪਰਿਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਕੇ ਭਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਗਈ ਏ, ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਛੁਨ ਦੀ ਸੁਖਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਬੰਦਿਆਈ ਤੇ ਭਲਿਆਈ ਤੋਂ ਭਕਟੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਵਾਸਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਹ-ਸੰਦੰਤਾ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਹੀ ਸਾਹ-ਸੰਦੰਤਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੀਇਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੇ ਤਨ ਦੇ ਲੰਗਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਨੀਚਤਾ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕਹਜ਼ੇ। ਜੋ ਮੱਥੇ 'ਚ ਪਾਏ ਸੰਧੂਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੰਡਣ ਲਈ ਰੁਚਿਤ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਜਿਸਮਾਂ ਦੇ ਵਧੀਰੀ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਬਹੁ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕੁ-ਕਰਮਤਾ ਹੈ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੱਥਿਆਂ ਵਿਚ ਤ੍ਰੂਸੂਲ, ਕਿਰਪਾਨ ਜਾਂ ਬੰਧਰ ਵਿਚੋਂ ਰਿਸਦੇ ਖੁੱਨ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਨੇ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੀਇਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਪੈਂਦਾ ਏ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਵੀ ਕਦੇ ਨਮੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਬਦਕਾਰੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਬੰਦਿਆਈ ਤੇ ਭਲਿਆਈ ਤੋਂ ਭਕਟੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਵਾਸਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਹ-ਸੰਦੰਤਾ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਹੀ ਸਾਹ-ਸੰਦੰਤਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੀਇਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੇ ਤਨ ਦੇ ਲੰਗਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਨੀਚਤਾ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਕਹਜ਼ੇ। ਜੋ ਮੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਧੀਰੀ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਜਿਸਮਾਂ ਦੇ ਵਧੀਰੀ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਬਹੁ ਦੀ ਨਿਲਾਮੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕੁ-

ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਦੀ ਉੱਤਰੀ ਬਾਹੀ ਵੱਲ ਘੁੱਗ ਵਸਦੇ ਨਗਰ ਬੁਤਾਲਾ (ਬੁਤ ਵਾਲਾ) ਦੇ ਅਗਵਾੜ ਕੰਪੋਂ ਕੀ ਵਿਚ ਸਬੰਧਤ ਮੇਜ਼ਰ ਤਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਦਾ ਘਰ। ਚੌਗਿਰਦੇ ਉਸਾਰੀ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਬੰਨੇ ਚੁਬਾਰਾ। ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਹੜਾ। ਇਹ ਵਿਹੜਾ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਚੂਲ੍ਹਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹਰ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਚਾਲ, ਚਾਰਿਤਰ ਅਤੇ ਚਿਹ੍ਨੇ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੈ।

ਘਰ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਮਰਦ ਅਮੇੜ, ਅੱਖਤ ਅਤੇ ਅੜਬੰਧੀ। ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਬਰਾਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਅਨੇਕਮਤੀ ਦੇ ਅਵਸ਼ੇ਷ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ

ਅਮਰਜੀਤ ਪਰਾਗ

ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਨਿਰੰਤਰ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਅੱਤ ਦੇ ਸੋਗ ਸਮੇਂ ਵੀ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਪੰਧੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਕਿਵੇਂ ਸੇਚਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਨਿਰੋਲ ਨਿੰਜੀ ਮਾਮਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਹਰ ਘਰ

ਛਿੰਦੇ ਦਾ ਵਿਹੜਾ

(2020 ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਅਪਰੈਲ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਾਡਾ ਧਿਆਰਾ ਵੀਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਉਰਫ਼ ਛਿੰਦਾ ਬੱਲ ਸਾਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅੱਖਰ ਲਿਖੇ ਸਨ, ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਚਾਨਕ ਬੋਧੀ ਗਈ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਘੱਲੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇ। ਹੁਣ 20 ਦਸੰਬਰ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਛਿੰਦੇ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸਮਾਗਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। -ਅਮਰਜੀਤ ਪਰਾਗ)

ਸਿੰਘ, ਨਿਹੰਗ ਕਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਛਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਲਾਡਲੀਆਂ ਫੌਜਾਂ, ਗਿਆਨ ਦੇ ਧੁੰਦੂਕਾਰੇ ਵਿਚ ਉਲੜੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿੰਦਰੀ ਜਿਉਣ ਦੇ ਆਦਮ ਸੁਆਦਾਂ ਨਾਲ ਸਰਸਾਰ ਰਫ਼ਪਾਲ ਗਿੱਲ, ਹੋਦ ਦੇ ਘਮਸਾਨ ਵਿਚ ਬੇਦਿਲ ਹੋਇਆ ਬਲ ਦਾ ਜਿਗਰੀ ਯਾਰ ਵਕੀਲ ਕੰਵਲਜੀਤ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੀ ਦੀਆਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ ਆਈ ਹੈ। ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡਾ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਆਭਾ-ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਛਿੰਦੇ ਦੀ ਸਰੀਕੇ ਹਯਾਤ ਬੀਬੀ ਦਲਬੀਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਬੀਜੀ ਰਿਸਤੇ ਵਜੋਂ ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਹਨ, ਪਰ

ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਆਈ ਹੈ। ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡਾ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਆਭਾ-ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਵਰਗ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਂ ਬਾਰੇ ਛਿੰਦੇ ਦੀ ਸਰੀਕੇ ਹਯਾਤ ਬੀਬੀ ਦਲਬੀਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਬੀਜੀ ਰਿਸਤੇ ਵਜੋਂ ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਹਨ, ਪਰ

ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਚੁਸਕੀਆਂ ਦਾ ਅਨੰਦ: ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਛਿੰਦਾ ਬੱਲ ਤੇ ਹੋਰ

ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਹਾਦਸੇ ਨਾਲ ਦਸਤਪੰਜਾ ਪੈਣਾ ਇਸ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦੀਆਂ ਲਕੀਂ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਿਆਲਾਂ ਦੀ ਸੰਕੀਰਨਤਾ ਅਤੇ ਖੀਸੇ ਦੀ ਕਿਰਪਣਤਾ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਇਸ ਵਿਹੜੇ ਉੱਤੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪਏ। ਖਾਤੂਕੂ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਚੋਟੀ ਦਾ ਨਕਸਲੀ ਬਾਬੂ ਰਾਮ ਬੈਰਾਗੀ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਅਕਾਲੀਅਤ ਦਾ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਦੇਵ ਸੋਸਾਂ ਦੀ ਨਿਬਜ਼ ਪਛਾਣਨ ਵਾਲਾ ਡਾ. ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਾ, ਗਜ਼ਲ ਦਾ ਉਸਤਾਦ ਗੁਰਦੀਪ, ਸ਼ਬਦ ਸੋਜ ਦਾ ਪਾਰਖੂ ਦਲਜੀਤ ਸਰਾ, ਨੂਰਮਹਿਲੀਏ ਦਿਵਾਜ ਜੇਤੀ ਜਾਗਰਣ ਦਾ ਮੁਹਰੈਲ ਪ੍ਰਖੀਪਾਲ

ਫਕਤਾਂ ਤੇ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਵਰਗੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਛਿੰਦੇ ਦਾ ਵਿਹੜਾ ਬੇਸਰਤ ਖੁਸ਼ਅਮਦੀਦ ਕਾਹੀਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਸਦਕੇ ਇਸ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਵਸਤੀਕਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਭਾਨੂਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਰੱਬ ਦੀ ਮਿਹਰਾਮਤ ਨੇ ਹੀ ਬਚਾਇਆ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵਾਲੇ ਜੀਆਂ ਵਿਚ ਢੂੰਘੇ ਅੰਤਰੀਵ ਮੇਹੂ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਜ਼ਰਖ ਨਹੀਂ ਆਈ।

ਇਹ ਕਰਮਾਤ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਮੋਹਵੰਤੀ ਮਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਦੀ ਸਹਿਜ ਸਿਆਣਪ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਚੰਦ ਦੇ ਤੰਗੂਂਤੇ ਤੇ ਕੈਚੀ, ਕਿਰਨਾਂ ਦਾ ਛੋਪ ਕੱਤਦੀ ਲੋਕ ਕਹਣੀਆਂ ਵਿਚਲੀ ਮਾਂ ਸੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਮਾਤਾ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਬੱਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਮਾਂ ਪਟਿਆਲੇ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਬੱਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ

ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਮੇਰੀ ਸਕੀ ਮਾਂ ਹੈ। ਮਾਂ ਟੁਰ ਗਈ ਤਾਂ ਦਬਕੇ ਤੇ ਗੜਕੇ ਵਾਲਾ ਫੌਜੀ ਬਾਪੂ ਭੁਰ ਹੀ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਬਾਪੂ ਜੀ ਮਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸੰਭਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਬੋਲੇ, ‘ਪੁੱਤਰਾ! ‘ਜਿਉਣਾ’ ਕਿਹਤਾ ਕਮਬਖਤ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।’

ਛਿੰਦੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਨੇ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਵਿਹੜੇ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਪੱਥਰ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਘਣਛਾਵੇਂ ਰੁੱਖ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੀ ਛੀਂਦਾ ਤੋਂ ਸੂਕਰ ਇਸ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵੀ ਗੈਰ-ਹਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮਿਰਜਾ ਗਾਲਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੱਲ ਭਾਵੇਂ ਰੱਬ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਦੀ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਸੁਰਾਹੀ ਅਤੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਬਿਨਾ ਬਣਦੀ

ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਦਾ ਹੀ ਇਸ ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਵਸਤੀਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਬਣਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਛਿੰਦਾ ਖਸ ਉਤਸਾਹ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਬੱਲ ਵਰਗਾ ਹੀ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਛਿੰਦੇ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਗੁਰਦਿਆਲ ਜਿੰਨੀਆਂ ਕਿਵਾਂਥਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪੜ੍ਹੀਆਂ, ਪਰ ਉੱਤਮ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਢੂੰਘੀ ਰੁਚੀ ਸੀ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹਣੀ ਅਤੇ ਪੇਚਦਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਲਾਮਿਸਲ ਗਰਾਮਰ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਸਾ ਵਿਭਾਗ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਫਾਪੇ ਹੋਏ ਮਹਾਨ ਗ੍ਰੰਥ ‘ਮਹਾਂਭਾਰਤ’ ਦੀਆਂ ਸੱਤੇ ਦੀਆਂ ਸੱਤੇ ਜਿਲਦਾਂ ਨੂੰ ਛਿੰਦੇ ਨੇ ਨਿੱਠ ਕੇ ਪਤ੍ਰਿਆ ਸੀ। ਦਾਰਾਸ਼ਕੇ, ਜਹਾਂਗੀਰ ਅਤੇ ਔਰਗਜੇਬ ਦੀਆਂ ਜਿੰਦਗੀਆਂ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰਿਤ ਨਾਵਲਾਂ ਬਾਰੇ ਛਿੰਦਾ ਬਹੁਤ ਨਿੱਠ ਕੇ ਬਿਆਨਬਾਜੀ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਕੰਵਲ ਦਾ ‘ਪੁਰਨਮਾਸੀ’ ਛਿੰਦੇ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਛਿੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੋਲਾਂਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਕਦੇ ਕੋਈ ਭੋਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਛਿੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੋਲਾਂਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ‘ਬਾਪੁ ਦੇ ਭੋਲ ਵੇਲੇ ਤੁੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਦਿਆਲ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ।

ਛਿੰਦੇ ਲਈ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਭਰਾ, ਦੋਸਤ, ਬਾਪ, ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਬੇਨਾਮ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੀ। ਬੱਲ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਵਾਂ ਕੁ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਬੱਲ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਛਿੰਦੇ ਨੇ ਹੀ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਵੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਧੋਰਤੀ ਹੋਣਾ ਪੱਧੀ ਵੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਦੀ ਵੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਵੀ ਹੈ। ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਧੋਰਤੀ ਹੋਣਾ ਪੱਧੀ ਵੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਦੀ ਵੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਵੀ ਹੈ।

ਸੀ ਜਦੋਂ ਛਿੰਦੇ ਦੀ ਮਾਂ ਮਰੀ ਸੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਛਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਮਰਿਆ ਸੀ ਮੈਂ ਮਰਿਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਦੀ ਮੌਤ ਹੈ।

ਅੱਜ ਛਿੰਦੇ ਦਾ ਵਿਹੜਾ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ। ਉਦਾਸ ਹੈ। ਜਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਦੀਵਿਆਂ ਦਾ ਤੇਲ ਮੁੱਕ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਦੀ ਲੋਕ ਤੋਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਨਰਬਦੀਸੁਨ ਦੀ ਅਥਾਹ ਇਕੱਲ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੂਰੋਂ ਇੱਕ ਕਨਸੋ ਜਿਹੀ ਸੁਣਦੀ ਹੈ।

“ਗਜ਼ਾਲਾਂ ਤੁਮ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ ਹੋ ਕਰੋ ਮਜ਼ਾਨੂੰ ਕੇ ਮਰਨੇ ਕੀ, ਯਹ ਵਹਿਸ਼ੀ ਮਰ ਗਿਆ ਲੇਕਿਨ ਵੀਗਾਨੇ ਪੇ ਕਿਆ ਗੁਜ਼ਰੀ।”

ਅਰਦਾਸ ਦੀ ਆਸਥਾ

(ਪਿਛਲੇ ਸਤੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਅਰਦਾਸ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸਮੱਖੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਰੰਗ ਦਿੰਦੀ ਆ। ਅਰਦਾਸ ਸਰ

ਸੰਦੂਕ ਦਾ ਸਿੱਗਾਰ

ਸੰਦੂਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜ ਅੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਸਾਡੀ ਲੋਕਪਾਰਾ ਅੰਦਰ ਸੰਦੂਕ ਬਾਰੇ ਮਿਲਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ-ਕਾਵਿ ਤਾਂ ਸੰਦੂਕ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਸੰਦੂਕ ਉਦੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅੰਦਰ ਵਡਮੁੱਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਸਾਂਭੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਸੰਘਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸੰਦੂਕ ਬਾਰੇ ਵਡਮੁੱਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸੰਦੂਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਇਕ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਹਰ ਘਰ ਵਿਚ ਸੰਦੂਕ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਲੱਕਤ ਦਾ ਸੰਦੂਕ ਜਿੱਥੇ ਵਿਆਹੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਦਾਜ਼ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੀ

ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਸੰਘਾ
ਫੋਨ: +91-99150-33176

ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਘਰੇਲੂ ਵਸਤੂ ਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੁਆਈਆਂ ਆਪਣੇ ਪਹਿਣਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ, ਫਲਕਾਰੀਆਂ, ਪੱਖੀਆਂ, ਭਾਂਡੇ, ਬਿਸਤਰੇ, ਝੋਲੇ, ਹਾਰ-ਸਿੰਗਾਰ ਆਦਿ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਰੱਖਦੀਆਂ ਸਨ। ਸੰਦੂਕ ਨਿੰਮ ਜਾਂ ਟਾਹਲੀ ਦੀ ਲੱਕਤੀ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਲੱਕਤ ਨੂੰ ਘੁਣ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਸ ਲੱਕਤ ਤੋਂ ਬਣੇ ਸੰਦੂਕ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਚਮਕਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਿਮ ਦੇ ਬਣੇ ਸੰਦੂਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ -

ਕਿਹੜੇ ਪਿੰਡ ਮੁਕਲਾਵੇ ਜਾਣਾ ਨੀ ਨਿਮ ਦੇ ਸੰਦੂਕ ਵਾਲੀਏ।

ਕਾਰੀਗਰ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਸੰਦੂਕ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸੰਦੂਕ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਹਿੱਸਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਡੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਪਸੇ ਵਰਗਾਕਾਰ ਢੱਬੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸੰਦੂਕ ਨੂੰ ਸਿੰਗਾਰਨ ਲਈ ਕਾਰੀਗਰ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਮੇਖਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਾਰੀਗਰ ਸੰਦੂਕ ਉਪਰ ਹਾਰ-ਸਿੰਗਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਵੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਜੱਤੇ ਸੰਦੂਕ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਖ੍ਯੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:

ਨੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਏ

ਸੰਦੂਕ ਮੁਟਿਆਰ ਦਾ

ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਜੱਤੁੰ ਚਮਕਾਰੇ ਪਿਆ ਮਾਰਦਾ।

ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਦੇ ਛੋਟੇ ਸੰਦੂਕ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਦਲਣ ਨਾਲ ਸੰਦੂਕ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵੀ ਬਦਲ ਗਿਆ ਅਤੇ 7-8 ਫੁੱਟ ਲੰਬੇ ਸੰਦੂਕ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਦੋ ਖਾਨਿਆਂ ਵਾਲੇ ਸੰਦੂਕ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਬਿਸਤਰੇ ਆਦਿ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਪਰ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਘਰ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਮਾਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੰਦੂਕ ਨੂੰ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਤੁਖ਼ਤਿਆਂ ਵਾਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਲੱਗ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਦਾ ਕੁੰਡਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਲੱਕਤੀ ਨੂੰ ਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਮਾਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਸੰਦੂਕ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਜੇਕਰ ਢੁਕਵੀਂ ਲੱਕਤ ਨਾ ਮਿਲਣ ਜਾਂ ਨਿਪੁੰਨ ਕਾਰੀਗਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਸੰਦੂਕ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ:

ਸਾਉਣੀ ਆਈ ਤੋਂ ਮਿੱਥਾਂ ਸਾਹਾ

ਬਈ ਅਜੇ ਨਾ ਸੰਦੂਕ ਬਣਿਆ।

ਜੇਕਰ ਲੱਕਤੀ ਨੂੰ ਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਾਂਬਾਪ ਸੰਦੂਕ ਨਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੰਦੂਕ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਦਦਾ ਕਰਕੇ ਡੋਲੀ ਤੇਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਲੱਕਤੀ ਨੂੰ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸੰਦੂਕ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਅਨੇ-ਮਿਹਣੇ ਵੀ ਸੁਣਨੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ:

ਗੱਡੀ ਆ ਗਈ ਸੰਦੂਕੋਂ ਖਾਲੀ ਨੀ ਬਹੁਤਿਆਂ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਲੀਏ।

ਸਮਾਂ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਦੂਕ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਰਹੀ, ਨਾ ਇਹ ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੰਦੂਕ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਘਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਸੰਚਕ ਅਜੇ ਵੀ ਸੰਭਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀਤੂਰੀਆਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਦੂਕ ਸਬਦ ਤੋਂ ਵੀ ਅਣਜਾਣ ਹੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਅਜੇ ਦੀ ਨੋਜਵਾਨ ਪੀਤੂਰੀ ਭਾਵੇਂ ਸੰਦੂਕ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਤੋਂ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਕ ਸਮਾਂ ਉਹ ਵੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸੰਦੂਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਿੰਦੂਕ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਲੱਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਦੂਕ ਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਸਾਣ ਕਾਰਨ ਸਹੁਰੇ ਘਰੋਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਉਲਾਂਭਾ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਦੀ ਹੋਈ ਆਖਦੀ:

ਭੈਣ ਤੁਰਗੀ ਸੰਦੂਕੋਂ ਸੱਖਣੀ
ਵੀਰਾ ਵੇ ਮੁਰੋਬੇ ਵਾਲਿਆ।

ਬੀਤੇ ਸਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਦੂਕ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਆਈਆਂ ਲਈ ਗਿਹਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਜਦੋਂ ਵੀਰ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਭੈਣ ਸੋਨੇ, ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਗਿਹਣੇ ਮੰਗਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਾਲੀ ਟਾਹਲੀ ਦੀ ਲੱਕਤੀ ਦਾ ਸੰਦੂਕ ਬਣਵਾ ਕੇ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਵਰਨਨ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਕਾਲੀ ਟਾਹਲੀ ਦਾ ਸੰਦੂਕ ਬਣਾ ਦੇ
ਵੀਰਾ ਤੇਰੇ ਪੁੱਤ ਜੰਮਿਆ।

ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਘਰ ਵਿਚ ਸੰਦੂਕ ਦਾ ਹੋਣਾ ਰੱਜਦੇ-ਪੁੱਜਦੇ ਘਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਤਾਂ ਧੀ ਆਪਣੇ ਬਾਬਲ ਨੂੰ ਆਖਦੀ:

ਜਿਥੇ ਦਰਜੀ ਸੀਵੇ ਪੱਤ
ਇਕ ਲਾਹਾਂ ਇਕ ਪਾਵਾਂ
ਮੇਰਾ ਵਿਚ ਸੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ
ਬਾਬਲ ਤੇਰਾ ਪੁੱਨ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨੂੰ-ਹੁੰ-ਸੱਸ
ਅਤੇ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਤਕਰਾਰ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸੰਦੂਕ ਹੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਤਮਾਸਾ ਨਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਢੱਡੋਂ ਹੀ ਨੂੰਹ, ਸੱਸ ਨੂੰ
ਅਤੇ ਪਤਨੀ, ਪਤੀ ਨੂੰ ਸੰਦੂਕ ਦੇ ਓਹਲੇ ਕੁੱਟਣ ਦੀ ਗੱਲ ਲੱਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਕਰਦੀ ਹੈ:

-ਸੱਸ ਕੁੱਟਣੀ ਸੰਦੂਕਾਂ ਓਹਲੇ
ਨਿੰਮ ਦਾ ਘੜਾ ਦੇ ਘੱਟਣਾ।

-ਜੇ ਜੱਟੀਏ ਜੱਟ ਕੁੱਟਣਾ ਹੋਵੇ
ਕੁੱਟੀਏ ਸੰਦੂਕਾਂ ਓਹਲੇ
ਪਹਿਲਾਂ ਜੱਟ ਤੋਂ ਦਾਲ ਦਲਾਈਏ
ਫੇਰ ਦਲਾਈਏ ਛੋਲੇ

ਜੱਟੀਏ ਦੇਹ ਦਬਕਾ

ਜੱਟ ਫੇਰ ਨਾ ਬਰਾਬਰ ਬੋਲੇ।

ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਦੂਕ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੰਦੂਕ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਘਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਸੰਚਕ ਅਜੇ ਵੀ ਸੰਭਾਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀਤੂਰੀਆਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸੰਦੂਕ ਸਬਦ ਤੋਂ ਵੀ ਅਣਜਾਣ ਹੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਅਜੇ ਦੀ ਨੋਜਵਾਨ ਪੀਤੂਰੀ ਭਾਵੇਂ ਸੰਦੂਕ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਤੋਂ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਕ ਸਮਾਂ ਉਹ ਵੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸੰਦੂਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਿੰਦੂਕ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ ਸਨ।

ਮਜ਼ਬੂਰਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਆਂ

ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ

ਗੁਲਾਮੀ ਕਰਨਾ ਸਾਡੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ।

ਗਰੀਬੀ ਨਾਲ ਅਣੱਟ ਰਿਸਤਾ ਸਾਡਾ

ਰੁੱਖੀ

ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਿੱਕੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਮ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕ ਚਰਚੇ ਕਰਕੇ ਖਾਸ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਖਾਂਦੇ ਵਕਤ ਕਿਸ ਅੰਦਰਾਜ਼ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਭਰਿਆ, ਕਿਸ ਅੰਦਰਾਜ਼ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਭਰਿਆ, ਕਿਸ ਅੰਦਰਾਜ਼ ਨਾਲ ਹੱਥ ਧੇਤੇ, ਇਹ ਸਭ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿੰਨਾ

ਮਹਿੰਗਾ ਸੂਟ ਪਹਿਲਿਆ, ਸੂਟ ਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਏਨੇ ਰੁਝੇ ਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਇੰਦਰਜੀਤ ਚੁਗਾਵਾਂ
ਫੋਨ: 559-779-9805

ਗੁਢਾ 'ਚ ਭਗਤੀ ਕੀਤੀ, ਮੰਦਿਰ-ਮਸਜਿਦ-ਗਰਦਾਰੇ 'ਚ ਕੀ ਚੜ੍ਹਾਇਆ, ਕਿਨੇ ਗੁਰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਖੈਰਾਤ ਵੰਡੀ, ਨਿੱਕੇ ਲੋਕ ਇਸ ਦੀ ਖੂਬ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, "ਬਹੁਤ ਦਿਆਲੂ ਹੈ ਵੱਡਾ ਸਾਹਿਬ... ਗਰੀਬਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਤਸਕ ਕਰਦੇ ਐ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ। ਮਾਹਰਾਜ ਇਹੁਨੂੰ ਹੋਰ ਤੱਤੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ਦੀਆਂ!" ਉਹ ਦੁਆਵਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਲਈ, ਬਿਨ ਸਮਝੇ ਕਿ ਚਲ੍ਹਾਵੇਂ ਲਈ ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ। ਕਸੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ... ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੀ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆ ਹੁੰਦੇ... ਤੇ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੱਖਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕ ਸਿਰ ਉਠਾਂ ਕੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਝ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖੀ ਖੜਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੱਦ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੀ ਹੈ।

ਨਿੱਕੇ ਲੋਕ, ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਐ! ਚਰਚਾ ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਐ,

ਨਿੱਕੇ ਲੋਕ, ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ

ਨਿੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਭਲਾ ਕੌਣ ਕਰਦੈ!

ਲਿਪਟਨ ਦੀ ਚਾਹ ਪੀਡਿਆਂ, ਨੈਸਲੇ ਦਾ ਚਾਕਲੇਟ ਖਾਂਦਿਆਂ ਲਿਪਟਨ, ਨੈਸਲੇ ਦਾ ਹੀ ਗੁਣ-ਗਾਨ ਹੁੰਦੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੋਂਥਾਂ ਦਾ ਗੁਣ-ਗਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਸੀਨਾ ਵਹਾ ਕੇ ਇਹ ਸਵਾਇਸ਼ਟ ਉਤਪਾਦ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਦਰਾਸਲ, ਨਿੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਕੰਮਾਂ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਜਾਂਦਾ ਈ ਨਹੀਂ, ਚਰਚਾ ਕਿੱਥੋਂ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਚਰਚਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਨ, ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਤੀਂ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪੁੱਛੇਗਾ! ਦੁਸਰੇ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਰਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਟਿਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛਟਿਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਹੁਣ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਗੱਲ ਜਾ ਪਏ ਹਨ। ਬਥੀਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਫਿਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਆਖ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਗੱਲ ਉਲਟੀ ਪੈ ਗਈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ-ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਦੁਸਮਣੀ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਆਹ ਵਰਗ ਲਈ ਗਿਆ ਹੁੰਦੇ... ਤੇ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੱਖਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕ ਸਿਰ ਉਠਾਂ ਕੇ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਝ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖੀ ਖੜਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੱਦ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੀ ਹੈ।

ਗੱਲ ਤਾਂ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਜਾਪਦੀ ਐ, ਪਰ ਉਹ ਦੇ ਅਰਥ ਕਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਹਨ, ਖੁਦ ਅੰਦਰਾਜ਼ ਲਾ ਸਕਦੇ ਓ। ਇੱਕ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਐ! ਸੱਤ ਸੁੰਦਰਿਂ ਪਾਰ ਬੈਠੇ ਵਰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੇਸੀ ਪਿਛਾ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਗੱਲ ਪਏ ਲਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤਾਇਨਾਂ ਨੀਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਜਵਾਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਪਰ ਲਾਠੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਏਗਾ।" ਗੱਲ ਨਿੱਕੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਨਿੱਕੇ ਹਨ ਜਾਂ ਵੱਡੇ, ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਸਮਝ ਲੈਣੇ! ਜਦੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦੇਣ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕਿੱਥੇ ਜਾ

ਇਹ ਸਿਰਫ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਛੁਪਿਆ ਪਿਆਂ! ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਵਿਰਾਸਤ ਛੂਪੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਭਾਈ ਘੁੰਡੀਆ ਜੀ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ! ਭਾਈ ਘੁੰਡੀਆ ਤਾਂ ਦੁਸਮਣ ਦੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਆ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਉਸ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਆ ਰਿਹੈ ਕਿਸਨ, ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਬੇਟਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੇਟਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਬਾਪ 'ਤੇ

ਖਤਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਵੇਖਿਓ!

ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ! ਮੇਰੇ ਮੱਤਰ ਮਹੀਨਾਲ ਦਾ ਫੌਨ ਆਇਆ! ਗੱਲਬਾਤ ਸਾਡੀ ਲੋਕ-ਯੂਧ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ। ਉਹ ਜਮਹੂਰੀ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਕਿਸਾਨ ਮੌਰਚੇ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਹੈ ਅਰਥ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਜਨ-ਸਮਰਥਨ ਕਿਸ ਧਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ।

ਇੱਕ ਵੀਡਿਓ ਹੋਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗਾਥਾਂ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਚਾਗਵਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਈ ਐ, ਦੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੀ ਇੱਕ ਯੀ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ ਮੌਰਚੇ 'ਚ ਲੰਗਰ ਦੀ ਰਸਦ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਜੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੋਕ-ਯੂਧ ਨੂੰ ਮਹੀਨਾਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, "ਇਹ ਆਪਣੇ ਕਿਸਾਨ ਮੌਰਚੇ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਐ, ਇੱਕ ਨਿੱਕਾ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ!" ਗੱਲ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਨਹੀਂ, ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਹੈ। ਬੱਸ 'ਤੇ ਮੁਫਤ ਸਾਮਾਨ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਨਾ, ਪਰ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਜਨ-ਸਮਰਥਨ ਕਿਸ ਧਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ।

ਇੱਕ ਵੀਡਿਓ ਹੋਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗਾਥਾਂ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਚਾਗਵਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਈ ਐ, ਦੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੀ ਇੱਕ ਯੀ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਦਿੱਲੀ ਮੌਰਚੇ 'ਚ ਲੰਗਰ ਦੀ ਰਸਦ ਲੈ ਕੇ ਪੁੱਜੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੋਕ-ਯੂਧ ਨੂੰ ਮਹੀਨਾਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, "ਇਹ ਆਪਣੇ ਕਿਸਾਨ ਮੌਰਚੇ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਐ, ਇੱਕ ਆਮ ਐਨ. ਆਰ. ਆਈ. ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਮੁਟਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਇਸ ਯੂਧ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰਲੇ ਸਮਰਥਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ।

ਹੁਣ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਪੂਰਾ ਭਾਰਤ ਨੱਕ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ! ਹੁਣ ਇਸ ਬੰਦ ਨੂੰ ਕੌਂਕ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਰਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਇਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਐ!

ਹਵਾ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀ ਚੱਲੀ ਹੈ ਕਿ ਫਿਜ਼ਾ 'ਚ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਡੇ ਅਰਥ ਸਿਰਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਖਾਤੇ 'ਚ ਘੁਲ ਹੋ ਭਲਵਾਨਾਂ 'ਚੋ ਜੁਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਜੱਸੇ ਵਾਲਾ ਜਿੱਤੇ, ਜਿੱਤੇਗਾ ਉੱਹੀ ਜਿਸ ਅੰਦਰਲੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਜਨਬੇ ਦਾ ਜੱਸਾ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇਗਾ! ਮੌਰਚੇ ਦਾ ਰੁਖ ਅਜਿਹੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਿਹੈ ਕਿ ਨਿੱਕੇ ਲੋਕ, ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਹੱਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਬੰਮ੍ਬੂ ਡੇਗਣਗਾ!

ਮਨੁੱਖੀ ਖੁਰਾ ਤਲਾਸੁਦਿਆਂ

ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੱਲੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਜਾਣਨ ਲਈ ਜੀ ਜਾਨ ਨਾਲ ਜੁਟੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਿਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਹਿਬਿਤ ਕਰ ਰੈਗਨੀ ਜਨਕ ਤੱਥ 'ਜੀਵ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾਂਤ' (ਇਉਂਕੀ ਆਫ ਇਵੋਲੂ਷ਨ) ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੈਥ ਲੈ ਪੁਰਾਤੱਤ ਵਿਗਿਆਨੀ ਲਗਾਤਾਰ ਨਵੀਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਨਸ਼

ਅਕਾਲੀ ਦਲ: ਸ਼ਾਹਿਰਦੀ ਵਰ੍ਗੇ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ

ਕੁਰਕੀ ਅਤੇ ਕੜਕੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਮੈਨੂੰ ਛੇ ਵਰਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੱਲ 1961 ਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭੇ ਦਾ ਢੂਜਾ ਮੌਰਚਾ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਘਰ ਅਚਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਆ ਗਈ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਅਖਬਾਰਨਵੀਸ ਸਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ ਕੰਮ ਲਈ ਗੰਗਾਨਗਰ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਜ਼ਰੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਿਆਂ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਾਮਾਨ ਖਿੱਚ-ਯੂਹ ਕੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਬਾਹਰ ਜਿੰਦੇ ਉਪਰ ਕੱਪੜਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸੀਲ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਅਣ ਜੀਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਲਈ ਤੇਲ ਵਾਲਾ ਸਟੋਵ, ਦੋ ਪਤੀਲੇ ਤੇ ਛੇ ਕੁਹੋਤ ਭਾਂਡੇ ਬਾਹਰ ਛੱਡ ਗਏ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ

ਸੁਰਿਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ਼

ਸੀ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਡਾਰੀ ਮਹਾਰੋਂ ਵੀ ਸੀਲ
ਟੈਟਿਦਿਆਂ ਕਈ ਦਿਨ ਲੱਗ ਗਏ ਸਨ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ,
ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਜਨਮ ਲਈ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ
ਛੱਡ ਕੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਜਾਣ ਪਿਆ ਸੀ।

ਦੂਜੀ ਕੁਰਕੀ ਟੁੱਟਿਦਿਆਂ 15 ਦਿਨ ਲੱਗ ਗਏ। ਪਹਿਲੇ ਮੌਰਚੇ ਵੇਲੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਹਿਸਾਰ ਸੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਕੱਟਿਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਤੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਨੇਤਾਗਣ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਫਿਰ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਮਾਨਦਾਰ ਵਰਕਰ ਸੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁਲਦੇ ਰਹੇ। ਜੇਲ੍ਹੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਿਖਰਿਆ ਟੁੱਬਰ ਤੇ ਬਿਖਰੀ ਆਰਬਿਕਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਵੱਲ ਤਵੱਜੋਂ ਦੇਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਥੇ ਦੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰੀ ਤਾਂ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅਕਾਲੀ ਨੂੰ ਨਾ ਤਿਆਗ ਸਕੇ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਅਖਬਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਤਰਜਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ (ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ) ਕੈਰੋਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਸ ਦੀ ਸੁਰ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖੀ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਕੁਰਕੀ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਧਾਰਨ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਫ਼ਹਿਰਿਸਤ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਮੌਰਚੇ ਵਾਲੀ ਹੀ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਲਾਭ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਕੁਰਕੀ ਟੁੱਟ ਗਈ, ਗਿਫ਼ਤਾਰੀ ਵਾਰੰਟ ਵੀ ਵਾਪਸ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਹਿਰ ਪਹਿਲੀ ਕੁਰਕੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕਹਿਰਵਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਘਰ ਦੀ ਕੁਰਕੀ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਪੁਲਿਸ ਸਾਡੇ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਦੀ ਮਸ਼ਿਨ ਤੇ ਟਾਈਪਾਂ ਵਾਲੇ ਰੈਕ ਟਰਾਲੀ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ 1974 ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਤੱਕ ਵੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਮੁੱਕੋਦਮਾ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੂਰਾ ਰੁਲ ਗਿਆ। ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਦੀ ਅਣਹੋਦ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਆਰਬਿਕਤਾ ਵੀ ਢੋਕੀ ਤੇ ਘਰ ਦੀ ਆਰਬਿਕਤਾ ਵੀ। ਅਜਿਹੇ ਕਸ਼ਟ-ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 1971 ਵਾਲੀ ਰਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਸੰਗ ਮਹਰੋਂ ਜਦੋਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇੰਦੋਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪੋਸਟ ਕਾਰਡ ਭੇਜ ਕੇ ਤਾਕਿਦ ਕੀਤੀ: "ਇਸ ਵਾਰ ਵੇਟ ਇੰਦਰ ਨੂੰ ਪਾਉਣੀ ਹੈ। ਬੜਾ ਦਲੇਰਾਨਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਨੋਂ।"

ਪੰਜਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਹੁੱਲਬਲਵਤਨੀ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਦੀ
ਇਹ ਇਕਲੀ-ਦੁਕਲੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੇ
ਅਕਾਲੀਆਂ ਦਾ ਖੁਨ ਹੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ
ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਤੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਲਤਨ
ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੀ
ਪੇਦਾਇਸ਼ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਟਨਪ੍ਰਸਤੀ ਵਾਲਾ
ਜਜ਼ਬਾ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਦਿਖਾਇਆ। ਇਸੇ ਸਮਤੌਲ
ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲੋਂ
ਅੱਡਰਾ ਬਣਾਇਆ। ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੋਮਣੀ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਵਿੰਗ
ਵਜੋਂ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕੌਮੀ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬੜਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮੱਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਈ ਅਤੇ 14 ਦਸੰਬਰ 1920 ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ। ਇਹ ਦਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਵਿੱਗ ਸੀ, ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇਜ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੌਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਉਤੇ ਝਾਡੀ ਪਾਈ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਹਰੈਲ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਗਦਰ ਸੰਗਰਾਮ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹਿਰਤਾਂ ਦੇਣ, ਫਾਸੀਆਂ ਦੇ ਰੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮਣ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੈਦਾਂ ਕੱਟਣ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖ, ਗੱਲ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਪਹਿਲੇ ਮਹਾਂਯੁੱਧ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਉਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੀ ਸੀ; ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਵਾਗਡੇਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ, ਨੀਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ (ਐਂਗਲੇ ਇੰਡੀਅਨ) ਜਾਂ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕ ਪਾਰਸੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿਰੋਲ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਪਹੁੰਚ

ਨੇਤਾਵਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਰਲੇਵੇਂ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹਤਿਆਤ ਵਰਤਣੀ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਰਸ਼ਾਨ ਮੱਤਬੇਦਾਂ ਦੀ ਵਜਾ ਬਈ। ਇਸੇ ਇਹਤਿਆਤ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਰੇਂ ਉਭਾਵੀਆਂ ਕਾਂਗਰਸ-ਅਕਾਲੀ ਮੱਤਬੇਦ 1947

ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਰੰਗ: ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ।

ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਹਿੰਦੇਸਤਾਨੀ ਆਵਾਮ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ
ਜ਼ਰਮਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਕੁੱਟ ਖਾਂਦਿਆਂ ਦੇਖ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।”
ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪਿਛੋਕਤ ਤੋਂ ਉਲਟ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਦਾ ਤਾਂ ਜਨਮ ਹੀ ਜਾਨ ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰ ਕੇ
ਜੂਝਣ ਦੇ ਜ਼ਜਬੇ ਤੇ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।
ਅਕਾਲੀਆਂ ਲਈ ਵਡਨਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਪੰਥਪ੍ਰਸਤੀ ਦੋ
ਅਤੇ ਦੋ ਮੁੱਲੀਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵੀ

ਇਹ ਕੋਈ ਇਕੋ-ਇਕ ਅਕੀਦਤ ਨਹੀਂ।
ਸੰਤਲੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਸੰਤਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਦੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਜਾਂਬਾਜ਼ੀ ਵਾਲੇ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ
ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਪੰਡਤ ਮੰਦਰ
ਮਾਲਵੀਆ, ਬਿਪਿਨ ਚੰਦਰ ਪਾਲ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ
ਕਿ ਮੁੰਹਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀ-
ਸਮਾਜਿਕ ਆਗੂਆਂ ਪਾਸੋਂ ਸਲਾਮਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਹ
ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ, ਜਾਂ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਅਜਿਹੇ
ਵਡਮੁੱਲੇ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਆਪਣੇ
ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ,
ਸਬਕ ਲੈਣਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਬੜਾ ਗੋਰਵਮੀ ਤੇ ਮਾਣ-ਮੱਤਾ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਉਪਜ ਸੀ ਇਹ ਪਾਰਟੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਅਗੁੰਭਤਾ ਮਹਾਰੋਂ 14 ਦਸੰਬਰ 1920 ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋਈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਰਸਮੀ ਵਿੱਗ ਸੀ ਇਹ ਪਾਰਟੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਰਾਜਸੀ-ਸਮਾਜਿਕ ਦਾਇਰਾ ਹੋਰ ਵਿਕਸਿਤ ਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਨਿਰੋਲ ਰਾਜਸੀ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਇਹ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਲਹਿਰ ਬਣੀ ਅਤੇ ਵਿਰ ਪੰਥਕ ਚਿੱਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਆਜਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰਲੇ ਹਰਾਵਲ ਦਸਤੇ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਗਈ। ਕਾਂਗਰਸ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ ਸੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੁਸ਼ਰੀ। ਬਾਕੀ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਮੀਆਂ। ਕਾਂਗਰਸ, 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦੁਜੇ ਅੱਧ ਦੌਰਾਨ ਯੂਰਪ ਭਰ ਵਿਚ ਉਭਰੇ ਲਿਬਰੋਲਿਜਮ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਸੀ। ਬਾਂਲ ਲੋਕਮਾਨਿਆ ਤਿਲਕ, "ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਗਠਨ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਲਿਬਰਲਾਂ (ਉਦਾਰਵਾਦੀਆਂ) ਨੇ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਚਨੇਤਾਵਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਪੰਡਿਤ ਨਹਿਰੂ ਤੇ ਸੀ.ਆਰ. ਰਾਜ਼ਗੋਪਾਲਾਚਾਰੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਰਾਜਾਸੀ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਮੁੱਲਕਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਰਲੇਵੇਂ ਦੇ ਹੀਲੇ-ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਇਆ। 1929 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਅਜਿਹੇ ਯਤਨ, 1947 ਵਿਚ ਮੁੱਲਕ ਦੀ ਵੰਡ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇ। ਕਈ ਪੁੱਖੜ ਅਕਾਲੀ

ਅਕਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚਿੰਬ ਪਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ
ਪਾਰਟੀ ਕਾਡਰ ਡੋਲਿਆ।

ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਜ਼ਾਂ
ਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਪੰਥ
ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣੀ। ਜਦੋਂ 'ਮੈਂ ਮਰਾਂ, ਪੰਥ ਜੀਵੇ' ਵਾਲੀ
ਪਹੁੰਚ ਕਮੌਰ ਪੈਂਨ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਬਾਣੀ, ਬਾਣੇ ਤੇ
ਬਿਬੇਕ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।
ਇਹ ਦੌਰ ਅਜੇ ਵੀ ਰੁਕਿਆ ਜਾਂ ਮੁੱਕਿਆ ਨਹੀਂ।
1920 ਵਿਚ ਸੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਝਾਬਾਲ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਮਹਾਰੋਂ ਬਾਬਾ ਖਤਕ ਸਿੰਘ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬੱਸੀ,
ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਕੌਮੀ, ਬਾਬੂ ਲਾਭ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਉਧਮ ਸਿੰਘ
ਨਾਗੋਕੇ, ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰ
ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਭੁਪਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਫਲਹਿ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ/ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਅਹੁਦੇ
ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ੇ। ਇਸ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ
ਪਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਿਆਂ
ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਨੁਸਰਣ
ਕਰਨਾ ਵੱਧ ਵਾਜ਼ਬ ਸਮਝਿਆ। ਹਰ ਅਹਿਮ
ਅਕਾਲੀ ਦਾ ਪੁੱਤ-ਪੋਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰਲੇ
ਅਹੁਦਿਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਤੇ 'ਹੱਕਦਾਰ' ਬਣ
ਗਿਆ। ਬਾਬ ਦਾ ਜਿਨਾ ਸਿਆਸੀ ਕੱਦ, ਪੁੱਤ ਦਾ
ਉਸੇ ਅਨਪਾਤ ਵਿਚ ਅਹੁਦਾ। ਪੰਥਪ੍ਰਸਤੀ ਭੁੱਲ
ਗਈ, ਪਰਿਵਾਰਪ੍ਰਸਤੀ ਨਵੀਂ ਦਸਤਰ ਬਣ ਗਈ।
ਹੁਣ ਹਰ ਅਕਾਲੀ ਟਕਸਾਲੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਟਕਸਾਲੀ
ਜ਼ਰੋਲ ਇਸੇ ਦਸਤਰ ਦਾ ਮੁਹੀਦ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ
ਧੜਾ ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਹਰ ਯਤੇ ਵਿਚ
ਵਰਕਰ ਘੱਟ ਹਨ, ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਵੱਧ।

ਤੋਂ ਮਹਾਰੇ ਹੋਰ ਤਿਖੇਰੇ ਹੋਏ। ਅਕਾਲੀ, ਸਿੱਖ
ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲਾ ਸੂਬਾ ਮੰਗਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਬਣਨ 'ਤੇ ਹੀ ਰਾਜਸੌਂਤੁ
ਅਕਾਲੀ ਦਾ ਦੁਆਰਾ ਹੋਵੇਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸਮਾਂ
ਨੂੰ ਇਸ ਮੰਗ ਵਿਚੋਂ ਵੱਖਵਾਦ ਦੀ ਬੂਝ ਆਉਂਦੀ
ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਟਕਰਾਅ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭੇ ਦੀ
ਸਥਾਪਨਾ 20 ਵਰ੍ਹੇ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਸੂਬਾ
ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦੁਫ਼ਤ ਵੱਧ
ਤਿੱਖੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ।

ਛੁੱਟ ਜਾਂ ਦੁਫੇਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ੇਰਡਤ
ਦਾ 95 ਵਰਿਆਂ ਤੋਂ ਹਿੱਸਾ ਰਹੇ ਹਨ। 1926
ਵਿਚ ਨਰਮਥਿਆਲੀਆਂ ਤੇ ਗਰਮਥਿਆਲੀਆਂ
ਦਰਮਿਆਨ ਤਕਰਾਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਨੂੰ
ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਉਭਰੀ ਪਰ ਸਭਵਾਨ ਸਾਲਸਾਂ ਦੀ
ਮਦਾਖਲਤ ਸਦਕਾ ਇਸ ਉੱਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ
ਗਿਆ। ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡਾ.
ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ: "ਮੱਤਭੇਦ ਦੇਖਣ ਨੂੰ
ਤਾਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਮਹਰੋਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ...
ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਏਕਤਾ ਮੁਢ ਕਦੇ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ॥" (ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ, ਪੰਨਾ 144)

1929 ਵਿਚ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਰਿਪੋਰਟ
ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ
ਦਰਮਿਆਨ ਇਖਤਿਲਾਫ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਵਿਧਾਨਕ
ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਅਨੁਪਾਤਕ
ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਵਾਲੀ ਮੱਦ, ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ
ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ
ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਸਨ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਿੱਤ ਹਿੰਦੂ
ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋਤਨਾ ਪਰਵਾਨ
ਨਹੀਂ ਸੀ।" ਅਜਿਹੇ ਮੱਤਬਦੇਂ ਕਾਰਨ ਬਾਬਾ ਖੜਕ
ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਕਸ਼ੀ ਕਰ ਗਏ।

ਉੱਜ, ਰਾਜਸੀ ਮੱਤਭੇਦਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਦੇ ਰਹੇ। 1930 ਦੀ ਸਿਵਲ ਨਾਫਰਮਾਨੀ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਡਾਂਤੀ ਜਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ 1939 ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਖਿਤਲਾਫਾਤ, ਅਕਾਲੀ ਸਰਦਾਂ ਵਿਚ ਖੋਰੇ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਬਣਦੇ ਰਹੇ। ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ, ਸਰਦਾਰ ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ, ਸਰਦਾਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨਾਂਗੇਕੇ, ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਂਗੇਕੇ, ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸੁਹਜ ਨਾਲ ਮੱਤਭੇਦਾਂ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫਲ੍ਲਾ ਫੜਦੇ ਗਏ। ਉਝ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਰੁਖਸਤਗੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪੰਥਪਸਤ

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ
ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿਰਫ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਕਮੇਟੀ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਸਦਕਾ ਹੀ 'ਪੰਥਕ' ਪਾਰਟੀ
ਹੈ; ਸੂਝ, ਸੋਚ ਤੇ ਸਰੂਪ ਪੱਖੋਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ
ਸ਼ਰੀਕ ਦਲ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਪੈਮਾਨਿਆਂ ਪੱਖੋਂ
ਸੁਖਬੀਰ ਦਲ ਵਰਗੀਆਂ ਕਿਸਤੀਆਂ ਉਤੇ ਹੀ
ਸਵਾਰ ਹਨ। ਪੰਥਕ ਪਾਰਟੀ/ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਇਹ
ਦੁਰਦਸ਼ਾ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੰਥ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ
ਲਈ ਨਖ਼ਸ਼ਗਵਾਰ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ
ਆਪਣਾ ਰਾਜਸੀ ਨਿਆਰਪਣ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ
ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਰਗੀ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ
ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਤਾਬਦੀ
ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇਹ ਮਜ਼ਬੂਤੀ 'ਉਡਰੀ' ਨਜ਼ਰ ਆ
ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਅਜ ਦਾ ਸੋਚ ਹੈ।

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪਰਿਪੇਖ

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ
ਇਕ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਕਿਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਉਦੋਂ ਕੀਤੀ,
ਜਦੋਂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ
ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਰਵ
ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਅਧਿਐਨ
ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਿਸ਼ਟੀ
ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋਤ ਉਜਾਗਰ ਕਰ
ਲਿਆ ਸੀ। ਹਥਲੇ ਖੋਜ-ਪੱਤਰ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਜਪੁਜੀ
ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਜਾਂ ਫਲਸਾਹਿਕ ਨੁਕਤਿਆਂ
ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ/ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ
ਸਨਮੁੱਖ ਕਰਨਾ ਹੈ।
ਇਹ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ
ਨੁਕਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ,
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ
ਬਡੀ ਰਹੇਸ਼ਾਤਮਕ
ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ
ਪਾਸਾਰ ਵੀ ਵੰਨ-

ਪ੍ਰੋ. ਸੁਹਿੰਦਰ ਬੀਰ
ਫੋਨ: 91-98552-04102

ਸੁਣੇ ਹਨ। ਇਹ ਲਿਖਤ ਅਜਿਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹਰ ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੜ-ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰ ਲੇਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦਾ ਰਹਸ਼ਸ਼ਮਈ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਨੇਕ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਉਜਾਗਰ ਹੋਣਾ ਸਹਿਜ-ਸ਼ਬਦਕ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸੜ/ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕਿਰਤ ਦੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪਾਸਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਾਵਿ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਵਿ ਦਾ ਧਰਮ ਕਿਸੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਝੁਕਾਵਾਂ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਇਸ ਦੇ ਲਾਲੜਮਨ ਤ੍ਰਾਵਿਸ਼ ਵਣਾ ਤੁਹਾਡੀ ਹੈ।

ਰੂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਾਸਫਰ ਯੂਰੀ ਬੋਰੇਵਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, “ਸੱਚੀ ਕਲਾ ਸਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਰਹਾਂਦਾਂ ਦਾ ਸਮਾਪਨ ਭਾਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਲਾਕਾਰ ਦਾ ਸਰੋਕਾਰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਭਾਵੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।”

ਸਾਡੀ ਜਾਚੇ ਕਾਵਿ ਇਕ ਜਟਿਲ ਕਲਾ ਹੈ,
ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸਾਧਨਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਾਧਨਾ ਤੇ
ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਉਪਭਾਵਕਤਾ ਖਾਰਿਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਦੀ ਇਕਗਰਤਾ ਸਿਸ਼ਟੀ ਤੇ
ਬੁਹਿੰਡ ਦੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨੇਮਾਂ
ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਸੁਹਜਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿਚ
ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਜਪ੍ਰਾਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਰੂਪ-ਰਚਨਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ 14 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਬੀਜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਲੇਖ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਚਰਚਾ ਉਪਨਿਸਥਕ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਢੀ ਨੂੰ ਤੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪੰਚਪਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਰ-ਤੱਤ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੀਆਂ 38 ਪਉਤੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਪਉਤੀ ਜਾਂ ਪਉਤੀ ਸਮੂਹ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਚਨਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਛੰਦ ਵਿਰਾਜ, ਦੇਹਰਾ, ਸਲੋਕ, ਸੌਰਠਾ, ਚੌਪਈ, ਦੱਵੈਈਆ ਅਤੇ ਹੰਸ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਆਦਿ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਦੋ ਸਲੋਕ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਰੂਪ ਸਧੂਕੀ ਹੈ। ਅਰਥੀ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਅਧਿਕ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੌਹ ਵਿਚ ਨਾ ਪੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਰਥਗਤ ਗੋਰਵ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਆਇਆ
ਮਲ ਮੰਤਰ 'ਊੜੀ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ
ਨਿੱਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੇ
ਗਰ ਪੁਸਾਦਿ' ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ

ਪੁਸਤਕ ਜਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਲੇਖਕ
ਜਾਂ ਗ੍ਰੰਥਕਾਰ ਆਪਣੇ ਇਸਟ ਦੀ ਜੋ ਅਰਾਧਨਾ
ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਗਲਾਚਰਨ
ਅਖੇਡੇ ਹਨ। ਜਪੁਜ਼ੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ
ਆਏ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ
ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ-
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ
ਵਡਿਆਈ, ਉਸ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ
ਅਤੇ ਗੋਰਵ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਹਸਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਕਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਨਸਾਰ ਇਹ ਹਸਤੀ ਅਜਿਹੀ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਤਿਮ

ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ
ਵਾਲੇ ਪੰਚ ਅਤੇ ਸਾਅਕ, ਜੋ ਇਹਲੋਕਿਕ ਅਤੇ
ਪਾਰਲੋਕਿਕ ਜਗਤ ਵਿਚ
ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ
ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਏਠੇਂਹੀ
ਸਚਿਆਰੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਸਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ-
ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਰਬਕਾਲੀ ਸੰਚ
ਦੇ ਅੰਸ਼ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,
ਉਹ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਉਲਾਰਤਾ ਵਿਚ
ਖੁੱਡੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ
ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਸਾਵੇਂ, ਸੰਤੁਲਨ
ਅਤੇ ਉਚੇਰੇ ਮਾਰਗ ਦਾ ਰਸਤਾ
ਦਰਸਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:

੧. ਮੰਨੈ ਪਾਵਹਿ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ॥
 ਮੰਨੈ ਪਰਵਾਰੈ ਸਾਧਾਰੁ॥
 ਮੰਨੈ ਤਰੈ ਤਾਰੇ ਗੁਰੁ ਸਿਖ॥
 ਮੰਨੈ ਨਾਨਕ ਭਵਹਿ ਨਾ ਭਿਖ॥15॥

੨. ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ॥
ਓਹ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸਾਖਿਆ ਦਿਇਆ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੋ ਖੁੱਨੂੰ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਅੱਤੇ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀ ਜਾਂ ਜੋ ਕੋ ਧਰਮ ਅੱਤੇ “ਮੰਨੇ ਮਹੁ ਨ ਚਲੈ ਪੈਂਧੁ॥” ਧਰਮ ਸੇਤੀ ਸਨਬ੍ਯੁ॥” ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ।

‘ਮਹੁ’ ਤੇ ‘ਪੰਥੇ’ ਹਨ ਕੀ? ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਅਰਥ
ਹੈ ਰਸਤਾ। ਇਥੇ ਭਾਵ ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਤਿਆਂ
ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਸਤੇ ਪੁਰ ਚੱਲਣ ਲੱਗਿਆਂ
ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ
ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਰਸਤਾ ਠੀਕ
ਜਿਧਰ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਧਰ ਹੀ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ।... ਬਚੇ ਲੋਕ ਰਾਹ ਤੋਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਕੜ
ਹਨ, ਪਰ ਨਕਾਬ ਧਰਮ ਦਾ ਪਹਿਨ ਲੈਂਦੇ
ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਕਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬੜਾ
ਦਾਇਰਕ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰੋਂ ਉਹ
ਇਆ ਦੇ ਹੀ ਰਸਤੇ ‘ਤੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਤੁਰੇ
ਫੌਨੀ ਜਾਂਦੇ। ਦੌੜਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹਤਾ ਬੰਦਾ

ਤ ਰਾਹ ਉਪਰ ਦੌੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਿੰਨਾ
ਦੌੜੇਗਾ, ਅਸਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੋਂ ਉਤਨਾ ਹੀ
ਹੁੰਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿਰਫ ਤੁਰੀ ਜਾਣ ਜਾਂ ਦੌੜੇ
ਨਾਲ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦੀ, ਪਰ ਕੁਝ
ਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਰੀ
ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਰਾਹ ਕਿਧਰ ਜਾਂਦਾ
ਇਸ ਤੋਂ ਉਹ ਅਣਜਾਂ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ
ਨ ਤੋਂ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ
ਮਿਕ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਏ ਪ੍ਰਾਣੀਓਂ ਅਦਾਰਿਆਂ
ਜਿਹੀ ਸਰਵਉਚਤਾ ਵਿਚ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ
ਨਿਧੇ ਧਰਮ ਆਪਣੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੀਂਹਾਂ
ਗਰ ਖੜੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਉੱਚਤਮ ਮਿਸਾਲ ਪੈਦਾ
ਤੇ ਢੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੰਨ-ਸੁਵਿੱਨੇ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚ
-ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਮੁੱਹਬਤ ਦੇ ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ
ਜਸੀ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਨੂੰ ਪਕੇਰਿਆਂ ਕਰੇ।
ਖ ਮਨੁੱਖ ਦਰਮਿਆਨ ਪੈਂਦਾ ਹੋ ਰਹੀਆਂ
ਨੀਆਂ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸਰ ਰਹੀਆਂ
ਗਾਂਧੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਮੁੱਹਬਤ ਦੇ ਪੁਲਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ

ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਪੁਜ਼ੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ
ਤਾ ਭਾਗ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ
ਗਟਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ
ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਦੁਨਿਆਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਂਦਰਾਂ
ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਅਤਿਅੰਤ
ਗਲ ਦੱਸਾਇਆ ਤਿਆ ਹੈ।

1. ਜਿਸੁ ਹਥੀ ਜੋਰੁ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਸੋਇ॥
ਨਾਨਕ ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ ਨ ਕੋਇ॥

2. ਰੰਗੀ ਰੰਗੀ ਭਾਡੀ ਕਰਿ ਕਰਿ
ਜਿਨੀਮਾ ਇਆ ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ॥
ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ
ਜਿਵ ਤਿਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ॥
ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਕਰਸੀ
ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ॥
ਸੋ ਪਾਤਸਾਹੁ ਸਾਹਾ ਪਾਤਿ ਸਾਹਿਬੁ
ਨਾਨਕ ਰਹਣੁ ਰਾਜਾਈ॥27॥
ਉਸ ਮਹਨ ਸਕਿਤਿਸਾਲੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅੱ

ਦੁਨਿਆਵੀ ਮਨੁਖ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਇਆ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਤਿ ਸਾਧਾਰਨ ਮਨੁਖ ਆਪਣਾ ਦੋਸਤ, ਮਿਤਰ ਪ੍ਰਿਆਰਾ, ਹਮਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਥੁੰਜੀ ਸਹਿਬ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਨੇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਧਰਤੀਆਂ, ਬ੍ਰਹਮੰਡਾਂ, ਜੀਅ-ਜੰਤਾਂ ਦਾ ਰਚਨਾਕਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਅੰਸ ਮਨੁਖੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਸ਼ਾਮਾਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਮਨੁਖ ਉਦੋਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਪੁਜੀ ਸਹਿਬ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪੰਜਾਂ ਬੰਡਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਸੱਚਖੰਡ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਧਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕ ਹੋ ਕਿ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਕ੍ਰਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਅਗਵਾਈ 'ਤੇ ਕਿਰਿਆ ਮਾਨਤਾ ਦਾ ਮੰਤਵ ਵੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਾਲਾ ਹੀ, ਭਾਵ ਦਇਆ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮਨ ਅੰਦਰ ਇਹਲੀਕਿ ਜਗਤ ਲਈ ਅਪਾਰ ਦਇਆ ਉਪਯਜੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਜਪੁਜੀ ਸਹਿਬ ਦੇ ਰੱਗਸਵਾਦੀ ਬੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸੂਫੀ ਸਾਧਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਸਰੀਅਤ, ਤਰੀਕਤ, ਮਾਰਫਤ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾਇਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਫਰੀਦ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ,

ਆਪੁ ਸਵਾਰਾਹ ਮੰ ਮਲਾਹ
ਮੈਂ ਮਿਲਿਆ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥
ਫਰੀਦਾ ਜੇ ਤੁੰ ਮੇਰਾ ਹੋਇ ਰਹਹਿ
ਸਭ ਜਗ ਤੇਰਾ ਹੋਇ॥

ਇਕੁ ਫਿਕਾ ਨ ਗਾਲਾਇ
ਸਭਨਾ ਮੈਂ ਸਚਾ ਧਣੀ॥
ਹਿਆਉ ਨ ਕੈਹੀ ਠਾਹਿ
ਮਾਣਕ ਸਭ ਅਮੋਲਵੇ॥

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ
ਗਏ ਸਚ ਖੰਡ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋ. ਰਾਮ ਸਿੰਘ
ਲਿਖੇ ਹਨ, “ਮਨੁਖ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ‘ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ
ਅਨੰਦ ਭਰਪੂਰ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ
ਵਾਰੀ ਸੁਨ ਸਮਾਧੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ
ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਚਕਾ ਰੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ
ਵੀ ਭੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿੱਛਿੰਨ
ਕਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਵਿਚ
ਉਸ ਨਾਲ ਜੁਤਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ
ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਦਾ ਭੇਦ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦਾ ਵੀ। ਉਹ
ਉਪਰੋਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਣੀ ਰਚਦਾ ਹੈ, ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ
ਹੈ ਤੇ ਲੋਤ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ
ਦਾ ਮਾਨਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀਆਂ
ਪੈਂਤੀਆਂ ਪਵਾਇਆਂ ਦਾ ਹੈ।

ਜਪੁਰੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸਾਰਥਿਕਤਾ: ਅੱਜ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਯੀਮੀ ਗਤੀ ਅਤੇ ਸਰਲ ਸਪਾਟ ਯੁੱਗ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਇਕ ਗਲੋਬਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਾਨਸਿਕ ਟਣਾਵਾਂ, ਦੁਬਿਧਾਵਾਂ, ਜ਼ਿਟਲਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਆਕਰਸ਼ਣ ਵਿਚ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਪਜਾਊਣ ਵਾਲਾ ਯੁੱਗ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸਚਿਆਰੇ ਹੋਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਰਜ਼ਾ ਜਾਂ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬੰਦੂਣਾ ਹੈ? ਇਹ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਹਨ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਰਵਾਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਅਤੇ ਲਾਲਸਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮੌਕਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਇਕਤੀ ਨੂੰ ਹਾਰਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਵੀ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਝੁਠੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਾਨਾਂ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਇਨਸਾਨ ਆਧਾਣੀ ਆਤਮਾ ਜਾਂ ਜਸੀਰ ਵੱਲ ਪਿੰਡ ਕਰ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ 'ਅਸੰਖ ਜਪ ਅਸੰਖ ਭਾਉ' ਵਾਲੇ ਅਤੇ 'ਅਸੰਸ ਮਰਤਮ ਅੰਗ ਪੋਤ' ਵੀ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੇਣਾ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ
ਪੁਰਕ ਦਿਖਾ ਕੇ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਲਾਰ ਹੋਏ
ਬੈਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ
ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਦਾਅਵਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਖਿਹੀਂ
ਭਾਵਨਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਆਦਰਸ਼ਕ ਸਿਰਜਣਾ
ਲਈ ਇਕ ਸਨੌਰ ਭਰਿਆ ਮਾਨਵੀ ਸੰਸਾਰ
ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ
ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬ੍ਰਹਮ
ਦੀ ਵਿਰਾਟਾ ਅਤੇ ਵੱਡਪਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ
ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਤੁੱਛ ਹਸਤੀ ਦਾ
ਅਹਿਸਾਸ ਇਸ ਲਈ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ
ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਆਤਮਾ
ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਸਚਿਆਰੇ ਹੋਣ
ਦਾ ਪੱਖ ਪੁਰਦਾ ਰਹੇ। ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਆਤਮਾ ਦੀ
ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਚਿਆਰੇ ਰਸਤਿਆਂ
ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਚਲਿਤ ਰਸਤਿਆਂ ਦਾ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ-ਫਿਲਾਸਫੀ ਦੀ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ 551ਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਸਮੁੱਖੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਸਾਰਬਕ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ-ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚ-ਵਰਤ ਵੀ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਸਰਧਾ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਯਨੀਵਰਸਲ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੈ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਪਨਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ

ਸੁਰਜੀਤ ਟੋਰਾਂਟੋ
Surjitz33@gmail.com

ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ 551ਵਾਂ ਜਨਮ ਉਤਸਵ ਯੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਅਪਨਾਇਆ? ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਰੋਜ਼ ਜਿਹੋ

ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹੀ ਹਾਲਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਚਾਰਿਆ ਸੀ, ‘ਪਰਜਾ ਅੰਧੀ ਗਿੰਗਾਨ ਬਿਨੁ ਕੁਝ ਕੁਸਤੁ ਮਖਹੁ ਆਲਾਈ॥’ ਅੱਜ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਲਾਲਸਾਵਾਂ, ਹਉਮੈ, ਨਫਰਤ, ਮਜ਼ਬਾਂ, ਦੇਸ਼ਾਂ, ਹੋਦਾਂ ਬੰਨਿਆਂ, ਰੰਗ-ਨਸਲ ਦੇ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਵਰਗੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਦੇ ਕਬਨ ‘ਕੁਝ ਰਾਜਾ ਕੁਝ ਪਰਜਾ’ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਖਰੋਹ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਜਾ ਭੇਡਾਂ-ਬੱਕਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਸਲਕਸੀ, ਲਿੰਚ ਜਾਂ ਦੰਗ-ਫਸਾਂ ਵਰਗੇ ਕੁਕਰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਬਨ ‘ਸਭੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਨ ਕੋਈ ਨਾ ਦੀਸੇ ਬਾਹਰਾ ਜੀਉਂ’ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ, ਨਾ ਮੁਸਲਿਮ ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ’ਤੇ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਮਰ-ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਰ੍ਹਦੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਣੋ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ,

ਪੱਛਮ ਫੌਲ ਕਿਤਾਬ ਨੋ

ਹਿੰਦੂ ਵਡਾ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨੋਈ।

ਬਾਬਾ ਆਖੇ ਹਾਜ਼ੀਆਂ

ਸਭਿ ਅਮਲ ਬਾਝੁ ਦੋਨੋ ਰੋਈ।

ਸੋਂ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਅਮਲਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ; ਪਰ ਕੀ

ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ? ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਬਣੇ ਹਨ ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ, ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਅੱਜ ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੱਚਮੁਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਜਾਤਾਂ-ਪਾਤਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਸੇਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਸਬਦਾਂ ‘ਏਕ ਪਿਤਾ’ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ’ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸਮਝਣਾ ਤੇ ਅਪਨਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੇ ਇਸ ‘ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ’ ਵਿਚ ਅਮਨ ਤੇ ਸਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਜੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੇ ਧਰਮ ਕੀਤੀ ਬੰਜ਼ਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਚੌਂ ਪਾਣੀ ਮੁੱਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਉਪਗ੍ਰਹ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਤੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਧਰਤੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਤੇਲ ਤੇ ਖਣਿਸ ਪਦਾਰਥ ਕੱਢ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰਿਸਤੇ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਸੀ, ‘ਪਵਣ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ’ ਧਰਤ ਮਹਤ’; ਪਰ ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਵੈ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਟੁੱਟ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਹਵਾ-ਪਾਣੀ, ਪਸੂ-ਪੰਛੀਆਂ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਤਾਂ ਕੀ ਕੁਦਰਤ ਕਰਨੀ ਸੀ? ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਜਿਸ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ, ਬੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਨ੍ਹੇ ਕੁ ਹੋਰ ਰੱਬ ਸਿਰਜ ਕੇ ਪੂਜਣੇ ਸਮੱਝੀਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਈਏ। ‘ਜਬ ਲਗ ਦੁਨੀਆ ਰਹੀਏ ਨਾਨਕ॥’ ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹੀਐ॥’ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਰਾਸਤਾ ਵੀ ਹੈ, ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਹਨ-ਚੱਲਣਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੀ ਹੈ; ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਉਤਸਵ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਤਾਂ ਹੀ ਵਿਚਦਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵੇਖੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਚਿਆ, ਲੋਕ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੁਡਾ ਸਕੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਕਿਤ ਵਾਰ ਨਾ ਜੋਗੀ ਜਾਣੇ ਰੁਤ ਮਾਹ ਨਾ ਕੋਈ॥ ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕੇ ਸਜੇ ਆਪੇ ਜਾਣੇ ਸੋਈ॥ ਉਦੋਂ ਲੋਕ ਅਨੁਪਤੁ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਘੱਟ ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਅੱਜ ਸਾਈਸ ਦੇ ਯਗ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਕ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤੁਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਿਚ ਗ੍ਰੇਸ ਹੋਏ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰੁਮਾਲਿਆਂ ਦੇ ਢੇਰ; ਦੀਵਾਲੀ ‘ਤੇ ਦੀਵਿਆਂ, ਸਰੋਂ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਅਤੇ ਮਨਿਆਈਆਂ ਦੇ ਚੜ੍ਹਵਿਆਂ ਦੇ ਢੇਰ; ਪਾਲਕੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰੱਖਤੀਆਂ ਬੰਨੀਣੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਟੇਕਣੇ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਮੁਤ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਰੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਕਰਮਾਤਾਂ ਅਤੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਜੰਮਣੁ ਮਰਣਾ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਭਾਣੈ ਆਵੈ ਜਾਇ॥

ਕੁਦਰਤਿ ਦਿਸੈ ਕੁਦਰਤਿ ਸੁਣੀ॥

ਕੁਦਰਤਿ ਭਉ ਸੁਖ ਸਾਰੁ॥

ਕੁਦਰਤਿ ਪਾਤਾਲੀ ਆਕਾਸੀ॥

ਕੁਦਰਤਿ ਸਰਬ ਆਕਾਰੁ॥

ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤਿ ਸਚੀ ਸਾਲਾਹ॥

ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ॥

ਜਾਂ

ਭੈ ਵਿਚ ਸੁਰਜ ਭੈਅ ਵਿਚ ਚੰਦ॥

ਕੋਹ ਕਰੋੜੀ ਚਲਤ ਨਾ ਅੰਤ॥

ਭਾਵ ਜਿਵੇਂ ਕੁਦਰਤ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਹੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਨੋਰੋਆ ਸਮਾਜ

ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਚਾਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੱਕੇ ਮਦੀਨੇ, ਬਗਦਾਦ, ਚੀਨ, ਅਸਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੁਰ-ਦੁਰਾਡੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ‘ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਇਆ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਿਡਰ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, ‘ਸੱਚਹੁ ਓਰੇ ਸਭ ਕੋ ਉਪਰ ਸਰ ਆਚਾਰ’, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਿਰਤ ਕਰਨ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਅਤੇ ਵੰਡ ਛੱਕਣ ਦਾ ਸੁਨੋਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਦਿਨ ਦੀ ਜਾਤੀ ਸਮਝ ਕੇ ਸਹੀ ਆਗੂ ਚੁਣੀਏ, ਜੋ ਜਨਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਤੇ ਹੱਕ ਸੱਚ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੁਚਲਤ ਸੀ ਕਿ ‘ਚੱਲ ਪਸ ਸੁਦਰ ਅਰ ਨਾਰੀ, ਚਾਰੰ ਤੱਤਣ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ’ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਕਰਵਾਈ ਕਿ ਰੱਬ ਵੱਲੋਂ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਇਸਤਰੀ ਵਿਚ ਸਵੈਮਾਨ ਜਗਦਿਆ ਤੇ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, ‘ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ॥’ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਧਰਮ ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਵਾਇਆ; ਪਰ ਅੱਜ ਦਿਨ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਮਝੀਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਮਾਜ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਮਾਜ ਨੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸਮਝੀਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਹੋਰ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ? ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਿਛੇ ਦੇ ਹੋਰ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀਚ ਵਿਚ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਫ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਹਿਜੀ ਦਾ ਖੇਡ ਬਿਰਤਾਂਤ

ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਹਿਜੀ ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਗਲਪ ਲੇਖਕ ਹੈ। ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੈਂ ਗਾ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਜਿਹਾ ਲੱਗਦੈ, ਪਰ ਹੈ ਅਵੱਲੀ ਲੇਖਣੀ ਦਾ ਚੈਪੀਅਨ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਕੁ ਕਿੱਲੇ ਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਸੱਠ ਕਿੱਲੇ ਦਾ ਹੋਉ। ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ 'ਚ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਫਿਰਦਾ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੀਤਿਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲਿਆਂਦਾ ਹੋਉ! ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਕਬੱਡੀ ਲੇਖਕ ਨਿਕਲਿਆ। ਮੈਂ ਉਹਦੀਆਂ ਖੇਡ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਉਟ ਪਟਾਂਗ ਨਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕੁਝ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਹੋਇਆ! ਨਾਂ ਰੱਖੋ ਹਨ: ਮਸਤ ਕਬੱਡੀ ਫੰਨੇ ਖਾਂ ਗੁਰਜੀਤ ਤੁਤ, ਹਟ ਕਬੱਡੀ ਸਾਫ਼ਸ਼ੇ ਹੋਰਜੀਤ ਬਾਜ਼ਾਖਾਨਾ ਅੰਬੀ ਹਨੂਰ, ਸੀ.. ਸੀ.. ਕਬੱਡੀ ਅਸਕੇ! ਕੁਲਜੀਤ ਮਲਸੀਆਂ ਮੰਗੀ ਸਾਹਕੋਟ, ਗੁਰਜੀਤ ਤੁਤ-ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੈੜ, ਕਬੱਡੀ ਸ਼ਾਰਾ-ਰਾਰਾ ਅਤੇ ਬਿੱਟੂ ਦੁਗਲ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ 'ਗੁਜਰ'। ਉਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰਨਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ, ਸਰਕਲ, ਸੀਕਰੇਟ, ਜਿਗੋਲੋ/ਰੱਬ ਦਾ ਸਕਾਲਰ, ਗਜਸ, ਬਲੈਂਗ, ਚੰਦ ਭਾਣ ਦਾ ਟੇਸ਼ਨ, ਪਤੰਦਰ, ਚੇਰ-ਪੱਤਾ.. ਮੈਂ ਹਾਂ ਜਸਰੀਆ, ਹਵਾ ਸਿੰਘ ਚੇਪੀ ਵਾਲਾ, ਪੰਜੀ ਦਾ ਭੌਣ ਤੇ ਰਾਣੀ ਖਾਂ ਦੇ ਜੀਸੀ ਆਦਿ। ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਵੱਲੋਂ 2018 ਦਾ ਯਤਵਾ ਸਾਹਿਤ ਅਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਹੈ; ਪਰ ਹੈ ਅਣਗੋਲਿਆ।

ਉਹ ਪਿੰਡ ਪੰਨੀਵਾਲਾ ਫੱਤਾ ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ ਉਰਵ ਸੀਰੇ 'ਵੈਲੀ' ਦੇ ਘਰ 4 ਅਕਤੂਬਰ 1988 ਨੂੰ ਜੰਮਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਸਿਰਫ 13 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ ਤੇ ਬਾਪ 38 ਸਾਲਾਂ ਦਾ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ। ਆਪਣੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਵਿਚ ਉਹ ਸਨਨੀਖੇਤ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪਿਉ ਦਾ ਸਾਇਆ ਸਿਰ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆ। ਵਿਧਵਾ ਹੋਈ ਮੁਟਿਆਰ ਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਾ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਪੁੱਤ ਰੁਲ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਮਾਂ ਨਾਲ ਨਾਨਕੀ-ਦਾਦਕੀ ਆਸਰਾ ਲੱਭਦਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਭੂਆ ਦੇ ਪੈਰੋਂ ਮਸਾਂ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਸ ਦੀ ਸਵੈਜੀਵਨੀ 'ਚੋਰ-ਪੱਤਾ.. ਮੈਂ ਹਾਂ ਜਸਰੀਆ' ਵਿਚੋਂ ਪੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਇਹ ਸਬਦ ਅੰਕਿਤ ਹਨ, "ਮੈਂ ਕੱਪੜੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਉਤਾਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਨੰਗੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੌਣ ਕੌਣ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ?"

ਸਵੈਜੀਵਨੀ ਦਾ ਅੰਬੀ ਉਸ ਨੇ ਇੱਜ ਕੀਤਾ: ਭਾਵੇਂ ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਨੁੱਕ ਬੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਪਾਪੇ ਨੂੰ ਸਾਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਦਾ ਵਾਹ ਵਾਸਤਾ ਇਸ ਟੱਬਰ ਨਾਲ ਸੀ, ਜੀਹੇ ਅੱਸੀਂ ਘੁੰਮ੍ਹਾਂ ਪੈਲੀ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧੀ ਪੈਲੀ ਕਤਲ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫੁਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ...।

ਸਹਿਜੀ ਨੇ ਨਿੱਕੀ ਉਮਰੇ ਵੀਹੀ ਕੁ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਏ ਦਿਨ ਹੋਰ ਲਿਖੀ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਉਹ ਬੱਥੇ ਹੱਥ ਦਾ ਖੇਲ ਸਮਝਦੇ। ਇਕੋ ਦਿਨ 'ਚ ਖਿਡਾਰੀ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨੀ ਤੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ 'ਚ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇਂ ਕਰਦੇ। ਪਲੇਠਾ ਨਾਵਲ ਉਸ ਨੇ ਸਕਲੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਲਿਖ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੰਦ ਗਲਪ ਆਲੋਚਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਪਿਉ ਦੀ ਲਿਖਿਆ ਉਦੇਸ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਪੁੱਤ ਰੁਲ ਨਾਲ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਮਾਂ ਨਾਲ ਨਾਨਕੀ-ਦਾਦਕੀ ਆਸਰਾ ਲੱਭਦਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਭੂਆ ਦੇ ਪੈਰੋਂ ਮਸਾਂ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਉਸ ਦੀ ਸਵੈਜੀਵਨੀ 'ਚੋਰ-ਪੱਤਾ.. ਮੈਂ ਹਾਂ ਜਸਰੀਆ' ਵਿਚੋਂ ਪੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਇਹ ਸਬਦ ਅੰਕਿਤ ਹਨ, "ਮੈਂ ਕੱਪੜੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਉਤਾਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਨੰਗੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੌਣ ਕੌਣ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ?"

ਗੱਲਾਂ-ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਸੀ ਬਈ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਵਰਗਾ ਬਣਾਂ। ਕੈਨੇਡਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਗੋਰੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਕੇ ਬੁਲੇ ਲੁਟਾਂ। ਫਿਰ ਸੋਚਿਆ, ਬੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਣਾਂ, ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਵਾਂ, ਮੌਜ ਮੇਲਾ ਕਰਦਾ। ਫਿਰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖਿਡਾਰੀ ਸਨਥ

ਜੇਸ਼ਿਆ ਬਣਨ ਦੀ ਸੋਚੀ ਅਤੇ ਬਾਪਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡਣ ਲੱਗਦਾ। ਆਖਰ ਬਣਿਆ ਮੈਨਿਜ਼ ਪੈਲਸਾਂ ਦਾ ਵੇਟਰ ਵੀ, ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ, ਡੀ. ਜੇ. ਵਾਲਾ ਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਬੱਡੀ ਪੰਗੇ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਵੀ। ਹੁਣ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਡਾਇਲਾਗ ਲਿਖ ਰਿਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛੱਡੀ ਹੀ

ਕਰਦਾ।

'ਆਪਾਂ ਵੀ ਐਹਜੀ ਕਾਰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰ੍ਹੇਗੇ।' ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਪੁਰਾ ਹਿਰਖ ਹੁੰਦਾ, ਸਾਨੂੰ ਨਾਲ ਚੜਾ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਗਿਆ? ਸਾਰੀ ਕਾਰ ਤਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਖਾਲੀ ਸੀ।

'ਕੋਈ ਪਤਾ ਨੂੰ ਐਹਜੀ ਕਾਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਵੀ ਹੋਉ, ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਆ ਈ ਜਾਂਦੇ ਹੈਂ।'

'ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏਨੇ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਵੀ ਨੀ ਆਉਣੇ ਆਪਣੇ।' ਉਹ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਛਾਂਵੇਂ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ, ਚਾਹੇ ਗਲਤ ਸਾਇਡ ਹੀ ਤੁਰਦਾ।

'ਸਰੋਵਰ, ਫੇਰ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੇ ਐਸੇ ਚੰਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਆਵਦੀ ਇੱਛਾ ਪੁਰੀ ਕਰਨ ਦੇਗਾ ਵੀ ਨੀ ਹੁੰਦਾ।' ਮੈਨੂੰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਬਿਨਾ ਕੰਮ ਤੋਂ ਆਪਦੇ ਨਾਲ ਤੌਰੀ ਫਿਰਦਾ। ਮੇਰੀ ਗਿੱਚੀ ਵਿਚ ਦੋ ਚਾਰ ਜੜ੍ਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਐਟਰੀ ਫੀਸ ਦੇ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਰਾਤ ਭਰ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਉਂਦੀ...।'

'ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਤਾਂ ਕਾਰ ਲੈ ਹੀ ਜਾਇਆ ਕਰਾਂਗੇ, ਪਰ ਆਪਾਂ ਰਾਹ 'ਚ ਪੈਦਲ ਜਾਂਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਲਿਜਾਇਆ ਕਰਾਂਗੇ।'

'ਕਾਹਤੋਂ ਬਈ, ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਨੀ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਲਿਜਾਏ, ਫੇਰ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕੇਢ੍ਹਾ ਸੁੱਖਿਆ?' ਮੈਨੂੰ ਆਕਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ।

'ਉ਷ੇ ਇਉਂ ਨਾ ਆਖ, ਮਾਤ੍ਰੀ ਨੀਤ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਾਡਾ ਮਿਲਦਾ ਹੁੰਦਾ।'

'ਅੱਜ ਸੋਚਦਾਂ...!' ਕਿਨੇ ਅਮੀਰੀ ਹੋਏ ਨੇ ਉਹ ਬੰਦੇ, ਜੋ ਸੁਧਨੇ ਵਿਚ ਕਾਰ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਵੀ ਮੁੱਖ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦਾ।

'ਜਾਣਦੀ ਆ ਮੈਂ, ਕੇਤੇ ਫੇਰੇ ਜਾ ਕੇ ਸਮਾਂਧੀ ਲਾਉਨਾ ਤੂੰ? ਦਫ਼ਾ ਹੋ।' ਬੇਬੇ ਵੀ ਮੰਜੇ ਜੋ ਉਂਥੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਨੀਤ ਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮੰਨਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਜੀਹੇ ਜਿਹਾ ਮੈਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਨੀਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਤਾਈ ਬਾਬਾ ਜੀ ਚਾਹ ਦਾ ਵੱਡਾ ਟੋਪ ਚੁਲ੍ਹੇ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਨਲਕੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਨਹ ਹਾਰੋਂਦੇ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਿੱਲ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਚੁਲ੍ਹੇ ਅੱਗੇ ਬੈਠ ਕੇ ਅੱਗ ਸੇਕਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਉਹ ਆ ਕੇ ਚਾਹ ਦੇ ਉਚਲਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਦੀ ਬਾਲੀ ਪ੍ਰਿੰਟੀ ਹੈਂਦੀ।

'ਉ਷ੇ ਭਾਜੇ ਐਬੋਂ, ਸਾਲਿਓ ਝਰੀਟ ਮਾਰੋਗੇ!' ਕਾਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਦਬਕਾ ਮਾਰਦਾ ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜ ਪੈਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਗਏ, ਅੱਗ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਹੱਥ ਨਾ ਆਉਂਦੇ। ਹਵਾ ਹਵਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।

ਜਿੰਦਗੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਤੁਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਘੱਟ ਹੀ ਦਿੱਤਾ, ਬੱਸ ਭਜਾਇਆ ਹੀ ਭਜਾਇਆ ਸੀ!

ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਕੇ,

ਇਸਤਿਹਾਰ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾ ਦੱਤ੍ਰ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਨਾਨਕੇ ਜਾਣ ਸਿਨਾ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਦਾ, ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਬੇਵਸੀ ਦਾ ਹਉਕ ਬਣ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਂਟਰੀ ਫੀਸ ਭਰਨ ਲਈ ਸਾਡੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਖੋਟੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੇ। ਜਦੋਂ ਬੰਦੇ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਖੇਟੀ ਹੋਵੇ, ਕੋਲ ਖੋਟਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਤੁਰਕੇ ਉਠ ਕੇ, ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਵਾ

ਛੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਮਸੀਹਾ-ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਹਮਾ

ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ

ਖੇਡ ਫਿਛਾਵਾਂ 'ਚ ਨਾਂ ਗੁੰਜਦੇ ਸਦਾ,
ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਸਿਹਤੇ ਕੁਝ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।
ਨਢੇ, ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਨਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਦੇ,
ਹਿੱਸਾ ਖੇਡ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਸ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਹਮਾ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਬਹੁਪੱਖੀ ਸਥਾਨੀਅਤ ਹੈ। ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ, ਸਮਾਜਕ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ, ਖਾਸਕਰ ਛੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਖੇਡਰ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਮੁਕਾਮ ਹੈ। ਛੁੱਟਬਾਲ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਣ ਲਈ ਤਨੋਂ, ਮਨੋਂ, ਧਨੋਂ ਹਰ ਦਸ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੈ। ਕਾਹਮਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਛੁੱਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਛੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਮਸਤ-ਮੌਲਾ ਆਸਕ ਹੈ। ਤਕਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ

ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ

ਦੇ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਦੌਰ ਵੇਖੇ।

1998 'ਚ ਐਸ. ਐਨ. ਕਾਲਜ ਬੰਗਾ ਦੇ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ 'ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਟਰਨਾਮੈਟ' ਦੀ ਅਰੰਭਤਾ ਦਾ ਉਹ ਬਾਨੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਮੈਚ ਸੁਰ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਉਹਦੀ ਬੜੀ ਹਿੰਮਤ ਤੋਂ ਹੋਂਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮਾਈ ਹੇਠ 22 ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਟਰਨਾਮੈਟ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ਤੇ 23ਵਾਂ ਟੁਰਨਾਮੈਟ ਕਰਨਾ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਰੁਕੇਗਾ ਨਹੀਂ, ਹੋਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਨੇ, ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਨੇ।

21ਵੇਂ ਟੁਰਨਾਮੈਟ 'ਤੇ ਸ. ਕਾਹਮਾ ਨੇ ਸਟੇਜ 'ਤੋਂ 'ਐਲਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਟੁਰਨਾਮੈਟ ਦੀ ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ ਬੜੇ ਧਮ-ਧਮ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਦਿੱਖ ਤੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਵੱਖਰੀ ਸਿਸਾਲ ਬਣੇਗੀ ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕਾਹਮਾ ਦੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਲ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮੈਚ ਜਿੱਤੇ। ਛੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਮਿਆਰ ਹੋਰ ਉਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਜੇ. ਸੀ. ਟੀ., ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ, ਬੀ.

ਐਸ. ਐਨ. ਕਾਲਜ ਬੰਗਾ ਦੇ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਕਾਹਮਾ ਨੇ ਉਹਦੀ ਬੜੀ ਹਿੰਮਤ ਤੋਂ ਹੋਂਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮਾਈ ਹੇਠ 22 ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਟਰਨਾਮੈਟ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ਤੇ 23ਵਾਂ ਟੁਰਨਾਮੈਟ ਕਰਨਾ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਰੁਕੇਗਾ ਨਹੀਂ, ਹੋਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਨੇ, ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਨੇ।

ਉਹ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਦਰਿਆ-ਦਿਲ ਇਨਸਾਨ ਹੈ। ਕਾਹਮੇ ਦੇ ਗੁਆਂਦੀ ਪਿੰਡ ਮੰਗੂਵਾਲ ਨੇ 1987 'ਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋ ਪਹਿਲੀ ਛੁੱਟਬਾਲ ਲੀਗ ਸੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। 'ਆਦਰਸ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਮੰਗੂਵਾਲ' ਵਲੋਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਉਸ ਲੀਗ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਹਾਉਣ ਦੇ ਮਨਸੂਬੇ

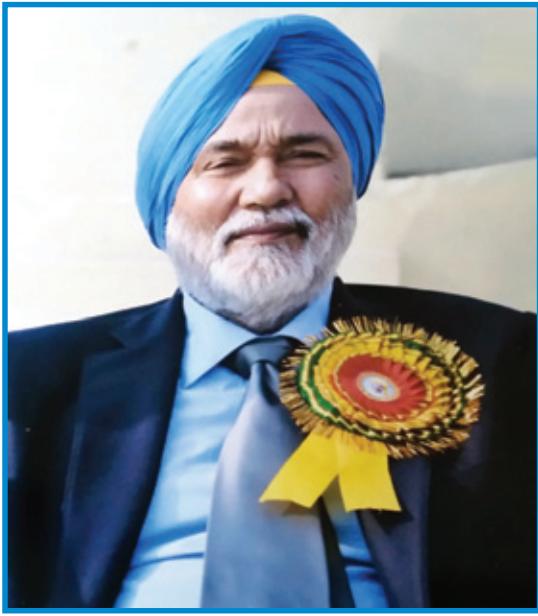
ਸਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਸਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਆਸਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੂ ਪਿਆ। ਦਰਸ਼ਨ ਖਟਕ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਹਿੰਮਤ ਸਦਕਾ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸਥਾਨੀਅਤ ਤੇ ਛੁੱਟਬਾਲ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਧੱਤਲੇਦਾਰ ਇਨਸਾਨ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਹਮਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਬਾਪੜੀ ਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ਸ. ਕਾਹਮਾ ਨੇ ਭਾਰੀ ਛੁੱਟਬਾਲ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਪਨਮ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ। ਐਸ. ਐਨ. ਕਾਲਜ ਬੰਗਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਿਸ਼ਨਿਪਲ ਰਾਜਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ ਦੀ ਬਦੋਲ ਬੰਗਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰਮਜੀਤ ਕਾਹਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਕਤਰ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਸਤਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਸ ਨੂੰ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸੋਪੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਐਚ. ਐਸ. ਬੀ. ਵਲੋਂ ਅਪ ਨੇ ਨਿਜੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾ ਕੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਮੈਚ ਕਰਵਾਏ ਤੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮੈਚ ਜਿੱਤੇ। ਛੁੱਟਬਾਲ ਦਾ ਮਿਆਰ ਹੋਰ ਉਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਜੇ. ਸੀ. ਟੀ., ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ, ਬੀ। ਐਸ. ਐਨ., ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਾਮੀ-ਗਰਾਮੀ ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਚ ਕਰਏ। ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਜੇਤੂ ਕਲੱਬ ਨੂੰ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦ ਰਾਸ਼ੀ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਹਮਾ ਵਲੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ ਵਾਲੇ ਕਲੱਬ ਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਇਨਸਾਨ ਸੀ, ਜੋ ਵਧਾ ਕੇ ਹੁਣ ਸੱਭੇ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਾਰਥ-ਇੰਡੀਆ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਵੱਡਾ ਇਨਸਾਨ ਹੈ।

ਵੱਡੀਆਂ ਕਲੱਬਾਂ ਹੁਣ ਛੁੱਟਬਾਲ ਅਕੈਡਮੀਆਂ 'ਚ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਨੇ। ਅਕੈਡਮੀਆਂ 'ਚ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਖਿਡਾਰੀ ਖੇਡੇ ਨੇ। ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਖੇਡ ਕੇ ਬੜਾ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਇਲਾਕਾ ਨਵਾਂ ਸਹਿਰ ਦੇ ਦਿਗਜ ਨੇਤਾ ਮਰਹੂਮ ਸ. ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨਾਲ ਸ. ਮਰਹੂਮ ਸ. ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨਾਲ ਸ.

ਕਾਹਮਾ ਦੀ ਬੜੀ ਨੇੜਤਾ ਰਹਿ ਸੀ। ਇਸ ਵਕਤ ਸ. ਕਾਹਮਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਿਸ਼ਨ ਹਸਪਤਾਲ ਢਾਹਾਂ ਕਲੇਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਹਤ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਕਰੋਨਾ ਪੀਂਡਿ

ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੁਫਤ ਇਲਾਜ ਚਲਦਾ ਹੈ।

ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਇਕ ਵਾਰ ਕਾਰ ਵਿਚ ਕਾਹਮਾ ਸਕੂਲ ਮੁਹਰਿਓਂ ਲੰਘੇ। ਡਰਾਈਵਰ ਸਰਬਣ ਸਿੰਘ ਸੈਂਬੋ ਕਾਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਸ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸੈਂਬੋ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਦੇਖੋ ਸਕੂਲ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਿੰਨੀ ਮਾਤ੍ਰੀ ਹੈ; ਮੀਂਹ, ਹਨੌਰੀ ਆਈ 'ਤੇ ਕਮਰੇ ਛਿੰਗ ਪਏ ਤਾਂ ਨਿਆਣੇ ਹੋਠਾਂ ਆ ਜਾਂਗੇ।" ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਮੱਲ੍ਹੁਰ ਲੰਘੇ ਹੀ ਕਿਹਾ, "ਸੈਂਬੋ, ਗੱਡੀ ਮੋਤ ਪਿਛੇ, ਜਾ ਕੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹਾਲਤ ਵੇਖੀਏ।" ਮੁੜ ਕੇ ਸਕੂਲ ਆਏ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ, ਕਮਾਰਿਆਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ। ਮਾਤ੍ਰੇ ਹਾਲਤ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਅਤੇ ਛਿੰਗ ਛਿੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਛੱਡਾਂ ਹੋਣ ਮਾਸਟਰ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਛੁੱਟਬਾਲ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ

ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਬੜਾ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਬੋਲੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੀ ਢਾਹ-ਢਾਹੀ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਨਵੀਂ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਜੇਬ 'ਚੋ ਬਰਚੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੱਲ 1990 ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੀ ਹੈ। ਸ. ਕਾਹਮਾ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਬਿਲਡਿੰਗ 'ਚ ਪਿੱਠ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਦਲੇਰੀ ਭਰੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਕਰਕੇ ਗੁਰਸਰਨ ਢੰਨਾ ਸ. ਕਾਹਮਾ ਦੀ ਬਹੁਤ ਇੱਜਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਿੱਠ ਕਾਹਮਾ ਪ੍ਰਤੀ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੜੀ ਦੋਣ ਹੈ। ਖੇਡ ਮੈਡਾਨ, ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ, ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਵਰਤਾਰ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁਹਰੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਪਿੱਠ 'ਚ 'ਸ. ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ' ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ। ਲੋਕ ਭਾਲਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁਹਰੇ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹੈ। ਦਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਬਾ ਸ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪਿੱਠ ਟੁਰਨਾਮੈਟ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਪਿੱਠ ਦੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤ ਸੱਜਣਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੰਬਈ ਫਰਾਈ ਹੈ।

ਖੇਡ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੁਹਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਬਾ ਸ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪਿੱਠ ਟੁਰਨਾਮੈਟ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਪਿੱਠ ਦੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤ ਸੱਜਣਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੰਬਈ ਫਰਾਈ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਬਾ ਸ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪਿੱਠ ਟੁਰਨਾਮੈਟ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਪਿੱਠ ਦੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤ ਸੱਜਣਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੰਬਈ ਫਰਾਈ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਬਾ ਸ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪਿੱਠ ਟੁਰਨਾਮੈਟ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਪਿੱਠ ਦੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤ ਸੱਜਣਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੰਬਈ ਫਰਾਈ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਬਾ ਸ. ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪਿੱਠ ਟੁਰਨਾਮੈਟ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਪਿੱਠ ਦੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤ ਸੱਜਣਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੰਬਈ ਫਰਾਈ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਬਾਬਾ ਸ.

ਮੋਹ-ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਮੁਜ਼ਸਮਾ ਅਜੈ ਤਨਵੀਰ

ਗਜ਼ਲ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਭਿੰਨ ਅਤੇ
ਵੱਖਰੀ ਵੰਨਗੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕੁਝ ਲੇਖਕ ਗਜ਼ਲ
ਨੂੰ ਨਾ ਹੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ
ਨਾ ਹੀ ਗਜ਼ਲ ਲਿਖਣਾ-ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ
ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਗਜ਼ਲ ਲਿਖਣ-ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ
ਖਾਸ ਦਿਲ, ਮਿਜ਼ਾਜ ਤੇ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਅਤੇ
ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਇਨਸਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਜ਼ਲ ਲਿਖਣਾ
ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅੰਦਰ ਮਾਣਨਾ ਹਰ
ਇਕ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ। ਗਜ਼ਲ ਕਵਿਤਾ ਦਾ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਖਮ, ਰਸੀਲਾ, ਸੰਗੀਤਕ ਅਤੇ ਦਿਲ
ਨੂੰ ਛੋਹ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਰੂਪ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਨਸਾਨ
ਗਜ਼ਲ ਦਾ ਇਕੋ ਸੋਅਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿੰਨੀ ਕਿੰਨੀ
ਦੇਰ ਸੁੰਨ ਬੈਠਾ ਸੋਚਦਾ ਰੱਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ
ਕੀ ਪਤਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ
ਉਸ ਸੋਅਰ ਵਿਚਲੀ ਫੁੱਲਾਈ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਣਾ
ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਇਕੋ ਸੋਅਰ ਵਿਚ

ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨ, ਨਿਉ ਯਾਰਕ

‘ਕੁੱਜੇ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਬੰਦ ਕਰਨ’ ਵਾਂਗ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਮੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਸਫੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਗਜ਼ਲ ਸਾਕੀ, ਇਸ਼ਕ
ਅਤੇ ਜੁਲਫ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।
ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਉਰਦੂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਇਹੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈ
ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਸੋਅਰ
ਅੱਜ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਭਾਉਂਦੇ ਹੀ
ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸੁੰਨ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਾਹ ਵਾਹ
ਖੱਤਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਗਜ਼ਲ ਵਿਚ ਵੀ ਚਾਨੌਣ
ਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ, ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ, ਪ੍ਰਿੰ. ਤਖ਼ਤ ਸਿੰਘ
ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਗਜ਼ਲਗ੍ਰਾਮਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ
ਰਵਾਇਤੀ ਗਜ਼ਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤੁਨ-
ਲਿਖਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਮਜ਼ਾ ਤੇ ਸੁਆਦ ਸੀ।
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਵਵਾਰਾ ਨੇ ਅਣਗਿਣਤ ਰੁਬਾਈਆਂ
ਲਿਖੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਾਕੀ, ਇਸ਼ਕ, ਮੇਲ-
ਮਿਲਾਪ, ਵਿਛੋੜੇ ਅਤੇ ਜਲਫ਼ਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ
ਗਜ਼ਲ ਦਾ ਪਿਤਾ ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ
ਪੰਜਾਬੀ ਗਜ਼ਲ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਮੋਤ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ
ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿਖਰ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ
ਦਿੱਤਾ। ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ
ਅਤੇ ਢੁੰਢੇ ਖਿਆਲ ਹਨ। ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਦੀ ਸੇਧ
ਵਿਚ ਫਿਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗਜ਼ਲਗੋਆਂ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ
ਗਜ਼ਲ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹਟ ਕੇ ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ
ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ
ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਗਜ਼ਲਗੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਏ
ਹਨ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਕ ਸੌ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਗਜ਼ਲਾਂ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ, ਮਾਣੀਆਂ
ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ
ਜਸਵਿੰਦਰ, ਬਰਜਿੰਦਰ ਚੌਹਾਨ, ਗੁਰਦੇਵ
ਕਹਾਰਵਾਲਾ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਡਾ. ਸਸਕਿਂਚਾਂਤ
ਉਪਲ ਅਤੇ ਸਮਸ਼ੇਰ ਮੋਹੀ ਵਰਗੇ ਹੰਦੇ ਹੋਏ
ਗਜ਼ਲਗੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕਈ ਹੋਰ ਵਧੀਆਂ
ਗਜ਼ਲਗੋਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਭੁੱਲਦਾ ਹੋ
ਸਕਦਾਂ। ਹੋਰ ਕਈ ਗਜ਼ਲਗੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ
ਮੈਂ ਦੇਸਤਾਂ ਤੋਂ ਵਧੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ
ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਜ਼ਲਾਂ ਨਹੀਂ
ਉਪੰਨੀਂ।

ਵਧੀਆ ਗਜ਼ਲ ਲਿਖਣੀ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਹੈ।
 ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ, ਗਜ਼ਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪਿੰਗਲ ਅਤੇ
 ਅਰਜ਼ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
 ਕਈ ਲੇਖਕ ਗਜ਼ਲ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
 ਪਿੰਗਲ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ
 ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਸੋਏਰਾਂ ਦਾ
 ਵਜ਼ਨ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਗਜ਼ਲਾਂ
 ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਗਜ਼ਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਦੂਜੀ
 ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖਕ ਦੀ ਸੋਚ ਭੁੰਘਾਈ
 ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਵਧੀਆ ਸੋਏਰ
 ਵੇਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜਨੀਂ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।
ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ ਤਾਂ
ਗਜ਼ਲਾਂ ਲਿਖਦਾ ਸਾਂ। ਚਾਨ੍ਹ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ ਅਤੇ
ਦੀਪਕ ਜੈਤੌਈ ਨਾਲ ਕਾਢੀ ਨੇਤੜਾ ਸੀ। ਸਾਲ
1971 ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ
“ਪਲਕਾਂ ਡੱਕੀ ਹੰਡੂ” ਵੀ ਛਪਵਾਈ ਸੀ। ਇਸ
ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸੀਆਂ ਸਾਰਾਂ ਤਟਿਆਂ ਪਾਂਧੀ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗਜ਼ਲ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ
ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਨਾਂ ਉਘੜ ਕੇ

ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਉਹ ਹੈ, ਅਜੈ ਤਨਵੀਰ।
ਭਾਵੇਂ ਅਜੈ ਤਨਵੀਰ ਦੀ ਹਾਲੇ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਕੋਈ
ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਛਥੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ
ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਚ-ਪੱਧਰੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਵਿਚ ਛਥੀਆਂ
ਹਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਧੁਨਿਕ
ਪੰਜਾਬੀ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ
ਵਿਚ ਆ ਖਿੜਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਵਿਚ
ਗਜ਼ਲ ਵਾਲੀ ਸੂਖਮਤਾ ਵੀ ਹੈ, ਸੰਗੀਤ-ਰਸ ਵੀ
ਹੈ, ਲਗਤਾਰ ਵਹਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਵਰਗਾ ਵਹਾ ਵੀ ਹੈ
ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਖਿਆਲ ਵੀ
ਹਨ। ਅਜੈ ਨੂੰ ਗਜ਼ਲ ਦੇ ਪਿੰਗਲ ਅਤੇ ਅਰੂਜ ਦੀ
ਵੀ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ
'ਸਿਰਣਾ', 'ਸਮਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ', 'ਰਾਗ', ਅਤੇ

ਸੁਭਾਅ ਦਾ।
 ਅਜੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ
 ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸਤ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਬਹੁਤ
 ਹੀ ਪਿਆਰ, ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅਪਣੱਤ ਨਾਲ
 ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਛੁੱਲ੍ਹੇ ਸੁਭਾਅ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੇਗਾ। ਗੱਲਾਂ
 ਕਰਦਿਆਂ ਬੇਧਿਆਨੇ ਹੀ ‘ਸਾਲ’ ਅਤੇ ਹਰ-
 ਦੁ-ਲਾਹਨਤ ਕਹਿਣਾ ਉਸ ਦੀ ਆਮ ਆਦਤ ਹੈ।
 ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਫੌਨ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
 ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ
 ਆਮ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ
 ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ
 ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਕੋਲ
 ਇਕ ਪੂਰੀ ਕਿਤਾਬ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਗਜ਼ਲਾਂ ਹਨ। ਮੈਂ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪੀਟਾ
ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਕਹਿੰਦਾ,
“ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ
ਪੀਟਾ ਜਾ ਪੀਟ੍ਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਇਆ ਕਰਨਾ”
ਅਜੈਂ ਦਾ ਕਹਿੰਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਤਖ਼ਲਸ
‘ਤਨਵੀਰ’ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਨੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ
ਸੀ ਆਪਣੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦੇਸਤ ਤਨਵੀਰ ਬੁਖਾਰੀ
ਦੇ ਨਾ ਤੇ।

ਅਜੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਥਾਹ
ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਬੇਹੁਦ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਪਰ ਉਹ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਫਰਤ
ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੋਹਸਾਬ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਖੁਦ ਜਿਦਗੀ
ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕੀਤੀ ਹੈ,

ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਬਾਹਰੋਂ ਇਕ ਲੇਖਕ ਆਈ ਤੇ ਉਹ ਬਲਬੀਰ ਅੰਕਲ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਅੰਕਲ ਦੇ ਘਰ ਗਈ। ਉਹ ਅੰਕਲ ਦਾ ਘਰ ਦੋਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਈ ਕਿ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਲੇਖਕ ਇਨ੍ਹੋਂ ਛੋਟੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ।... ਅੰਕਲ ਯਾਰ, ਬਲਬੀਰ ਅੰਕਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਲਿਖੇ ਐ-ਪੁੰਨ੍ਹ, ਇੰਦਰ ਅਤੇ ਲੈਚੀ। ਜਦੋਂ ਬਲਬੀਰ ਅੰਕਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹਨ। ਪੁੰਨ੍ਹ ਮੇਰਾ ਬਾਬਾ ਸੀ, ਇੰਦਰ ਮੇਰੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਲੈਚੀ ਮੇਰੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਚਾਚਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਗਰੀਬ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਗਦਰੀ ਬਥੇ ਮੌਜੂ ਰਾਮ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਬਣਾਈ ਸੀ।”

ਅਜੈ ਤਨਵੀਰ ਜੰਗ ਬਹਾਦੁਰ ਗੋਇਲ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ: “ਅੰਕਲ, ਅੱਜ ਗੋਇਲ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਇਕ ਘੰਟਾ ਫੌਨ 'ਤੇ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਯਾਰ ਇੰਨਾ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਟ ਤੇ ਇੰਨੀ ਨਿਮਰਤਾ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ।... ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਬਾਰੇ ਇੰਨੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਲੈ ਲੈ ਲੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਆ। ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇੰਨਾ ਲਿਖਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ।... ਗੋਇਲ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਵਧੀਆ ਇਨਸਾਨ ਹਨ—ਬੱਸ ਪੱਛੋਂ ਨਾ।”

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕਈ ਲੇਖਕ ਜਦੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਵਿਦਰਵਤਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਰੂਸੀ ਸਾਹਿਤ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰੂਸੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ, ਪਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿਤਾਰੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਸ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰੁਮਾਨੀਆ, ਹੰਗਰੀ, ਬਲਗਾਰੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਕਈ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਿਤਕ ਇਨਾਮ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸ ਵਲੋਂ ਮਿਲਿਆ ਇਕ ਵੱਕਾਰੀ ਇਨਾਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੇ ਸ਼ਾਦਾਦ ਹਸਨ ਮੰਟੋ, ਮੁਨਸ਼ੀ ਪ੍ਰੇਮ ਚੰਦ, ਕਿਸ਼ਨ ਚੰਦਰ, ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਅਤੇ ਟੈਂਗੋਰ ਵਰਗੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਮੌਹਨ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰੁਪਾਣੀ, ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਅਤੇ ਸਿਵ ਰਾਮਾਤ ਵਰਗੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਦਾਂ ਕਿਸੇ

ਜਿਸ ਕੁਸ਼ਾਰ ਵਰਗ ਲਖਕਾ ਦਾ ਜਾਂ ਲਿਖਤਾ ਕਿਸ
ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਆਮ ਹੀ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕਰੀ
ਵਰਡਾਂ ਵਰਗ ਦੀ ਕਿਵਿਤਾ 'ਦੀ ਡੈਫੋਡਿਲਜ਼' ਦੀ
ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਿਵਿਤਾ ਹੈ।
ਕਵੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ
ਨੇ ਇਕ ਬਾਗ ਵਿਚ ਡੈਫੋਡਿਲਜ਼ ਦੇ ਛੁੱਲ ਦੇਖੇ
ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ
ਵਸ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਛੁੱਲਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ
ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਧੋ.
ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ 'ਕੁੜੀ ਪੋਠੋਹਰ ਦੀ' ਅਤੇ 'ਅੰਬੀ
ਦਾ ਬੁਟਾ' ਬਾਰੇ ਸੰਚੀਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੁਬਸੂਰਤ
ਕਿਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਇਹੋ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ
'ਡੈਫੋਡਿਲਜ਼' ਕਿਵਿਤਾ ਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਰਸੀ ਸਾਹਿਤ
ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਬਹੁਤ
ਵਧੀਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਾ

ਸਾਹਿਤ ਜੁਰੂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
 ਅਜੇ ਨਵੀਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵੀ ਬਹੁਤ
 ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਤੇ ਰੁਸੀ ਸਾਹਿਤ ਵੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ
 ਤੋਂ ਇਲਵਾ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਵੀ
 ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੁਝ ਘੱਟੇ ਸਿਰਫ
 ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਖਰਚਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੜ੍ਹਦਾ
 ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਲਿਖਦਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ।
 ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ
 ਅਜੇ ਰੁਸੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਤਾਰੀਫ
 ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਚੈਖੇ, ਦੋਸਤਵਸਕੀ ਅਤੇ ਰਸੂਲ
 ਹਮਜ਼ਾਡੋਵ ਵਰਗੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰੁਸੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ
 ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਹੈ। ਉਹ ਜੰਗ ਬਹਾਦੁਰ ਗੋਇਲ
 (ਅਗਲੇ ਸ਼ਬੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਅਜੈ ਤਨਵੀਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਸਵੀਰਾਂ

‘ਹੁਣ’ ਵਰਗੇ ਉਚਿ-ਪੱਧਰ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਵਿਚ
ਛੱਪ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ।

ਅਜੇ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਦੋਸਤੀ ਕੋਈ ਦੋ-ਛਾਈ ਕੁ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਮਿਲੇ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ 3000 ਮੀਲ ਦਰ ਨਿਉ ਯਾਰਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਫੌਨ ਤੌੜੀ-ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਅੜੇ ਦੀ ਫੋਟੇ ਦੇਖ ਕੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇਨਸਾਨ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਗਜ਼ਲ
ਵਰਗੀ ਸਥਭਮ ਵੰਨਗੀ ਨਾਲ ਰਿਸਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।
ਕਦੇ ਕਦੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਜ਼ਲਗੇ
ਆਸਕ ਮਿਜ਼ਾਜ਼, ਸਬਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਡ
ਵਰਗੇ ਮੁਸਤ-ਮੁਲਗਾ ਅੜੇ ਦੀਪ੍ਰਕ ਸੜੇਈ ਵਰਗੇ

ਉਗ ਸੱਤਾ-ਮਲਗ ਅਤ ਦਾਖਕ ਨਤਾਂਵਾ ਉਗ
ਸਰਾਬ ਦੇ ਆਸਕਰ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਪਰ ਅਜੈ ਵਿਚ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ
ਆਉਂਦੀ ਲਗਦੀ। ਉਹ ਸਰਾਬ ਵੀ ਘੱਟ ਹੀ ਪੀਦਾ
ਹੈ; ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀ
ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ (ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਰਾਣੇ
ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ); ਅਤੇ ਉਹ ਮਸਤ-
ਮਲੰਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਸਤ-ਮਲੰਗ
ਇਨਸਾਨ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ
ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਅਜੈ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਦਾ, ਕਦੇ ਅੰਕਲ ਕਹੇਗਾ, ਕਦੇ ਬਧੂ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਵੇਗਾ, ਕਦੇ ਯਾਰ ਕਹੇਗਾ, ਕਦੇ ਅੰਕਲ ਯਾਰ ਅਤੇ ਕਦੇ ਬਧੂ ਯਾਰ ਕਹੇਗਾ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, “ਅੰਕਲ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੋਲ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਛੁੱਫਤ ਲੱਗੇ।” ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹਾਸਾ ਵੀ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਖ਼ਾਨਿਓ ਵੀ ਗਈ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੁਕਰ ਮਨਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਛੁੱਫਤ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਮੈਨੂੰ ‘ਛੁੱਫਤ’ ਨਾਂ ਬਹੁਤਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਹੁਣ ਅਜੈ ਕਦੇ ਕਦੇ ਛੁੱਫਤ ਜਾਂ ਛੁੱਫਤ ਯਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਵੀ ਸ਼ਾਲਾਵਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਜੈ ਜਦੋਂ ਡੀ. ਏ. ਵੀ. ਕਾਲਜ
ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਪਤ੍ਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਫੁੱਟਬਾਲ ਦੀ
ਟੀਮ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਖਿਡਾਰੀ ਵੀ ਸੀ।
ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਵਰਗੀ
ਲਗਦੀ ਹੈ। ਡੀਲ-ਡੌਲ ਵਾਲਾ ਸਰੀਰ, ਗੋਲ
ਭਰਮਾ ਮੈਂਹ ਅਤੇ ਵਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ।
ਛੋਟੇ ਦੇਖ ਕੇ ਸੋਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹਾ
ਖਿਡਾਰੀ ਦਿਲ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਇੰਨੀਆਂ ਵਧੀਆ
ਸੁਖਮ ਗਜ਼ਲਾਂ ਕਿਰਵਾਂ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਪਰ ਇਹ
ਅਜੀਬ ਸਮੇਲ ਹੈ, ਖਿਡਾਰੀ ਅਤੇ ਗਜ਼ਲਗੇ ਵਾਲੇ

ਉਸ ਨੂੰ ਅਣਗਿਣਤ ਵਾਰੀ ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਛਪਵਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਪਸੇ ਬਹਤਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਹਰ ਵਾਰੀ ਕਹੇਗਾ, “ਅੰਕਲ ਯਾਰ, ਕੀ ਕਰਾਂ! ਵਿਹਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਘਰੋਂ ਕੰਮ, ਕੰਮੋਂ ਘਰ। ਕਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੁਲ ਛੱਡ, ਕਦੇ ਸਕੁਲੋਂ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਦਾ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹਾਂ।” ਇਕ ਦਿਨ ਕਹਿੰਦਾ, “ਅੰਕਲ, ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀਆਂ।” ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਹੋਰ ਦੋ-ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵਾਲੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਵੀ ਤੈਨੀ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣੀਆਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਸੇ।”

ਅਜੈ ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਦਾ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਹੈ। ਉਹ
ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਕੌਲ
ਐਮ. ਏ. ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਪਤਿਆਂ ਸੀ। ਡਾ.
ਜਗਤਾਰ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ
ਕੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ
ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਸੀ। ਅਜੈ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ
ਕੌਲ ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਆਪਣੀ
ਦੋਸਤੀ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ।
ਮੈਂ ਅਜੈ ਨੂੰ ਕਈ ਬਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਾ.
ਜਗਤਾਰ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਲਿਖੇ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਜਵਾਬ
ਉਹੀ ਹੁੰਦਾ, “ਅੰਕਲ ਯਾਰ ਕੀ ਕਰਾਂ, ਘਰ ਦਾ
ਕੰਮ, ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਕੰਮ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ
ਛੱਡਣਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਲਿਆਉਣਾ। ਬੱਸ
ਵਿਹਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।” ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਦਾ
ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਹੋ ਕੇ ਅਜੈ ਹਲਕੀ ਗਜ਼ਲ ਕਦੇ ਵੀ
ਨਹੀਂ ਲਿਖੇਗਾ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ
ਗਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਸੋਅਰ ਕਮਾਲ ਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਜੈ ਦੇ
ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਨਾਲ
ਜਾਣ ਕਰਾਇਆ ਤਾਂ ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਨੇ ਅਜੈ ਨੂੰ

ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ?” ਅਜੈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ “ਅਜੇ ਕੁਮਾਰ” ਹੈ। ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਇਹ ਅਜੇ ਨਹੀਂ, ਅਜੇ ਚਾਹੀਦਾ” ਫਿਰ ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ‘ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਜੈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਅਜੈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਗੀਤ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਲਾਈਨਾਂ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਤੂੰ ਕੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦਾ। ਗਜ਼ਲਾਂ ਲਿਖ। ...ਤੇਰੇ ਗੀਤ ਕਿਸ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਏ ਹਨ?” ਅਜੈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤ ਪੀਟਾ ਚੰਦੇਲੀ ਵਾਲਾ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਏ ਸਨ। ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪੀਟਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੋਇਆ? ਅਜੈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦਾਸੀ ਨੂੰ ਅਜੇ ਕਹਿਣਾ

ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿੱਥੋਂ ਆਵੇਗੀ?

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ 21 ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਦੇ ਲੇਖ 'ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦਾ ਲੇਖ' ਨੇ ਸਾਡੇ ਜੁਰਮਾਂ ਤੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਅੱਲੇ ਜਖਮਾਂ ਵਾਲੀ ਰਗ 'ਤੇ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ-ਫਸਾਂਦਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਸ ਲੱਖ ਭੈਣ-ਭਰਵਾਂ, ਹਮਸਾਇਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਤਲ-ਓ-ਗਾਰਤ, ਜਬਰ-ਜਨਾਹ, ਆਇਸ਼ਜਨੀ ਦੇ ਬੇਂਤਿਹਾਂ ਜੁਰਮ ਕੀਤੇ; ਪਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਲਹਿਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਇਲਜਾਮ ਦੂਜੇ ਦੇ ਗਲ ਮੜ੍ਹ ਕੇ ਜੁਰਮ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਣ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਨਾਂ ਸੌਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਸਿਰ ਪਹਿਲ ਦਾ ਇਲਜਾਮ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਗਲਪਨ ਜਾਂ ਚਿੰਟੇ-ਸਾਫ਼ ਸਮੁੱਹਕ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਜੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦੇਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜਮੀਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਾਰ ਨਾ ਪੈਣ ਦੇਣਾ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਕਈ ਜੁੜ ਬੈਠ ਕੇ ਸੰਜਿਦਗੀ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਚੰਗੇ-ਭਲੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਇੱਤਹਾਂ ਦੀ ਦੰਦਿੰਦਗੀ ਵਾਲੇ ਫਤਤਰ, ਇਕ-ਦੂਜੇ ਫਿਰਕੇ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਝੋਅ ਨਿਹਾਇਤ ਵਹਿਸ਼ਿਆਨਾ ਸਲੂਕ ਦੀ ਸਰਮ ਮੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਜ਼ਾਡਪੁਣਾ ਕਿਉਂ ਆ ਗਿਆ ਸੀ? ਕੀ ਐਸਾ ਫਿਰਕੁ ਰਾਖਸਪੁਣਾ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਛੁਪਿਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਿਆ? ਇੱਕੋ-ਦੂਜੇ ਹੱਸਾਸ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਤਸਵੀਸ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਗਲਪਣ ਕਿਤੇ ਫੇਰ ਸਵਾਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ; ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ, ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੰਨ 1984 ਵਿਚ ਹੋਏ ਦੰਗਿਆਂ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਾਤਾਂ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਫੇਰ ਕੀਤਾ ਕੀ ਜਾਵੇ?

ਆਮ ਲੋਕ ਤਾਂ ਯਤਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ 1971 ਵਿਚ ਪੂਰਬੀ ਬੰਗਲ (ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼)

ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੇ ਢਾਹੇ ਜ਼ਲਮਾਂ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਮੇਨ 'ਜ਼ਾਕ੍ਸ਼ਨ' ਫੌਰਮ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜੁਰਮ ਦਾ ਇੰਕਸ਼ਾਫ਼ ਕਰ ਕੇ ਸਰਮਿੰਦਗੀ ਜਾਹਰ ਕਰ ਕੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਪਰ ਐਸਾ ਉਪਰਾਲਾ ਵੀ ਉਦੋਂ ਹੀ ਮੁਮਕਿਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਫਿਰਕੇ ਤੇ ਮੁਲਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੈਰ-ਭਾਵ ਤੇ ਰੱਤਕ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਈਏ। ਕਫ਼ਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਗੁਨਾਹ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ, ਸਰਮਿੰਦਗੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਦੀ ਤਹਿਤ ਵਿਚ ਸੁਲਾਹ-ਸਫ਼ਾਈ, ਜਖਮ ਭਰ ਕੇ, ਮਿੱਤਰਤਾ, ਭਾਈਚਾਰਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਵਾਲੀ ਬਣਾਈ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਨਾ ਤੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਕਫ਼ਰੇ ਦਾ ਸਵਾਲ। ਇਨਸਾਨੀ ਮੂਰਖਤਾ ਤੋਂ ਅਵੇਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ

ਇਨਸਾਨਾਂ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਇਨਸਾਨੀ ਤੱਤ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਇਸ ਯੂਂਗ ਨੂੰ 'ਏਜ ਆਵ ਐਂਗਰ' (ਗੁੱਸੇ ਵਾਲਾ ਯੂਂਗ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਸੁਆਲ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਨਾਲ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਕੌਮਾਂ ਜਾਂ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਜਖਮ ਭਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਵਿਕਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਪਰ ਸਾਇਦ ਕਫ਼ਰਾ ਬਿਨਾ ਮੁਆਫ਼ੀ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਮਕਿਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਰਕੇਦਾਰਾਨਾ ਦੁਸ਼ਣਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ, ਵੈਰ-ਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ, ਦੂਜਿਆਂ ਵਾਲ ਨਫਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਹੱਬਤੀ ਤੇ ਲਿਹਜ਼ਦਾਰ ਵਡੀਗ ਅਸ ਜਾਹਰ ਹੋਵੇ। ਐਸਾ ਰਵੱਈਆ ਤੇ ਸੱਲਕ ਖਾਮੋਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਜਾਂ ਕਫ਼ਰੇ ਦਾ ਇੱਖਹਾਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

-ਹਰੀਸ਼ ਪੁਰੀ (ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ)

ਰਿਟਾਇਰਡ ਪ੍ਰੈਫੈਸਰ
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ

ਆਪਣਾ ਦੁੱਖ ਜੁ ਸਾਂਝਾ ਹੈ...

ਕਾਮਰੇਡ ਗਹਿਲ ਸਿੰਘ ਛੱਜਲਵੱਡੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਮਰਾਨੰਗਲੀਆਂ ਨੇ ਕਫ਼ਰਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਆਧਾ ਮਨ ਦਾ ਭਾਰ ਲਾਹ ਜੋਖੋਂ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲ ਸੋਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਫਲ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤਿਆਂ ਬਗੈਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਲੋਕ ਸਨ। ਉਹ ਕਾਮਰੇਡ ਸਨ।

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਲਾਗੇ ਕੋਈ ਬਾਦਲ ਖਾਨ ਤੇ ਤਲਵਣ 'ਚ ਸੁੱਖੀ-ਸਾਂਦੀਂ ਵਸਦੀ ਵੱਡੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੋਕਾਈ ਸੀ। ਰੋਲਿਆਂ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਂਦਾ ਕਾਮਰੇਡ ਨਿੱਕਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜਾਨ ਦੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਿੱਕੇ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਹਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਨਾ ਹੋ ਅਕਾਲ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ

ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ ਏਥੇ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ, ਕੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਗੇ ਜਾ ਕੇ। ਮੈਨੂੰ ਮਨੋ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਫ਼ਰਾ ਕਰ ਲੈਣ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸ਼ਾਸ਼ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਕਾ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੈ ਲੈਣ ਤਾਂ ਭਲ ਹੋਉਂ! ਪਰ ਤੁਰ ਕਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਆਣੀ ਗੱਲ ਕੌਣ ਕਰੁੰ?

ਤਕਨੀਕੀ ਇਨਕਲਾਬ ਨਾਲ ਕਈ ਮਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ; ਪਰ ਸੌਖ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਸੱਜਣ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹਨ-ਮਿੱਠੀਆਂ, ਖੱਟੀਆਂ ਤੇ 'ਚ ਇਹਨੇ ਨਿੱਖੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਆਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਚ ਕਿੰਨੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਕੀਤੀਆਂ ਨੂੰ

ਕਦੇ-ਕਦੇ ਲਾਹੌਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫੌਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੋਸਲੇ ਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਲਹਿਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਿਖਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਘੱਲ੍ਹਾਰੇ ਬਾਰੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋ ਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ; ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹਮੇਲੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹਿਸਾਬ ਸੰਗ ਸਕਦੇ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਹੈ ਵੀ ਨਹੀਂ; ਜੇ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਕੀ ਕੀ ਉਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪੈਂਦੇ ਹੋਏ? ਇਹ ਜਖਮ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਇਲਾਜ ਵੀ ਅਸੀਂ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ।

-ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੱਧੁ

ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ: ਰੱਬ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ

ਅਮਰਜੀਤ ਚੰਦਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਦਾ ਨਾਨ 'ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾਂ' ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਰੱਬ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ' ਮੈਂਡੇ-ਸੱਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਵਰ ਤਾਰਿਕ ਅਲੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਕਿਉਂ ਹੋਈ? ਉਹਨੂੰ ਅੱਗੇ ਗੱਲ ਨਾ

ਸਵਰਾਜ਼ਬੀਰ

ਅਹੁਤੀ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਰੱਬ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ'

ਮੈਂਆਪਣੇ ਨਾਟਕ 'ਪੁਲਸਿਰਾਤ' ਵਿਚ ਪਿੰਡ (ਮਲੌਵਾਲੀ/ਨਵਾਂ ਪਿੰਡ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਅੰਤਰ 'ਨਾਮੋ' ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਜੇ ਉਸ ਉਜਾਤੇ ਵੇਲੇ ਉਧਾਲੀ ਗਈ ਤੇ ਸਿੰਖ ਬਣਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵਾਲੀ ਗਈ। ਉਹਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਉਹ ਕਮਲੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਨਾ ਹੋ ਅਕਾਲ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ

ਲਿਖਿਆ? 1993 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿੰਡੋਂ ਇਕ ਬੰਦਾ ਉਸ ਟੱਬਰ 'ਚ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਆਇਆ, ਜਿਨ੍ਹ

ਚਾਰਲੀ ਚੈਪਲਿਨ ਦੀ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਫਿਲਮ: ਸਿਟੀ ਲਾਈਟਸ

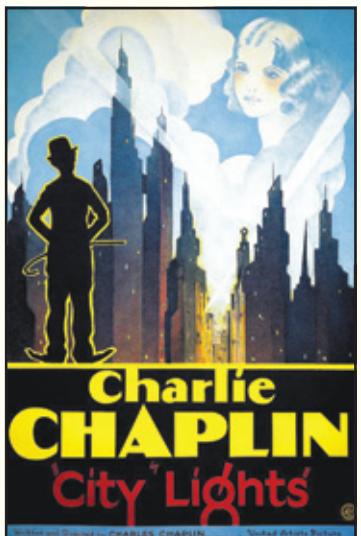
ਵਿਰਾਸਤ-ਏ-ਸਿਨੇਮਾ

डा. कुलदीप कौर
फोन: +91-98554-04330

ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਇਸ ਕਾਲਮ
ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਫਿਲਮਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਬਾਰੇ
ਸੰਵਾਦ ਰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ
ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣਾ ਸਾਹਮਣੇ
ਵਸ਼ਗ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ
ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਚਾਰਲੀ ਚੈਪਲਿਨ ਦੀ
ਫਿਲਮ 'ਸਿਟੀ ਲਾਈਸ' ਬਾਰੇ
ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ
ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਗੁਰਬਤ ਮਾਰੇ ਲੋਕਾਂ
ਦੀ ਮਾਰਮਿਕ ਹਾਲਤ ਬਿਆਨ
ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਚਾਰਲੀ ਚੈਪਲਿਨ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ
ਕਾਮੇਡੀ ਕਲਾਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ
ਮਸ਼ਹੂਰੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ
ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਤਰਾਸਦੀ ਹਾਸਿਆਂ ਥਾਂਲੇ ਲੁਕ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਮੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਲਚਚ
ਤੇ ਤਰਲਤਾ ਅੱਗੇ ਰਵਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਲੰਢਨ
ਦੀ ਠੰਡੀਆਂ ਤੇ ਨਿਰਮੋਹੀਆਂ ਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਰੁਲਦਾ
ਨਿਕੇ ਜਿਹੇ ਕੱਦ ਦਾ ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਜਦੋਂ ਸੰਗੀਤਕ
ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਧਾਂਕ ਜਮਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ
ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਇਦ ਇਹ ਅੰਦਰਾਜਾ
ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਫ਼ਗੋਈ
ਤੇ ਸਾਦਾ-ਦਿਲੀ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਕਰੋਤਾਂ ਲੋਕਾਂ
ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਫਿਲਮ 'ਸਿਟੀ ਲਾਈਟਸ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ ਅਤੇ (ਸੱਜੇ) ਇਕ ਵਿਡੀਓ ਵਿਚ ਚਾਰਲੀ ਚੈਪਲਿਨ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਰਜੀਨੀਆ ਸ਼ੈਰਿਲਾ।

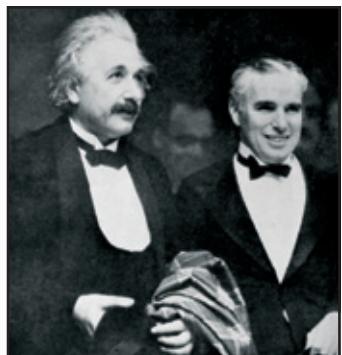
ਚਾਰਲੀ ਚੈਪਲਿਨ ਨੇ ਜਦੋਂ 'ਸਟੀ ਲਾਈਟਸ' ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦਾ ਮੂਰਕ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਿਤਾਰੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿਲਮੀ ਸ਼ਗਤ ਵਿਚ ਫੌਕਾ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੇ ਸਿਤਾਰੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੈਪਲਿਨ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਅਜਿਹੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰੇ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਚੌਗੀ ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸੇਸ਼ਾ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਚੈਪਲਿਨ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਇਟ ਪਹਿਲੀ ਅਜਿਹੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਜਣਾਰੇ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਚੌਰੀ ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਅਮਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਇਹ
ਕਿਰਦਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ
ਰਫ਼ਿਊਜ਼ੀਅਂ ਅਤੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਤਜਰਬਿਆਂ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ਮੱਹਰਾ ਸੱਮਲਿਆਵਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਡਰਾਂ/ਸੰਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਘਰਾਂ ਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ
ਅਪਣੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਲਈ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ-
ਯੰਦਿਆਂ ਦੀ ਛੋਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਮਰੀਕੀ
ਤਰਜ਼ੇ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੀ ਦਖਲ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ
ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪੁਰੀ ਸਮਝ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਫ਼ਿਊਜ਼ੀਅਂ ਤੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕਿਤੇ
ਵੀ ਕੋਈ ਭਾਹਤਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਉਸ
ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿਚ ਧੱਕੇ
ਨਾਲ ਜਾ ਵਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹਾਰ ਨਹੀਂ
ਮੰਨਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ

(ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਤੇ ਫੌਜੀ ਜੋ ਉਸ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹਨ) ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੀ।

ਚਾਰਲੀ ਚੈਪਲਿਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ 'ਮੇਕਿੰਗ ਏਂ ਲਿਵਿੰਗ' ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਛੋਟੀਆਂ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਜਗਿਆਸਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਕੁਝ ਮੁਢਲੀਆਂ ਤੇ ਸਸਤੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਸਟਡੀਓ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨਾਲ ਮਤਭੇਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਵਖਰੇਂਵਾਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਫਿਲਮ ਬਹੁਤ ਸਮਰੱਥ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਮਾਧਿਅਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸੇਚਣ-ਸਮਝਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਜਾਦੂ ਅਮਰੀਕੀ ਫਿਲਮ

ਖੱਬਿਓ: ਅਮਰੀਕੀ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਵਿਚ 1931 ਵਿਚ ਫਿਲਮ 'ਸਿਟੀ ਲਾਈਸ' ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਆਰ ਮੌਕੇ ਉੱਥੇ ਵਿਚਾਰਾਨ ਅਲਬਰਟ ਆਈਨਸਟਾਈਨ ਨਾਲ ਚਾਰਲੀ ਚੈਪਲਿਨ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਦੇ ਦੋ ਦਿਸ਼ਾ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰੇ ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰੇ

ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅੰਦਰੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਹਮਾਇਤ
ਮਿਲਣ ਮਹਾਰੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠਾਂ
'ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਕਾਰਾ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਚੌਪਤਾ
ਅਤੇ ਸੋਨਮ ਕਪੂਰ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
ਅਦਾਕਾਰ ਦਿਲਜੀਤ ਦੁਸਾਂ, ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ,
ਜਸਬੀਰ ਜਸਮੀ, ਰਿਤੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਮਖ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ
ਹੰਸਲ ਮਹਿਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਾਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਸਾਨਾਂ
ਦੇ ਪੱਖ 'ਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਦਿਲਜੀਤ ਵੱਲੋਂ
ਦਿਲੀ 'ਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਸੰਟੱਟਾ
ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਨੋਹੇ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ
ਨੇ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ
ਤੌਰਖ਼ਲਿਆਂ ਦਾ ਛੇਤੀ ਨਿਬੇੜਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਸਾਡੇ ਕਿਸਾਨ ਮੁਲਕ ਦੇ
ਅੰਨਦਾਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਰ
ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਫਲ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੈਣ

ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲੋਂ ਛੇਤੀ ਮਸਲਾ ਸੁਲਝਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” ਸੋਨਮ ਕਪੂਰ ਨੇ

ਟਵਿੱਟਰ 'ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 'ਮਨੁੱਖੀ ਸੱਭਿਆਤਾ ਦੇ ਬਾਨੀ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਕਾਰਾ ਪ੍ਰਿੰਟੀ ਜ਼ਿੰਟਾ

ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 'ਧਰਤੀ ਦੇ ਰਾਖੇ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਮਾਰੀ ਅਤੇ ਠੰਢ ਦੌਰਾਨ ਅੰਦੋਲਨ

ਸੋਨਮ ਕਪਰ, ਰਿਤੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਮਖ ਅਤੇ ਚਿਤਰਾਂਗਦਾ ਸਿੰਘ।

ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ
ਲਈ ਉਹ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੈ। ਰਿਤੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਮੁਖ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅੰਨ ਖਾਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ
ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਜੇ ਕਿਸਾਨ’
ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਬੁਲ੍ਲਦ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ
ਨਾਲ ਇਕਜੁੱਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਅਦਾਕਾਰਾ
ਚਿਤਰਾਂਗਦਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ
ਖੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਬਿਨਾਂ ਥੱਕੇ ਖੇਤੀ ਕਰਕੇ
ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਛਿੱਡ ਭਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਕਾਰਾ
ਰਿਚਾ ਚੱਢਾ, ਤਾਪਸੀ ਪਟ੍ਠੂ, ਸਵਰਾ ਭਾਸਕਰ
ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਜੀਸਾਨ ਅਯਥ ਨੇ ਵੀ ਟਵੀਟ
ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸ਼ਿੰਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਰਕ ਕਸਨਾ ਉ ਹਸਾਇਤ ਦਿਤਾ ਹ।
ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ ਕੰਗਨਾ ਰੱਹਣ ਵਰਗੀਆਂ
ਅਦਾਕਾਰਾਵਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਸੱਤਧਾਰੀਆਂ ਦੀ
ਚਾਪਲਸੀ ਕਰਦੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਘੋਲ ਕਰ ਰਹੇ
ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਤੱਕ ਆਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

XPressCargo

Tel.: 317-426-5410

Ext. 2001 & 2403

100% ਇਨ੍ਹ ਆਪਰੇਟਰ ਕੰਪਨੀ

Pay Every Week

Pay Single 48 Cent + Team 58 Cent

100%
OWNER OPERATOR
COMPANY

**IN TO MI BACK TO IN OR IN TO OH TO LOUISVILLE
KY/BOWLING KY BACK TO IN (EVERYDAY HOME)**

**ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੱਕੇ ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਵੈਨ ਦੇ ਲੋਡ
ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਡ Same Location ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।**

- ਫਿਊਲ ਐਡਵਾਂਸ ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ
- ਸਾਰੇ ਲੰਪਰ ਫੀਸ ਕੰਪਨੀ ਪੇ ਕਰੇਗੀ ।
- ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਾਈਸੈਂਸ ਪਲੇਟ
- ਟਰੱਕ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡੈਮੇਜ ਇੰਸ਼ੋਰੇਂਸ
- ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰੈਂਟਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ Oil Change ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਸਕਾਊਂਟ

ਅਸੀਂ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਟੈਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

CA >> IN, OH, KY, PA, MD, VA
IN >> KS, TN, WI, MI, KY, IL, GA

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕੋਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕੈਲੀਫ਼ਰਨੀਆ ਤੱਕ ਪੱਕੇ ਲੋਡ ਹਨ

ਅਸੀਂ 2016 ਅਤੇ 2017 ਦੇ USED ਟਰੱਕ ਵੀ ਸੇਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Hiring Owner Operators and Drivers

ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਸ਼ੀਲ ਲਾਈਸੈਂਸ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218

Online Application @ www.xpresscargoinc.com

ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਵੀਕਲੀ ਹੋਮ

ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ 24/7 ਘੰਟੇ ਰਿਪੋਰਟ ਸ਼ਾਪ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੈ